

Σοσιαλισμός
από τα κάτω

Νο 31, Μάρτης - Απρίλης '99

Τιμή 500 δρχ

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

ΠΟΛΕΜΟΣ ΣΤΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ

ΔΙΕΘΝΙΣΤΙΚΗ

αντιπολεμική διακήρυξη

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ο "Σοσιαλισμός από τα Κάτω"
είναι το διμηνιαίο περιοδικό του
Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος

- 3 Εισαγωγή
- 4 Ευρωεκλογές
- 5 Διακήρυξη ενάντια στον πόλεμο
- 9 Ο Σημίτης είναι συνένοχος
- 13 Το ΝΑΤΟ στη Γιουγκοσλαβία
- 15 Η διάλυση της Γιουγκοσλαβίας
- 18 Κόσσοβο
- 20 Βαλκανικοί πόλεμοι
- 22 Οι εργάτες ενάντια στον πόλεμο
- 24 Ιμπεριαλισμός -ο σύγχρονος καπιταλισμός
- 28 1912-22. Η διεθνιστική παράδοση
- 30 Βιετνάμ
- 32 Οι ιδέες του Διεθνισμού

Ιδιοκτήτης: ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Υπεύθυνη σύνταξης: Μαρία Στύλλου

Διακίνηση: Κατερίνα Πατρικίου

Εκτύπωση: ΛΙΘΟΤΥΠ ΑΕ

Γραφεία Περιοδικού: Αναξαγόρα 14Α, Ομόνοια ΑΘΗΝΑ 105 52 τηλ. 52.41.001, Fax 52.27.177

Για συνδρομές και γράμματα: Περιοδικό "Σοσιαλισμός από τα Κάτω" Τ.Θ. 8161 - 100 10 Αθήνα

Κεντρική διάθεση: ΜΑΡΞΙΣΤΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ, Αναξαγόρα 14Α, Ομόνοια, Τηλ. 52.47.584

Σταματήστε αυτόν τον πόλεμο

Οι βόμβες του ΝΑΤΟ που συγκλονίζουν τα Βαλκάνια προκαλούν εκρήξεις και στις συνειδήσεις εκατομμυρίων ανθρώπων σε όλα τα μήκη και τα πλάτη. Αν στον πόλεμο του Βιετνάμ χρειάστηκαν χρόνια και στον πόλεμο του Περσικού Κόλπου μήνες, αυτή τη φορά η αντιπολεμική αγανάκτηση φουντώνει από τις πρώτες μέρες. Λονδίνο, Βερολίνο, Παρίσι, Ρώμη -οι πρώτες αντιπολεμικές διαδηλώσεις βγήκαν γρήγορα στους δρόμους. Στην Ελλάδα, δυο μέρες μετά το ξεκίνημα των βομβαρδισμών η αστυνομία χρειάστηκε δακρυγόνα για να προστατέψει την αμερικάνικη πρεσβεία.

Μαζί με την αγανάκτηση φουντώνει και η πολιτική συζήτηση. Τα μαχητικά αεροπλάνα της Δυτικής Συμμαχίας εκτός από γέφυρες, εργοστάσια και παραβάνια προσφύγων τσακίζουν και τα κυρίαρχα ιδεολογήματα της προηγούμενης περιόδου. Τι έχει απορρίψει από την ιδέα ότι το "Διεθνές Δίκαιο" και η "Διεθνής Κοινότητα" έχουν ξεπεράσει τον ιμπεριαλισμό; Ακόμα και τα γκάλοπ δείχνουν ότι οι απαντήσεις για την Ευρωπαϊκή Ένωση, που παραδοσιακά έδιναν πλειοψηφία υπέρ τα προηγούμενα χρόνια, τώρα δίνουν αρνητικά γνώμη με ποσοστά πάνω από 90%.

Στο κέντρο της δράσης και της συζήτησης βρίσκεται το ερώτημα: ποιος και πώς μπορεί να σταματήσει τη φρίκη του πολέμου; Αυτό το τεύχος του περιοδικού "Σοσιαλισμός από τα Κάτω" είναι αφιερωμένο σ' αυτά τα ζητήματα, προβάλλοντας τη διεθνιστική σοσιαλιστική απάντηση.

Τέσσερις οργανώσεις της διεθνιστικής αριστεράς, το Socialist Workers Party (SWP) από τη Βρετανία, το International Socialist Organization (ISO) από τις ΗΠΑ, το Linksruck από τη Γερμανία και το Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα (ΣΕΚ) από την Ελλάδα κυκλοφόρησαν κοινή αντιπολεμική διακήρυξη στις 14 Απριλίου. Θα τη βρείτε στις αμέσως επόμενες σελίδες.

Το κείμενο με τίτλο "Ο Σημίτης

είναι συνένοχος" στέκεται στο ρόλο του ελληνικού καπιταλισμού και τις ευθύνες της κυβέρνησης και βάζει την προοπτική να οργανώσουμε την αντιπολεμική διάθεση μέσα στους χώρους δουλειάς και σπουδών. Ακολουθεί μια ενότητα άρθρων για τις αιτίες του πολέμου: Γιατί ο Κλίντον οδήγησε το ΝΑΤΟ στην επίθεση κατά της Σερβίας, ποιος είναι ο ρόλος του Μιλόσεβιτς, ποια είναι η ιστορία του Κόσοβου. Ο αιώνας κλείνει όπως άρχισε, με Βαλκανικούς Πολέμους: οι προηγούμενοι βαλκανικοί πόλεμοι, η διεθνιστική παράδοση της Βαλκανικής Ομοσπονδίας, η πάλη ενάντια στον καπιταλισμό σαν το σύστημα που γεννάει τους πολέμους συμπληρώνουν αυτή την ενότητα. Τα κείμενα αυτά είναι γραμμένα από τη Μαρία Στύλλου και τον Πάνο Γκαργκάνα.

Στο άρθρο "Ιμπεριαλισμός - ο σύγχρονος καπιταλισμός", ο Αλεξ Καλλίνικος του SWP θυμίζει την επικαιρότητα της θεωρίας του Λένιν, του Μπουκάριν και των άλλων επαναστατών της αρχής του αιώνα. Στη συνέχεια, ο ιστορικός Δημήτρης Λιβεράτος μιλάει για το αντιπολεμικό κίνημα που γέννησε την επαναστατική αριστερά στην Ελλάδα ενάντια στους πολέμους 1912-1922. Ο Γιώργος Πίπας γυρίζει πίσω στο κίνημα που έκανε τις ΗΠΑ να χάσουν τον πόλεμο του Βιετνάμ. Και ο Λέανδρος Μπόλαρης παρουσιάζει τα βιβλία που συμπληρώνουν αυτό το αφιέρωμα, προβάλλοντας πώς οι διεθνιστικές ιδέες πέρασαν τη δοκιμασία στις προηγούμενες κρίσεις της δεκαετίας του 90, στο Μακεδονικό και στα Ελληνοτουρκικά.

Τέλος, αυτό το αφιέρωμα στην πάλη για να δυναμώσουμε το κίνημα ενάντια στον πόλεμο του ΝΑΤΟ περιλαμβάνει δυο επόμενους σταθμούς αυτής της προσπάθειας. Την πρόσκληση στο

Τριήμερο "Μαρξισμός '99" στις 14-16 Μάρτιο στο Πολυτεχνείο, που θα είναι η ζωντανή συζήτηση πάνω σε όλα τα θέματα αυτού του αφιερώματος. Και τη διεθνιστική παρέμβαση στις Ευρωεκλογές του Ιουνίου, με τη συμμετοχή για πρώτη φορά του ΣΕΚ και της Εργατικής Αλληλεγγύης.

Ευρωεκλογές

Η χρονιά που πέρασε είχε μεγάλους συνδικαλιστικούς και πολιτικούς αγώνες. Οι απεργίες ενάντια στην ιδιωτικοποίηση των εργαζόμενων στην Ιονική, στην Ολυμπιακή Αεροπορία, οι απεργίες των γιατρών, των εργαζόμενων στους δήμους ενάντια στις περικοπές και στη διάλυση του ΕΣΥ, οι μεγάλες καταλήψεις στα σχολεία, ήταν η σύγκρουση των πιο οργανωμένων εργατών ενάντια στην αγορά. Οι επιλογές της αγοράς δεν καταλήγουν μόνο σε οικονομική επίθεση στην εργατική τάξη, σημαίνουν προδοσίες όπως η παράδοση του Οτσαλάν στους δήμιους του, σημαίνει συμμετοχή σ' έναν βάρβαρο πόλεμο στα Βαλκάνια.

Στο τέλος του αιώνα, μπροστά στη νέα χιλιεπρίδα, οι επιλογές των εργατών είναι ξανά Σοσιαλισμός ή Βαρβαρότητα. Όλο και περισσότεροι εργάτες και νεολαίοι ξεκαθαρίζουν ότι ο ιμπεριαλισμός σήμερα δεν είναι η παράνοια ενός τρελού, αλλά παρανοϊκές πράξεις ενός απάνθρωπου συστήματος. Οτι Ευρώπη και ΟΝΕ δεν σημαίνει ανάπτυξη, αλλά καταστροφή. Μαζικές καταστροφές σαν αυτές που βλέπουμε καθημερινά στον πόλεμο στα Βαλκάνια. Σημαίνει ρατσισμός, με τις κυβερνήσεις να κλείνουν τα σύνορα για τους πρόσφυγες που οι ίδιες δηλώνουν υποκριτικά ότι θέλουν να σώσουν. Σημαίνει κρεωκοπία των σο-

σιαλδημοκρατικών ηγεσιών από τον Μπλερ ως τον Σπρίττ, που στηρίζουν την καταστροφική πολιτική της αγοράς και του πολέμου με τον ίδιο και περισσότερο ζήλο όπως η δεξιά.

Στις Ευρωεκλογές του Ιουνίου θέλουμε να φανεί η εναλλακτική λύση του διεθνισμού και της εργατικής πάλης για τον Σοσιαλισμό. Μέσα στους αγώνες όλο το προηγούμενο διάστημα έχει αρχίσει να παίρνει σάρκα και οστά αυτή η εργατική απάντηση, να συμπυκνώνεται σ' ένα Πρόγραμμα Δράσης που διεκδικεί να επιβάλει τις λύσεις των εργατών με τη μαζική δράση. Ενάντια στις ιδιωτικοποιήσεις, κρατικοποίηση χωρίς αποζημίωση των αφενικών που προχωράνε σε κλεισίματα και μαζικές απολύσεις. Ενάντια στη λιτότητα και την ενιατικοποίηση, 35ωρο και 250.000 κατώτατο μισθό. Ελεύθερη πρόσβαση σε όλα την εκπαίδευση, όχι στην Παιδεία της αγοράς. Λεφτά για την Παιδεία, την Υγεία, τις Συγκοινωνίες φορολογώντας τα κέρδη των καπιταλιστών. Για να κλείσουν οι βάσεις του πολέμου και να ανοίξουν τα σύνορα για τους πρόσφυγες. Για τη διεθνιστική αλληλεγγύη των εργατών ενάντια στον πόλεμο. Για ν' ανοίξουμε το δρόμο για την εργατική εξουσία και τον Σοσιαλισμό στα Βαλκάνια και όλη την Ευρώπη.

Δεν είμαστε κόμμα του κοινοβουλευ-

τικού δρόμου. Στηρίζουμε τη μαζική δράση των εργατών και της νεολαίας. Προτεραιότητα για τα μέλη του ΣΕΚ έχει η οργάνωση αυτών των αγώνων. Σ' αυτή την αρχή λογοδοτεί και η εκλογική παρέμβαση. Παίρνουμε μέρος στις εκλογές για να δώσουμε την ευκαιρία να εκφραστεί η μαχητική διάθεση και η αισιοδοξία των εργατών ότι υπάρχει διέξοδος από τον "μονόδρομο" της αγοράς και του πολέμου, ότι μπορούμε με την πάλη ν' αλλάξουμε την κοινωνία και τη ζωή μας.

Σ' αυτή τη βάση διεκδικούμε την ψήφο στις Ευρωεκλογές για το ψηφοδέλτιο του ΣΕΚ-Εργατική Αλληλεγγύη. Θέλουμε μια προεκλογική καμπάνια που καταλήγει στην πιο δυνατή καταγραφή της υποστήριξης για το Πρόγραμμα Δράσης, για τον διεθνισμό, για τις ιδέες του γνήσιου Σοσιαλισμού.

Αλλά για μας, εκτός από τις ψήφους το αποτέλεσμα θα κριθεί και από το πόσο πλατιά θα φτάσει η διακίνηση της Εργατικής Αλληλεγγύης, πόσους νέους ισπικούς πυρήνες θα αποκτήσει το κόμμα των διεθνιστών, πόσοι μαχητές του σοσιαλισμού θα δώσουν νέα μέλη και ρίζες στους εργατικούς χώρους για την προσπάθειά μας. Είμαστε βέβαιοι ότι μια πετυχημένη παρουσία στις εκλογές και σε ψήφους και σαν οργανωτική ανάπτυξη θα είναι μήνυμα αυτοπεποίθησης στις δυνάμεις της τάξης μας για όλους. Βοηθήστε να το πετύχουμε.

Γραφτείτε συνδρομητές

- Σοσιαλισμός από τα κάτω
ετήσια συνδρομή 3.000 δρχ.
- Εργατική Αλληλεγγύη
ετήσια συνδρομή 10.000 δρχ.
εξαμηνιαία συνδρομή 5.000 δρχ.

Τ.Θ. 8161, 100 10 Αθήνα

Όνομα
Διεύθυνση.....
.....

Διακήρυξη ενάντια στον πόλεμο

Ο πόλεμος που εξαπέλυσαν στις 24 Μάρτη οι δυνάμεις του ΝΑΤΟ ενάντια στην Σερβία δεν αποτελεί μια "ανθρωπιστική παρέμβαση" με στόχο την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της ζωής των Αλβανών του Κόσοβο όπως ισχυρίζονται ο Κλίντον, ο Σρέντερ, ο Μπλερ και ο Ζοσπέν. Αν οι Δυτικές ηγεσίες πραγματικά είχαν ανθρωπιστικά κίνητρα, θα υπεράσπιζαν την Κουρδική μειονότητα στην Τουρκία, όπου μια ΝΑΤΟϊκή κυβέρνηση τους στερεί τα εθνικά δικαιώματα διεξάγοντας ένα άγριο πόλεμο για να καταπνίξει την ανταρσία τους. Επίσης, οι ηγέτες της Δύσης δεν θα προμήθευαν όπλα στον στρατό της Ινδονησίας, ο οποίος έχει ξεκινήσει μια νέα εκστρατεία τρόμου στο Ανατολικό Τιμόρ. Η υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ Μαντλίν Ολμπράιτ αποκάλυψε τα πραγματικά κίνητρα του ΝΑΤΟ όταν δήλωσε στους Αμερικάνους στρατηγούς ότι "τυχόν απώλεια του Κόσοβο θα έβλαπτε τα συμφέροντα των ΗΠΑ

στην Ευρώπη" και "θα απειλούσε την άσκηση ηγεσίας από τις ΗΠΑ στο ΝΑΤΟ".

Αυτός, με άλλα λόγια, είναι ένας ιμπεριαλιστικός πόλεμος που στόχο έχει να διατηρήσει τις ΗΠΑ στη θέση της κυρίαρχης δύναμης στην Ευρώπη. Από τότε που δημιουργήθηκε το 1949, το ΝΑΤΟ αποτέλεσε το πολιτικό και στρατιωτικό πλαίσιο μέσα από το οποίο η Ουάσιγκτον ασκεί την ηγεσία της πάνω στον Δυτικόευρωπαϊκό καπιταλισμό. Η κατάρρευση των σταλινικών καθεστώτων το 1989-91 και το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, στέρησαν από το ΝΑΤΟ το λόγο ύπαρξής του. Η διεύρυνση του ΝΑΤΟ στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη και η επέκταση του ρόλου του σε επιχειρήσεις εκτός των ορίων του και σε "ανθρωπιστικές επεμβάσεις" έχουν σαν στόχο να διαιωνίσουν την στρατιωτική και πολιτική ηγεσία των ΗΠΑ στην Ευρώπη. Αποτελούν τμήμα μιας ευρύτερης στρατηγικής με την οποία η Αμερική έχει διατηρήσει τις στρατιωτικές δαπάνες

της, σαν ποσοστό στο παγκόσμιο σύνολο, σε επίπεδα ανώτερα από την εποχή του Ψυχρού Πολέμου. Μέσα από την "Νέα Τάξη Πραγμάτων" η Ουάσιγκτον προετοιμάζεται για μελλοντικές συγκρούσεις με την Κίνα, τη Ρωσία και άλλες δυνάμεις που μπορεί να απειλήσουν τα δυτικά συμφέροντα.

Το γεγονός ότι διακυβεύονται όλα αυτά, σημαίνει ότι τα τμήματα εκείνα των αρχουσών τάξεων της Δύσης που αρχικά είχαν διαφωνήσει με την επίθεση στην Σερβία, υποστηρίζουν αυτή την στιγμή ότι αυτός ο πόλεμος πρέπει να κερδηθεί -ακόμα και αν χρειαστεί ανάπτυξη κερσαίων δυνάμεων στο Κόσοβο- για να διατηρηθεί η αξιοπιστία του ΝΑΤΟ. Ο Χένρι Κίσινγκερ που είχε εκφράσει επιφυλάξεις, δηλώνει ότι "η συνοχή του ΝΑΤΟ απειλείται" αν δεν νικήσει η Δύση. Ο αρθρογράφος των Φαϊνάνσιαλ Τάιμς Μάρτιν Γουλφ, ο οποίος είχε καταγγείλει την επίθεση σε βάρος της Σερβίας σαν "κατά βάση επιπόλαια" συνοψίζει αυτή την ουλλο-

γιστική: "Διακυβεύεται πλέον η αξιοπιστία της Δύσης... Αν ο κ. Μιλόσεβιτς επικρατήσει, η βιωσιμότητα του ΝΑΤΟ τίθεται σε αμφισβήτηση, τουλάχιστον για τις επιχειρήσεις 'εκτός ορίων'... Ίσως το ξεκίνημα του πολέμου να ήταν λάθος. Το χάσιμό του θα ήταν καταστροφικό."

Τίποτα απ' όλα αυτά δεν αναιρεί το μερίδιο των ευθυνών που έχει το σερβικό καθεστώς του Σλόμπονταν Μιλόσεβιτς για την ανθρωπιστική καταστροφή που εξελίσσεται μέσα και γύρω από το Κόσοβο. Από τότε που αναδείχθηκε, στα μέσα της δεκαετίας του '80, ο Μιλόσεβιτς έχει χρησιμοποιήσει κυνικά τον Σέρβικο εθνικισμό για να κατακτήσει και να διατηρήσει την εξουσία. Το αποτέλεσμα ήταν ότι, μαζί με τους άλλους πολιτικούς ηγέτες της πρώην Γιουγκοσλαβίας, εξαπέλυσαν μια επιδημία πολέμων και εθνικών εκκαθαρίσεων στα Βαλκάνια που συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Αυτό δεν απέτρεψε την Ευρωπαϊκή Ένωση και τις ΗΠΑ από τη συνεργασία με τον Μιλόσεβιτς στα πλαίσια της Συμφωνίας του Ντέπτον, μια Συμφωνία που όχι μόνο επικύρωσε το διαμελισμό της Βοσνίας σε κωρίστες εθνότητες αλλά διατήρησε το Κόσοβο υπό τον έλεγχο της Σερβίας.

Χωρίς αμφιβολία, ο στρατός της Σερβίας έχει ανηδράσει στους βομβαρδισμούς του

ΝΑΤΟ με την εκδίωξη πολλών Αλβανών του Κόσοβο από τις εστίες τους, διαπράτοντας πολλές αγριότητες. Όμως, αυτό που έδωσε στον Μιλόσεβιτς το πρόσχημα και την κάλυψη για το διωγμό των Αλβανών ήταν η Δυτική επίθεση ενάντια στη Σερβία. Η βασική ευθύνη, επομένως, για το δράμα των προσφύγων που φεύγουν από το Κόσοβο, ανήκει σε αυτούς που ξεκίνησαν τον πόλεμο, τους ηγέτες του ΝΑΤΟ. Η πολιτική τους, που χρησιμοποιεί το προσφυγικό κύμα σαν δικαιολογία για την κλιμάκωση των βομβαρδισμών, οδηγεί απλά

στην επιδείνωση της τραγωδίας των Κοσοβάρων, ενώ ταυτόχρονα μετατρέπει τον άμαχο πληθυσμό της Σερβίας σε στόχο των βομβών του ΝΑΤΟ. Αυτή η επίθεση έχει ήδη χτυπήσει σκληρά τις δημοκρατικές αντιτάσεις στην Σερβία, που το 1991 και το 1996-97 είχαν κοντύνει να ανατρέψουν τον Μιλόσεβιτς. Το πρώτο και άμεσο βήμα για να σταματήσει η βαλκανική κρίση είναι ο άμεσος τερματισμός των βομβαρδισμών.

Το πραγματικό πρόσωπο του δυτικού ενδιαφέροντος για τους Κοσοβάρους αποκαλύπτεται από την πλήρη απροθυμία πολλών ΝΑΤΟϊκών κυβερνήσεων -κατά κύριο λόγο του "Νέου Εργατικού Κόμματος" στην Βρετανία και του συνασπισμού της "πλουραλιστικής αριστεράς" στην Γαλλία- να δεχθούν τους Κοσοβάρους σαν πρόσφυγες. Η κυβέρνηση Μπλερ προωθεί νομοθεσία που περιορίζει ακόμα περισσότερο τα δικαιώματα των προσφύγων, την ίδια στιγμή που συμμετέχει με ενθουσιασμό στους βομβαρδισμούς. Ο Μπλερ, ο Ζοσπέν και οι άλλοι ευρωπαίοι ηγέτες δέχονται πιέσεις από την Ουάσιγκτον να απομακρύνουν όσο το δυνατόν περισσότερους Κοσοβάρους πρόσφυγες από την περιοχή, αλλά ταυτόχρονα θέλουν να διατηρήσουν την ρατσιστική μεταναστευτική πολιτική τους. Η κυβέρνηση Κλίντον δεν κινείται από ενδιαφέρον για τους πρόσφυγες -σκεδιάζει να πετάξει το με-

Αντιπολεμική διαδήλωση στο Λονδίνο στις 11 Απρίλη. "Σταματήστε τους βομβαρδισμούς", "Εξω το ΝΑΤΟ από τα Βαλκάνια", γράφουν τα πλακάτ του Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος (SWP)

ρίδιο των προσφύγων που θα δεχθεί σε στρατιωτικές βάσεις στο Γκούμ και στον Κόλπο του Γκουαντανάμο- αλλά από φόβο ότι το προσφυγικό κύμα των Κοσοβάρων θα αποσταθεροποιήσει γειτονικές χώρες όπως η Δημοκρατία της Μακεδονίας και το Μαυροβούνιο. Ενώ είμαστε αντίθετοι σε οποιαδήποτε βία ή εκτόπιση προσφύγων από τα Βαλκάνια, υπερασπίζουμε το δικαίωμά τους να μουν και να εγκατασταθούν σε οποιαδήποτε από τις χώρες του ΝΑΤΟ επιθυμούν οι ίδιοι. Αυτές οι χώρες άλλωστε, έχουν και την ευθύνη για το δράμα τους.

Η Αλβανική πλειοψηφία στο Κόσοβο είχε στερηθεί τα πιο στοιχειώδη εθνικά δικαιώματα στο μεγαλύτερο μέρος της περιόδου που υπήρχε η παλιά Γιουγκοσλαβία, και η κατάσταση χειροτέρευσε μετά την επιβολή του άμεσου Σερβικού ελέγχου από τον Μιλόσεβιτς στα τέλη της δεκαετίας του '80. Υποστηρίζουμε το δικαίωμά τους στην εθνική αυτοδιάθεση -δικαίωμα που οι χώρες του ΝΑΤΟ τους έχουν αρνηθεί συστηματικά. Η "συμφωνία" του Ραμπουγιέ, για την επιβολή της οποίας άρχισε τους βομβαρδισμούς το ΝΑΤΟ, θεωρεί το Κόσοβο τμήμα της Σερβίας. Μέχρι πρόσφατα, το Στέϊτ Ντιπάρτμεντ των ΗΠΑ χαρακτήριζε τον Απελευθερωτικό Στρατό του Κόσοβο (UCK) σαν "τρομοκράτες" δίνοντας το πράσινο φως στον Μιλόσεβιτς να τους επιτίθεται.

Ομως, δεν θεωρούμε ότι το δικαίωμα των Αλβανών του Κόσοβο στην αυτοδιάθεση είναι ένα αίτημα που μπορεί να προβληθεί αυτή την στιγμή σαν απάντηση προς τον πόλεμο του ΝΑΤΟ κατά της Σερβίας. Γιατί είναι πολύ πιθανό ότι, αν ο πόλεμος συνεχισθεί, οι Δυτικές δυνάμεις θα αλλάξουν την σημερινή αντίθεσή τους προς τη δημιουργία

30 Μάρτη, Μεγάλη αντιπολεμική διαδήλωση στην αμερικάνικη πρεσβεία

για Κοσοβάρικον κράτους. Ήδη ο βετεράνος του Ψυχρού Πολέμου Ζμπίγκνιου Μπρεζίνσκι, Σύμβουλος Ασφαλείας του Προέδρου Κάρτερ, έχει καλέσει για "απόφαση υπέρ του εξοπλισμού του ΥCK από τη Δύση" και υποστηρίζει ότι "στόχος της συνέχισης της στρατιωτικής επέμβασης τώρα πρέπει να είναι η πολιτική αυτοδιάθεση των Κοσοβάρων". Ο Τόνι Μπλερ έχει επίσης κάνει δηλώσεις ότι το Κόσοβο δεν μπορεί να παραμείνει στην Σερβία.

Σε έναν παρατεταμένο πόλεμο, οι Κοσοβάροι στρατιώτες μπορεί να φανούν στα μάτια του Κλίντον και των συμμάχων του σαν ελκυστικό υποκατάστατο για τις χερσαίες δυνάμεις της Δύσης, που μια εμπλοκή τους ανησυχεί σοβαρά το ΝΑΤΟ ώστε να ήθελε να την αποφύγει. Ο ρόλος τους θα ήταν, όπως των Μοτζακεντίν στο Αφγανιστάν και των Κόντρας στη Νικαράγουα, να πολεμούν και να πεθαίνουν για λογαριασμό της Ουάσιγκτον. Οι Κοσοβάροι Αλβανοί, επομένως, δεν αντιμετωπίζουν μόνο τη φρίκη του πολέμου και της εκτόπισης. Όπως και οι Κουρδικές εθνικιστικές οργανώσεις στο Ιράκ, διατρέχουν τον κίνδυνο να γίνουν πόνια

των Δυτικών δυνάμεων, άλλοτε υποκινούμενοι να πολεμούν και άλλοτε εγκαταλειμμένοι στις τύχες τους, ανάλογα με το πώς βολεύει την Ουάσιγκτον.

Η καθυστερημένα ανάπτυξη του καπιταλισμού στα Βαλκάνια σήμανε ότι τα εθνικά κράτη άρχισαν να αναδύονται σε κοινωνίες όπου, ύστερα από αιώνες μεταναστεύσεων και εμπορίου αλλά και πολέμων ανάμεσα σε Χριστιανικές και Μουσουλμανικές δυνάμεις, πολλές διαφορετικές εθνικές και θρησκευτικές ομάδες ζούσαν δίπλα-δίπλα. Η κατάσταση επιδεινώθηκε από την επέμβαση των Μεγάλων Δυνάμεων που επεδίωκαν να μοιράσουν την περιοχή ανάλογα με τα συγκρουόμενα συμφέροντά τους. Στα τέλη του Δεύτερου Βαλκανικού Πολέμου το 1913 ο Λέον Τρότσκι έγραφε: "οι νέες συννοριακές γραμμές της Βαλκανικής έχουν χαραχτεί πάνω στα ξεσκισμένα, αφαιμαγμένα και εξουθενωμένα ζωντανά κορμιά των εθνών. Ούτε ένα από τα βαλκανικά έθνη δεν κατόρθωσε να συμμαζέψει όλα τα σκορπισμένα κομμάτια του. Και ταυτόχρονα όλα τους περιέχουν τώρα στην επικράτειά τους μια συμπαγή εκθροική μειονό-

τητα..."

Το αποτέλεσμα ήταν ότι οι προσπάθειες για τη δημιουργία ομοιογενών εθνικών κρατών στην περιοχή οδηγούσαν αναγκαστικά σε αρπαγή εδαφών από άλλα κράτη, και σε αποβολή, εξόντωση ή καταναγκαστική αφομοίωση των μειονοτήτων. Η σύγκρουση των αντίπαλων εθνικισμών και το ξέσπασμα εθνικών εκκαθαρίσεων ήταν χαρακτηριστικά γνωρίσματα της αστικής πολιτικής ζωής των Βαλκανίων πολύ πριν ξεσπάσουν οι σημερινοί πόλεμοι της πρώην Γιουγκοσλαβίας: από την εποχή των Βαλκανικών Πολέμων του 1912-13. Επίσης από την εποχή των συγκρούσεων ανάμεσα σε Σέρβους και Κροάτες εθνικιστές για την εξασφάλιση του ελέγχου στα δικά τους κράτη πριν, αλλά και στη διάρκεια του Δεύτερου Παγκόσμιου Πολέμου. Από αυτή την άποψη τα Βαλκάνια δείχνουν τα όρια του δικαιώματος της εθνικής αυτοδιάθεσης. Οποιαδήποτε λύση, πρέπει να συνδυάζει την γνήσια αναγνώριση των εθνικών δικαιωμάτων όλων των λαών της Βαλκανικής με τη διεθνιστική αλ-

ληλεγγύη μεταξύ τους.

Ο Τρότσκι έγραφε το 1910 πριν ξεσπάσει το πρώτο κύμα αιματοχυσίας στην περιοχή: "Η κρατική ενότητα της Βαλκανικής μπορεί να επιτευχθεί με δυο τρόπους: είτε από τα πάνω, με την επέκταση ενός βαλκανικού κράτους, όποιου αποδειχθεί ισχυρότερο, σε βάρος των πιο αδύναμων -αυτός είναι ο δρόμος του πολέμου, της εξολόθρευσης και καταπίεσης των ανίσχυρων εθνών ένας δρόμος που παγιώνει το μοναρχισμό και το μιλιταρισμό. Είτε από τα κάτω, μέσω της συνένωσης των ίδιων των λαών -αυτός είναι ο δρόμος της επανάστασης, ο δρόμος που σημαίνει την ανατροπή των βαλκανικών δυναστειών και το ξεδίπλωμα του λάβαρου της Βαλκανικής Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας."

Σε συμφωνία με αυτή την ανάλυση, η Κομμουνιστική Διεθνής στην αρχική της περίοδο μετά την Ρώσικη Οκτωβριανή Επανάσταση του 1917, πρόβαλε το σύνθημα για μια Σοσιαλιστική Δημοκρατία των Βαλκανίων. Αυτό μπορεί να μοιάζει μακρινό σήμερα. Όμως, παραμένει

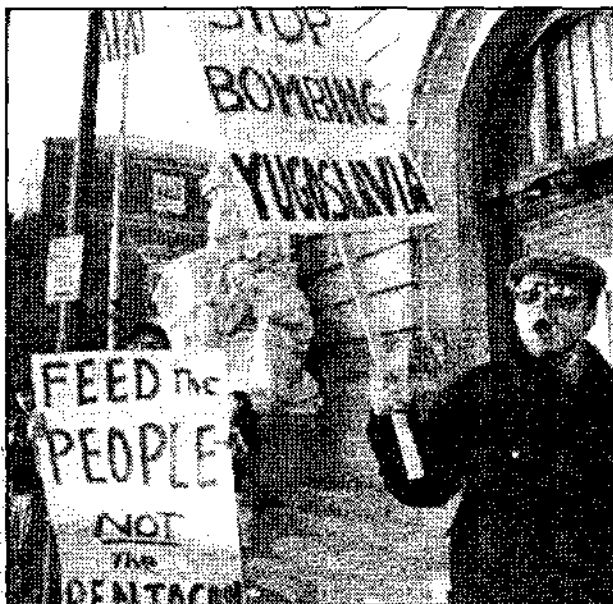
γεγονός ότι η επιλογή που αντιμετωπίζουν οι λαοί της περιοχής είναι ανάμεσα σε νέους γύρους εθνικιστικής σφαγής και στη διεθνιστική αλληλεγγύη των εργατών. Το δεύτερο σκέλος δεν είναι κάτι το αφηρημένο. Οι εργάτες των Βαλκανίων έχουν ενωθεί πάνω από σύνορα στο πα-

ρελθόν -το πιο πρόσφατο παράδειγμα ήταν οι μαζικές απεργίες του 1987-88 που συγκλόνισαν την Γιουγκοσλαβία λίγο πριν διαλυθεί. Ένας από τους λόγους που απαιτούμε τον τερματισμό του πολέμου είναι γιατί η επιστροφή στην ειρήνη μπορεί να δημιουργήσει συνθήκες όπου οι εργαζόμενοι από τα διάφορα κομμάτια της πρώην Γιουγκοσλαβίας αρχίζουν να ενώνονται ενάντια στους πραγματικούς εχθρούς τους -τις ντόπιες άρχουσες τάξεις που χρησιμοποιούν τις εθνικές συγκρούσεις για να διατηρούνται στην εξουσία και τα ιμπεριαλιστικά κράτη που με τις επεμβάσεις τους έχουν προκαλέσει για άλλη μια φορά την καταστροφή στα Βαλκάνια.

Το πιο επείγον καθήκον για τους επαναστάτες σοσιαλιστές σήμερα είναι να αναλάβουν την πρωτοβουλία για το κτίσιμο μαζικών αντιπολεμικών κινημάτων σε όλες τις χώρες του ΝΑΤΟ. Για μας, όπως για τον Καρλ Λίνκνκετς στη διάρκεια του Πρώτου Παγκόσμιου Πολέμου "ο κύριος εχθρός βρίσκεται μέσα στη χώρα μας". Το παράδειγμα του Βιετνάμ δείχνει την επίδραση που μπορεί να έχουν οι κινητοποιήσεις μέσα στην ίδια τη χώρα της ιμπεριαλιστικής πολεμοκαπλειαίας. Μαζική αντίσταση στο εσωτερικό μπορεί να αναγκάσει τους ηγέτες του ΝΑΤΟ να σταματήσουν την σφαγή.

Σταματήστε τους βομβαρδισμούς!
Εξω το ΝΑΤΟ από τα Βαλκάνια!

Socialist Workers Party
(Βρετανία)
Linksruck (Γερμανία)
Σοσιαλιστικό Εργατικό
Κόμμα (Ελλάδα)
International Socialist
Organization (ΗΠΑ)

"Ταΐστε τον κόσμο, όχι το Πεντάγωνο".
Διαδήλωση στη Νέα Υόρκη

Ο Σημίτης είναι συνένοχος

Η κυβέρνηση Σημίτη είναι συνένοχη στην εγκληματική επίθεση του ΝΑΤΟ στα Βαλκάνια. Όσο κι αν προσπαθεί να συγκαλύψει αυτές τις ευθύνες με συνεχείς δηλώσεις για "πολιτική λύση", "ανθρωπιστική βοήθεια" και "λεπτές ισορροπίες ανάμεσα στις υποχρεώσεις προς το ΝΑΤΟ και την ΕΕ από τη μια μεριά και τη θέση της Ελλάδας στα Βαλκάνια από την άλλη", η αλήθεια είναι ότι η διπλωματία του Σημίτη προσπαθεί να αξιοποιήσει τον πόλεμο προς όφελος του ελληνικού καπιταλισμού.

Η ελληνική συμμετοχή στη ΝΑΤΟϊκή επίθεση δεν μπορεί να κρυφτεί πίσω από πλατωνικές διακηρύξεις ότι η κυβέρνηση "θα προτιμούσε να σταματήσουν οι βομβαρδισμοί". Οι βομβαρδισμοί ξεκίνησαν και συνεχίζονται με την υπογραφή και της κυβέρνησης Σημίτη. Πολιτικά, θέμα βέτο ή αποκώωσης από το ΝΑΤΟ δεν μπήκε ούτε στιγμή. Αντίθετα, βασικά στελέχη της "εκσυγχρονιστικής" ηγεσία του ΠΑΣΟΚ όπως ο πρώην αναπληρωτής υπουργός εξωτερικών Γ. Ρωμιάος, έφτασαν να λένε δημόσια ότι η αποκώωση από το στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ, την περίοδο 1974-1980, "είχε τεράστιο κόστος για την Ελλάδα και χρειάστηκε να το πληρώσουμε για να ξαναπούμε!".

Στρατιωτικά, τα ιπτάμενα ραντάρ του ΝΑΤΟ διευκολύνονται από την βάση των AWACS στο Ακτίο, ο στόλος που εξοπλίζει τους πυραύλους Κρουζ διευκολύνεται από τη βάση στη Σούδα, στο Αιγαίο πλέουν αμερικανικά πλοία με 2000 πεζοναύτες και η Θεσσαλονίκη εί-

ναι το κύριο σημείο προώθησης κερασιών δυνάμεων προς το θέατρο των επιχειρήσεων. Με το διάγγελμα του, παραρτηθέντος του Πάσχα, ο Σημίτης ξεκαθάρισε ότι η κυβέρνηση του θα διευκολύνει το ΝΑΤΟ αν χρειαστεί να κλιμακώσει περισσότερο την επέμβασή του. Από την κυβέρνηση που έφτασε στο σημείο να παραδώσει τον Οτσαλάν στα χέρια των δέμιων του, κανένας δεν πρέπει να περιμένει "ανθρωπιστικούς διαταγμούς" ή συναισθηματικές αντιδράσεις "εν θερμώ". Αλλωστε, αυτό το σημείο ο Σημίτης το τόνισε ιδιαίτερα - η κυβέρνηση του είναι ψυχρός υπολογιστής του "εθνικού συμφέροντος", δηλαδή των συμφερόντων του ελληνικού κεφαλαίου.

Εφαλτήριο

Αυτά τα συμφέροντα ταυτίζονται με την εκστρατεία του ΝΑΤΟ να επιβάλει την "τάξη" στα Βαλκάνια. Πρώτα απ' όλα για λόγους σταθερότητας της οικονομίας που είναι ευάλωτη σε κάθε μήνυμα πολιτικής αστάθειας. Οι έλληνες τραπεζίτες ούτε που θα ήθελαν να σκεφτούν τι θα πάθαινε η κερδοσκοπική σαπουνόφουσκα του Χρηματιστηρίου σε περίπτωση αποτυχίας του ΝΑΤΟ στα Βαλκάνια. Εκτός από φόβους και ανησυχίες για τη σταθερότητα της οικονομίας, όμως, οι έλληνες καπιταλιστές έχουν και επιθετικούς λόγους να ταυτίζονται με το ΝΑΤΟ. Η θέση της Ελλάδας σαν μοναδικής Βαλκανικής χώρας που είναι μέλος της ΕΕ και του ΝΑΤΟ, δίνει προβάδισμα στον ελληνικό καπιταλισμό να είναι η έδρα των πολυεθνικών στα Βαλκά-

νια, το "κεφαλοχώρι" της περιοχής.

Μετά τη Συμφωνία του Ντίετον που πάγωσε τον πόλεμο στη Βοσνία και αποκατάσισε τις σχέσεις του Μιλόσεβιτς με τη Δύση, η σχετική σταθερότητα που επικράτησε ωφέλησε τις προσπάθειες των ελλήνων καπιταλιστών για οικονομική και διπλωματική διεύθυνση στις γύρω χώρες. Με άλλα λόγια, ο ελληνικός καπιταλισμός βγήκε ωφελημένος από την προηγούμενη επέμβαση του ΝΑΤΟ. Οι βομβαρδισμοί το καλοκαίρι του 95 οδήγησαν 200.000 Σέρβους της Κράινα στην προσφυγιά, αλλά η ελληνική άρκοουσα τάξη, πίσω από τα κροκοδείλια δάκρυα για τους "ορθόδοξους αδερφούς", έπεσε στο ψιτό. Η οικονομική διεύθυνση απογειώθηκε. Οι ελληνικές επιχειρήσεις είχαν τη δυνατότητα να "χτυπάνε" κάθε τι που έβγαινε στο σφυρί της ιδιωτικοποίησης από τις Βαλκανικές κυβερνήσεις. Ο ΟΤΕ τις τηλεπικοινωνίες Σερβίας, Βουλγαρίας, Ρουμανίας, η Εθνική, η Πειραιώς και η Πίστωες τράπεζες στα Τίρανα και στο Βουκουρέστι, η Δέλτα και η 3Ε εργοστάσια και δίκτυα διανομής στη Βουλγαρία, στη Μακεδονία, στη Σερβία, η Μυτιληνναίος ΑΕ τα ορυχεία στο Κόσοβο. Σύμφωνα με τον Οικονομικό Ταχυδρόμο, οι ελληνικές επιχειρήσεις που έχουν άμεσες επενδύσεις στα Βαλκάνια ξεπέρασαν τις 2.000!

Οι "πλάτες" της ΕΕ και του ΝΑΤΟ δεν αποτελούν μόνο οικονομικό εφαλτήριο για τον ελληνικό καπιταλισμό. Του έδωσαν και δυνατότητες πολιτικής, διπλωματικής και στρατιωτικής επιρροής στο Βαλκανικό νότο. Η Ελλάδα βρέθηκε να

Πόλεμος στα Βαλκάνια

26 Μάρτη - δυο μέρες μετά την έναρξη των βομβαρδισμών ένα ποτάμι ανεβαίνει προς την αμερικάνικη πρεσβεία

έχει στρατιωτική παρουσία στη Βοσνία συμμετέχοντας στην πολυεθνική "ειρηνευτική" δύναμη επιτήρησης της Συμφωνίας του Ντέιτον. Ο Κλίντον έστειλε επιστολή που ανένευε στην Ελλάδα "πρωταγωνιστικό ρόλο" στα νότια Βαλκάνια. Και ο Αντρέας Παπανδρέου αποδέχθηκε τον ρόλο δηλώνοντας ότι ο Κλίντον ασκεί "σώφρονα πολιτική" στα Βαλκάνια. (Αυτά πρέπει να τα θυμόμαστε για να μην υπάρχουν αμφιβολίες ότι το σημερινό "νέο" ΠΑΣΟΚ του Σπρίττ συνεχίζει το νήμα από το "παλιό" ΠΑΣΟΚ του Παπανδρέου).

Στα πλαίσια αυτού του ρόλου, ο ελληνικός καπιταλισμός έκανε ένα βήμα για να πάρει κάτω από την εποπτεία του την πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας. Η "ενδιάμεση συμφωνία" Αθήνας-Σκοπίων καταγγέλθηκε από τους εθνικιστές των Σκοπίων ότι "πούλησε την Μακεδονία στην Ελλάδα" και ο Γκλιγκόροφ παραλίγο να την πληρώσει με τη ζωή του όταν αμέσως μετά την υπογραφή της Συμφωνίας έγινε βομβιστική απόπειρα που ανατίναξε τη θωρακισμένη Μερσεντές του. Επίσης, ο "πρωταγωνιστικός ρόλος"

με τις πλάτες του ΝΑΤΟ φάνηκε στην Αλβανία, όπου η ένοπλη εξέγερση κατά του Μπερίσα μετά το σκάνδαλο των "πυραμίδων" εκτονώθηκε με τη βοήθεια ελληνικής στρατιωτικής παρουσίας, η οποία, βέβαια, εξαργηρώθηκε άμεσα οικονομικά, με τις ελληνικές τράπεζες να πρωτοστατούν στην "ανασύσταξη" του Αλβανικού τραπεζικού συστήματος μετά την κατάρρευση των "πυραμίδων" και την ΤΙΤΑΝ Α.Ε. να βάζει στο χέρι το μεγαλύτερο τοιμεντάδιο της Αλβανίας.

Όλα αυτά που ακολούθησαν τη συμφωνία Ντέιτον, επιβεβαιώνουν ότι η συμμετοχή του ελληνικού καπιταλισμού στις επεμβάσεις του ΝΑΤΟ στα Βαλκάνια δεν είναι θέμα "εξάρτησης", αλλά υποϊμπεριαλιστικών φιλοδοξιών. Το πρόβλημα για τους υποϊμπεριαλιστές είναι ότι το Ντέιτον δεν έφερε μια μόνιμη σταθερότητα στα Βαλκάνια, δεν ξεπέρασε την κρίση. Αντίθετα, οι ρίζες του σημερινού πολέμου βρίσκονται στο γεγονός ότι (όπως γράψαμε τότε -βλέπε το βιβλίο "Η κρίση στα Βαλκάνια, το Μακεδονικό και η εργατική τάξη", σελ. 65) η προηγούμενη επέμβαση του ΝΑΤΟ άφησε πίσω της "μια μόνιμη πληγή, μια παγωμένη εστία φρίκης, έτοιμη να αγκαλιάσει κάθε στιγμή τα Βαλκάνια".

Το Ντέιτον άφησε το Κόσοβο να είναι η πιο φτωχή επαρχία της Σερβίας. Οι υποσχέσεις ότι μετά τη ΝΑΤΟϊκή "ειρήνευση" θα άνοιγαν οι κρουνοί της οικονομικής βοήθειας από την Ευρωπαϊκή Ένωση, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο ή την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης, αποδείχθηκαν ψεύτικες. Άρση των κυρώσεων κατά της Νέας Γιουγκοσλαβίας με το σταγονόμετρο και ιδιωτικοποιήσεις που φέρνουν ανεργία ήταν η μικρή πραγματικότητα. Το πέρασμα των ορυκείων του Κόσοβο στα χέρια της Μυτιληναίας ΑΕ μεγάλωσε τις στραπές των ανέργων στην Πρίστινα. Το ίδιο κόσφιος αποδείχθηκαν οι υποσχέσεις για "εκδημοκρατισμό". Οι Δυτικοί βοήθησαν τον Μιλόσεβιτς να ξεπεράσει το κύμα των διαδηλώσεων που συγκλόνισαν το Βελιγράδι μετά τον τερματισμό του πολέμου στη Βοσνία. Το να είσαι Αλβανός του Κόσοβο και να βλέπεις τους ακροδεξιούς του Ξέσελι να μπαινουν στην κυβέρνηση της Σερβίας, μόνο μήνυμα απόγνωσης μπορούσε να σου φέρει. Ο συνδιασμός φτώχειας και εθνικής καταπίεσης δεν άργησε

Πόλεμος στα Βαλκάνια

να εκραγεί στους δρόμους της Πρίστινα.

Ανταλλάγματα

Οι Δυτικές κυβερνήσεις αρχικά κατάγγειλαν τους διαδηλωτές σαν "τρομοκράτες" (π.χ. δολώσεις Κίνγκελ), αλλά τελικά αποφάσισαν να χρησιμοποιήσουν το Κόσοβο σαν μια νέα Βοσνία. Η ελληνική άρχουσα τάξη ταλαντεύτηκε περισσότερο από τους υπόλοιπους του ΝΑΤΟ, γιατί έβλεπε ότι η νέα κρίση αναστάτωνε την τόσο βολική γι' αυτήν "σταθερότητα" του Βαλκανικού νότου. Αλλά γρήγορα βράδθηκε να αξιοποιήσει προς το συμφέρον της και τη νέα πολεμική επέμβαση του ΝΑΤΟ. Πώς; Πρώτα απ' όλα παζαρεύοντας με τους δυτικούς συμμάχους τα ανταλλάγματα των διευκολύνσεων που δίνει. Την ώρα που ξεκινούσαν οι βομβαρδισμοί, ο Σμιτς πήγαινε στο Βερολίνο και "εξασφάλιζε" ότι στον αναθεωρημένο προϋπολογισμό της ΕΕ για την επόμενη εφταετία η Ελλάδα παίρνει ξανά ένα "πακέτο" πολλών τρισεκατομμυρίων, αποφεύγοντας τις περικοπές που επιβάλει η Γερμανία. Από τότε, αυτό το βρόμικο παζάρι δεν έχει σταματήσει ούτε λεπτό. Ο Εβερτ αποκάλυψε το σκηνικό όταν δήλωσε, μετά από ενπνερωτική συνάντηση με τον Τσοκατζόπουλο, ότι "η κυβέρνηση πρέπει να ζητήσει ανταλλάγματα για την διευκόλυνση των κερσαίων δυνάμεων της Συμμαχίας". Αν κληρωθεί η κερσαία επέμβαση του ΝΑΤΟ, το λιμάνι της Θεσσαλονίκης θα παίξει ρόλο μεγαλύτερο από αυτόν που παίξει η βάση του Ιντσιρλίκ στην Τουρκία για τις αμερικάνικες επιθέσεις στο Ιράκ. Ο Ειζεβίτ χρησιμοποίησε το καρτί του Ιντσιρλίκ για να πάρει τον Οισαλάν σαν δώρο-αντάλλαγμα. Η φαντασία της άρχουσας τάξης οργιάζει για τα ανταλλάγματα που θα μπορούσε να ζητήσει με το καρτί του λιμανιού της Θεσσαλονίκης.

Τις ίδιες σκοπιμότητες εξυπηρετεί και η πολιτική της κυβέρνησης στο θέμα των προσφύγων από το Κόσοβο. Το κλείσιμο των συνόρων τους εγκλωβίζει μέσα στην Αλβανία και τη Δημοκρατία της Μακεδονίας, όπου η επιχείρηση "οργάνωση ανθρωπιστικής βοήθειας" διευκολύνει τον ελληνικό καπιταλισμό να απλώσει πιο βαθιά το χέρι σ' αυτές τις γειτονικές χώρες με τη βοήθεια του ΝΑΤΟ. Η Ελλάδα εμφανίζεται συνεγγυητής της σταθερότητας στα Σκόπια και στα Τίρανα, βοηθώντας τα τοπικά καθεστώτα να αντέξουν πολιτικά, οικο-

νομικά και στρατιωτικά απέναντι στις πιέσεις της κρίσης - με το αζημίωτο.

Το πιο κυνικό παράδειγμα ήταν η ανακοίνωση ότι η Εθνική Τράπεζα αποχτίσσε την μεγαλύτερη τράπεζα των Σκοπίων, την STORANCKA BANCA, μέσα στο χαμό που έχει προκαλέσει ο πόλεμος του ΝΑΤΟ στη γειτονική χώρα. Πρόσφυγες που πεθαίνουν αβοήθητοι στα χωράφια, πρόσφυγες που μεταφέρονται μαζικά από τα Σκόπια στην Αλβανία, κινδυνολογία ότι οι πρόσφυγες προδοτούν την σύγκρουση της Αλβανικής μειονότητας με τη σλαβική πλειοψηφία στη Δημοκρατία της Μακεδονίας, ΝΑΤΟϊκά στρατεύματα που συνδιάζουν την οργάνωση προσφυγικών καταυλισμών με την προετοιμασία κερσαίας επέμβασης στο Κόσοβο. Και πάνω σ' αυτό το φρικαλέο σκηνικό, ο Γιώργος Παπανδρέου να πανηγυρίζει ότι η Ελλάδα εξασφάλισε τον συντονισμό της ανθρωπιστικής βοήθειας, ο Καρατζάς ότι η Εθνική Τράπεζα

η εμπλοκή, που προκαλεί όξυνση των ανταγωνισμών και των εντάσεων σε όλα τα Βαλκάνια. Αλλά και γιατί από την πρώτη στιγμή έχει ξεσπάσει η οργή των εργατών και της νεολαίας ενάντια στον πόλεμο.

Μαζική δράση

Οι διαδηλώσεις και τα συλλαλητήρια που έγιναν στην Αθήνα στις 26 και 30 Μάρτη και στα Θεσσαλονίκη στις 2 Απρίλη ήταν συγκλονιστικές. Χιλιάδες κόσμου στους δρόμους, στους ίδιους δρόμους που στις αρχές της δεκαετίας του 90 ακούγονταν τα πολεμοκάππια εθνικιστικά συνθήματα των Σαμαράδων και των Παπαθεμελιδών. Τότε η άρχουσα τάξη υπολόγιζε ότι με το καρτί του εθνικισμού, η οργή των εργατών αποπροσανατολίζεται και γίνεται στήριγμα για τις εξορμήσεις της. Τώρα, η αντιπολεμική έκρηξη είναι δύναμη ενάντια στην ΝΑΤΟϊκή επίθεση, απειλή για

2 Απρίλη - απεργιοί των Δήμων διαδηλώνουν ενάντια στον πόλεμο

κερδίζει την μάχη της διείσδυσης και ο Ρέππας ότι ο ελληνικός στρατός ξεκαθάρισε τους "κανόνες του παιχνιδιού", όταν ελληνική περίπολος άφησε νεκρή στα σύνορα μια γυναίκα από το Πόγραδετς που προσπάθησε να περάσει "παράνομα" στην περιοχή Χίλια Δεντρα πάνω απ' το Κιλκίς.

Αυτά είναι η ωμή πραγματικότητα πίσω από τις "λεπτές ισορροπίες" του Σμιτς. Όμως, η προσπάθεια της άρχουσας τάξης να βγει κερδισμένη και απ' αυτόν τον πόλεμο του ΝΑΤΟ δεν είναι εύκολη υπόθεση. Οχι μόνο γιατί κανένας δεν ξέρει μέχρι πού μπορεί να φτάσει αυτή

τα σχέδια των ελλήνων καπιταλιστών. Ποτέ άλλοτε και για κανένα θέμα οι δημοσκοπήσεις δεν είχαν δώσει το 96% που δίνουν σήμερα κατά των βομβαρδισμών του ΝΑΤΟ. Και ήδη ολόκληρα κομμάτια της εργατικής τάξης και της νεολαίας προχωράνε αυτή τη διάθεση παραέρα, όπως οι σιδηροδρομικοί που τα συνδικάτο τους αποφάσισε να μην αφήσει να χρησιμοποιηθούν τα τρένα για την μεταφορά στρατευμάτων του ΝΑΤΟ. Όπως οι εργαζόμενοι στους Δήμους που συνδύασαν στην απεργία τους στις 2 Απρίλη τα αιτήματα για δουλειά με τα αιτήματα ενάντια στο ΝΑΤΟ και μετέτρεψαν την απεργιακή συγκέντρωση σε

Πόλεμος στα Βαλκάνια

αντιπολεμική πορεία.

Η οργή που ξεσπάει τόσο μαζικά και μαχητικά ενάντια στον πόλεμο έχει τις ρίζες της στις κινητοποιήσεις που προηγήθηκαν. Από το καλοκαίρι του 98 μέχρι την άνοιξη του 99 η σκυτάλη πέρασε διαδοχικά από τους απεργούς της Ιονικής και τους εκπαιδευτικούς των εξεταστικών κέντρων του Αρσένη, στα χέρια των μαθητικών καταλήψεων που κυριάρχησαν στο τρίμηνο Νοέμβρη-Γενάρη. Και πριν κοπάσουν τα μαθητικά συλλαμπτήρια, ήρθαν οι διαδηλώσεις ενάντια στην παράδοση του Οτσαλάν στα χέρια των δικτών του.

Μπορούμε να κάνουμε την αντιπολεμική έκρηξη να έχει βάθος και συνέχεια. Συνδέοντας τα αιτήματα ενάντια στη λιτότητα και τις ιδιωτικοποιήσεις με τα αντιπολεμικά αιτήματα μπορούμε να βοηθήσουμε το θυμό ενάντια στο ΝΑΤΟ να οργανωθεί μέσα στους χώρους δουλειάς και τους χώρους της εκπαίδευσης και να δώσει συνέχεια και κληράκωση στην μαζική αντιπολεμική δράση. Να περάσει από τα συλλαμπτήρια στις απεργίες και τις καταλήψεις ενάντια στον πόλεμο. Αυτά είναι η δύναμη που μπορεί να παραλύσει τον πόλεμο του ΝΑΤΟ, να μην αφήσει τον Σημίτη να δίνει τις διευκολύνσεις όπως βολεύει τους καπιταλιστές.

Για να χτίσουμε ένα τέτοιο δυνατό αντιπολεμικό κίνημα που να ανταποκρίνεται στη μαζική διάθεση, χρειαζόμαστε τις ιδέες του διεθνισμού. Το μέλλον των Βαλκανίων δεν ανήκει στους εθνικιστές που ξεκίνησαν αυτή την κρίση σπέρνοντας τα αποπροσανατολιστικά συνθήματα του μίσους και προεκλώντας τις Μεγάλες Δυνάμεις να επέμβουν για να στηρίξουν τις εξορμήσεις τους. Το μέλλον των Βαλκανίων δεν ανήκει στους "εκουγχρονιστές" της αγοράς, που έδειξαν ότι πίσω από τις "ευρωπαϊκές" υποσχέσεις για ειρήνη και ευημερία κρύβονται οι βόμβες του ΝΑΤΟ. Το μέλλον ανήκει στη διεθνιστική αλληλεγγύη των εργατών. Για να ενώσουμε τις δυνάμεις της εργατικής τάξης στην κοινή πάλη για Βαλκάνια ειρηνικά, ελεύθερα, σοσιαλιστικά. Μια τέτοια προοπτική είναι πηγή έμπνευσης που μπορεί να συνεγείρει τους εργάτες των Βαλκανίων, Σέρβους και Αλβανούς, Τούρκους και Έλληνες, να προτάξουν την ταξική αδελφότητα τους ενάντια στη φρίκη του πολέμου.

Ο Κλίντον είναι ένας δολοφόνος. Και δεν είναι μόνος του. Όλες οι άλλες κυβερνήσεις που δίνουν την άδεια τους για να γίνονται βομβαρδισμοί είναι και αυτές δολοφόνοι. Για τα συμφέροντά τους δεν διστάζουν να σκοτώνουν τον κόσμο, να τον πετάνε έξω από τα σπίτια του.

Κανένας δεν λέει πόσο πραγματικά είναι οι νεκροί και οι καταστροφές από τους βομβαρδισμούς. Οι πιο τυχεροί θα έκαναν Πάσχα κρυμμένοι στα καταφύγια - η σειρήνα χτυπάει κάθε μια ώρα. Χτυπάνε τα εργοστάσια, τις αποθήκες τροφίμων, τώρα χτυπήσαν και κατοικίες και έχουν θάψει τον κόσμο από κάτω και έχουν το θράσος να "ζητάνε συγγνώμη". Λένε ότι δεν θέλουν ήσυχους νεκρούς, αλλά ποιον βομβαρδίζουν, τον Μιλόσεβιτς και τον Ρουγκόβα; Όχι, τον κόσμο βομβαρδίζουν. Ξέρεις τι με ρώτανε όταν παίρνω τηλέφωνο, ποιος μπορεί να σταματήσει αυτήν την τραγωδία. Αυτά είναι το ζήτημα, ο κόσμος ούτε ήθελε ούτε θέλει τον πόλεμο και αυτοί φέρνουν κι άλλο πόλεμο και όχι την ειρήνη. Κάποια μέρα θα το πληρώσουν αυτό, όλοι μαζί.

Πριν τον πόλεμο, όταν ήμουν στην Πρίστινα πήκε σε ένα καφενείο η σερβική αστυνομία με τα όπλα στα χέρια και μου είπαν "τι θέλεις εσύ εδώ, Σέρβα, στο καφενείο με τους Αλβανούς". Αυτή η πολιτική του Μιλόσεβιτς απέναντι τους είναι μεγάλο λάθος. Αν κάποιος πιεζει πολύ έναν άλλο μπορεί να τον τρελλάνει να πάρει το όπλο και να τον σκοτώσει. Μετά γίνεται αδελφοκτόνος πόλεμος -αυτό έγινε στη Βοσνία, αδελφοί σκοτώναν αδελφούς.

Πάλεψα εξι μήνες το 1992, πήγα εθελοντρία για να υπηρετήσω την πατρίδα, έξι μήνες με το όπλο στο χέρι να κοιμόμαστε στους δρόμους. Ήταν πολύ σκληρός πόλεμος, σαν Βιετνάμ. Καταλάμβανε ο ένας τη μια περιοχή και εμπαινε ο στρατός και έπιανε τον κόσμο, εκλεβε ότι μπορούσε. Τα ίδια έκαναν και οι άλλοι. Στα συνόρα γινόταν ανταλλαγές έρχονταν καμiónα με ξεπρωταμένα κόσμο και τους περνογαν στην άλλη πλευρά, έβλεπες τον τρόπο στα μάπα των ανθρώπων. Στις στρατιωτικές φυλακές έφερναν νέους που δεν ήθελαν να πάνε στον πόλεμο, ερχοταν ο στρατός στο σπίτι και τους ρώταγε "η στο μέτωπο η 5 χρόνια στη φυλακή", τι να κάνει ο κόσμος; Ήρθε ένας αξιωματικός από το Βελιγράδι, που δεν είχε μυρίσει μπαρουτι και μου λέει "εσύ γυναίκα τι δουλειά έχεις με τα όπλα". Εγώ

και άλλοι μαζί, βροντήξαμε τα όπλα και γυρίσαμε πίσω.

Ο πόλεμος γίνεται για συμφέροντα. Βλέπεις στο Βελιγράδι νέα παιδιά χωρίς πόδια, χωρίς χέρια, να κυκλοφορούν στο δρόμο. Εργαζόμενους με 17.000 μισθό να προσπαθούν να ζήσουν 5 άτομα -πολύς κόσμος εφυγε από τη χώρα γιατί δεν μπορούσε να ζήσει, άλλοι δεν έχουν να πληρώσουν το ρεύμα και το νερό, άλλοι δεν έχουν να φάνε. Και από την άλλη, βλέπεις το γιο του Μιλόσεβιτς να κάνει ρόλλι και να έχει 15 αυτοκίνητα και τσασερις μπράβους. Τι τους θέλει τους μπράβους;

Τώρα μας βομβαρδίζουν και οι δολοφόνους του ΝΑΤΟ υποτίθεται για να υπερασπίσουν τους Αλβανούς. Όμως στην πράξη, σκοτώνουν και αυτούς. Λένε ότι οι Σέρβοι δεν θέλουν τους Αλβανούς, όμως στο Μαυροβούνιο έχουν δεχτεί 42.000 πρόσφυγες από το Κόσοβο. Να σου πω ένα άλλο παράδειγμα: Μετά την τελευταία συγκέντρωση στην αμερικανική πρεσβεία, μια παρέα από Σέρβους γυρνάγαμε και είχαμε τα πρόσωπα μας δαμμένα μπλε-άσπρα-κόκκινα, στα χρώματα της σημαίας της Γιουγκοσλαβίας. Στο δρόμο 5 νέοι μας γιουχαράνε. Πήγαμε και τους ρωτήσαμε τι τρέχει και ήταν Αλβανοί από το Κόσοβο.

"Θέλεις τον πόλεμο, τους βομβαρδισμούς;" τον ρώτησα "να σκοτωνόμαστε μεταξύ μας"; Μου απάντησε "όχι με πονάει, έχω την οικογένειά μου εκεί πέρα" και του είπα ότι και εγώ έχω την οικογένειά μου και τους φίλους μου πίσω. "Εγώ είμαι νορμάλ" τού είπα "δεν έχω τίποτα με τους Αλβανούς, θέλω να ζήσουμε όλοι μαζί". Μου είπε ότι εφυγε από τη Γιουγκοσλαβία μετανάστης γιατί δεν άντεχε να ζει κάτω από άσχημες συνθήκες και του απάντησα ότι είμαι και εγώ μετανάστρια. Στο τέλος χαιρετηθήκαμε και φυγάμε.

Εμείς δεν θέλουμε πόλεμο, θέλουμε να ζήσουμε μια ζωή νορμάλ. Να έχουμε δουλειά να μπορούμε να ζήσουμε, να κάνουμε οικογένεια, να υπάρχει ελευθερία, αυτά που θέλει όλος ο κόσμος. Όλοι αυτοί οι "μεγάλοι αρχηγοί" παίζουν ρωσική ρουλέτα με τις ζωές μας. Όμως ο κόσμος δεν έχουμε να χωρίσουμε τίποτα μεταξύ μας. Μαζί πρέπει να παλεψουμε όλοι να σταματήσουν τους βομβαρδισμούς, να ζήσουμε μια καλύτερη ζωή.

**Γιοβάνια, μετανάστρια
από τη Γιουγκοσλαβία**

Το ΝΑΤΟ στη Γιουγκοσλαβία

Το ΝΑΤΟ ξεκίνησε την επίθεσή του στη Γιουγκοσλαβία σαν μια "ανθρωπιστική επέμβαση" για να επιβάλει υποτίθεται την προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων στο Κόσοβο. Αυτή ήταν η διακήρυξη του Κλίντον και των Ευρωπαίων ηγετών όταν στις 24 Μάρτη τα βομβαρδιστικά του ΝΑΤΟ άρχισαν να σφυροκοπούν τις πόλεις και τα χωριά της Σερβίας, του Μαυροβούνιου και του Κόσοβου.

Αυτό που επακολούθησε είναι μια φρίκη που μεγαλώνει με κάθε μέρα που περνάει. Ο αριθμός των νεκρών είναι αδύνατο να υπολογιστεί μέσα στο χάος των βομβαρδισμών. Ο αριθμός των προσφύγων ξεπέρασε κάθε πρόβλεψη. Η πρωτεύουσα του Κόσοβου, Πρίσινα, έχει μετατραπεί σε πόλη φάντασμα καθώς ο σέρβικος πληθυσμός της φεύγει προς τα βόρεια, ενώ η αλβανική πλειοψηφία τραβάει προς το νότο και τη δύση, ένα ανθρώπινο ποτάμι δυστυχίας. Στο Βελιγράδι, άνθρωποι που ποτέ δεν συμπάθησαν τον Μιλόσεβιτς -και πολλοί του αντιτάθηκαν ανοικτά- βλέπουν τώρα τα παιδιά τους να τρέμουν από το φόβο κάθε βράδυ, καθώς οι βόμβες του ΝΑΤΟ κτυπάνε την πόλη.

Οι ηγέτες του ΝΑΤΟ έλεγαν ότι οι βομβαρδισμοί τους θα έφερναν τον σεβασμό των ανθρώπινων δικαιωμάτων και μια σταθερή ειρήνη. Η πράξη έδειξε πόσο ψεύτικες ήταν αυτές οι διακηρύξεις. Αλλά αντί να παραδεχτούν την αποτυχία τους, οι δυτικές κυβερνήσεις επιμέ-

νουν στην κλιμάκωση της επέμβασής τους. Το μόνο που θα φέρει αυτή η επιμονή είναι ακόμα μεγαλύτερη φρίκη. Τη φρίκη των "χερσαίων επιχειρήσεων", τη φρίκη των εθνικών συγκρούσεων στις διπλανές χώρες, περισσότερους νεκρούς και περισσότερους πρόσφυγες.

Γιατί το ΝΑΤΟ επιμένει σ' αυτόν τον παραλογοισμό; Ποια είναι η λογική πίσω από αυτές τις παρανοϊκές επιλογές;

Οι ΗΠΑ είναι αναμφισβήτητη η δύναμη που είχε την πρωτοβουλία γι' αυτόν τον πόλεμο, όπως και για τόσες άλλες επεμβάσεις στο παρελθόν. Η κυβέρνηση Κλίντον, που πριν μερικά χρόνια εμφανιζόταν σαν δύναμη "ανανέωσης" και μάλιστα "κεντροαριστερής", με τους "σαρνατάρηδες" του Δημοκρατικού Κόμματος να δείχνουν την πολιτική του "Τρίτου Δρόμου" στα ευρωπαϊκά σοσιαλδημοκρατικά κόμματα, αποδείχθηκε στην πράξη άλλη μια κυβέρνηση στην υπηρεσία των μεγάλων πολυεθνικών επιχειρήσεων. Ακόμα και διευθυντικά στελέχη των αμερικάνικων τραπεζών, όπως ο Μπάρτον Μπριγκς της Μόργκαν Στάνλεϋ ομολογούν ότι η πολιτική του Κλίντον εξασφαλίζει πως "200 εκατομμύρια Λατινοαμερικάνοι θα ιδρωκοπούν με σφιγμένα δόντια κάτω από τον ήλιο τα επόμενα δέκα χρόνια, για να μπορεί η Σίμπανκ να ανεβάσει το μέρισμά της κάθε εξάμηνο".

Πολλοί αναρωτιούνται "Μα τι παίζεται στη Γιουγκοσλαβία; Εκεί δεν υπάρχει πετρέλαιο, όπως στη Μέση Ανατολή, ού-

τε φυτείες της Τσιγκα ή της Μονοάντο όπως στη Λατινική Αμερική και την Αφρική".

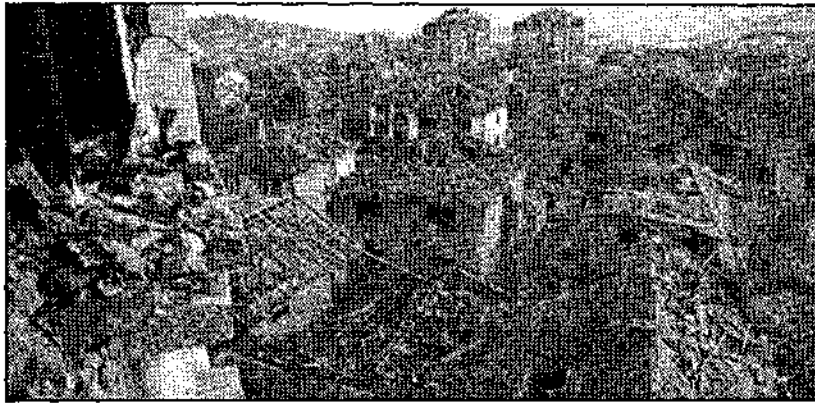
Η απάντηση βρίσκεται στο γεγονός ότι οι επεμβάσεις ποτέ δεν λογοδοτούν μόνο στα "στενά" άμεσα συμφέροντα των πολυεθνικών στην κάθε περιοχή, αλλά και στη συνολικότερη στρατηγική του αμερικάνικου κράτους που αποτελεί το ορμητήριο τους.

Από τις αρχές της δεκαετίας του 90, οι ΗΠΑ προσπαθούν να κατοχυρώσουν την παρουσία τους σαν μοναδική "υπερδύναμη". Στρατηγικός τους στόχος είναι να ασκούν ηγεμονία σε παγκόσμια κλίμακα, δηλαδή να μπορούν να επιβάλουν τις θέσεις τους σε κάθε περίπτωση διαφωνίας με οποιοδήποτε άλλο κράτος, μεγάλο ή μικρό.

Αυτό δεν γίνεται αυτόματα, ιδιαίτερα όταν πρόκειται για τα άλλα μεγάλα κράτη. Υπάρχουν συνεχείς διαμάχες με την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ιαπωνία για ζητήματα όπως οι όροι του διεθνούς εμπορίου, παραδείγματος χάριν. Η τακτική των ΗΠΑ είναι να χρησιμοποιούν τη στρατιωτική τους δύναμη για να απαιτούν την ευθύγραμμη των υπόλοιπων με τις απόψεις τους. Κάθε φορά που οι ΗΠΑ προχωρούν σε επίδειξη ισχύος απέναντι σε κάποιο μικρό κράτος, το μήνυμά τους είναι: υπάρχει μόνο ένας παγκόσμιος κωροφύλακας απευθύνεται και προς τις άλλες μεγάλες δυνάμεις.

Η πιο πετυχημένη, από τη διεστραμμένη σκοπιά της Ουάσιγκτον, τέτοια επι-

Πόλεμος στα Βαλκάνια

Το Αλεξινatz μετά το πέρασμα των βομβαρδιστικών του ΝΑΤΟ

χείρωνα ήταν ο Πόλεμος στον Περσικό Κόλπο το 1991 ενάντια στο Ιράκ. Το καθεστώς του Σαντάμ Χουσεΐν είχε υπηρετήσει τα συμφέροντα της Δύσης σε όλη τη δεκαετία του 80, ανηकाθιστώντας τον Σάχη της Περσίας στο ρόλο του τοπικού κωροφύλακα. Αλλά ο ρόλος του "υπόιμπεριαλισμού" δεν είχε αποφέρει παρά μόνο κρέμ στο Ιράκ. Όταν ο Σαντάμ προσπάθησε να καλύψει τα προβλήματά του αρπάζοντας το Κουβέϊτ, η κυβέρνηση Μπους οργάνωσε μια τεράστια εκστρατεία επαναφοράς στην τάξη του τοπικού "λοχία" που είχε ξεστρατίσει. Ταυτόχρονα, όλες οι άλλες Μεγάλες Δυνάμεις αναγκάστηκαν να αναγνωρίσουν το ρόλο των ΗΠΑ σαν εγγυητή της ροής του πετρελαίου, σε σημείο που η Ιαπωνία πλήρωσε ένα μεγάλο μέρος από το κόστος εκείνου του πολέμου.

Αντίστοιχη ευκαιρία είχε η Αμερική λίγο αργότερα με τον πόλεμο της Βοσνίας. Αρχικά, στην κρίση που είχε προκαλέσει τη διάλυση της παλιάς ενιαίας Γιουγκοσλαβίας, οι ΗΠΑ είχαν υποστηρίξει το καθεστώς του Βελιγραδίου, ενώ η Γερμανία στήριξε την Κροατία του Τούτζμαν, εξασφαλίζοντας την αναγνώριση της ανεξαρτησίας Σλοβενίας, Κροατίας και Βοσνίας. Αλλά στη συνέχεια, η δύναμη που ανέλαβε την επιβολή της νέας ισορροπίας στην περιοχή ήταν οι ΗΠΑ, αναγκάζοντας όλο το ΝΑΤΟ να ευθυγραμμιστεί ξανά πίσω τους. Γιατί μόνο οι ΗΠΑ είχαν τη δύναμη να επέρβουν στον πόλεμο της Βοσνίας και να επιβάλουν μια μοιρασιά που όλοι οι τοπικοί πολέμαρχοι αναγκάστηκαν να αποδεχθούν. Για να επιβάλει αυτή την "ισορροπία" η Αμερική οργάνωσε τον

στρατό του Τούτζμαν, εξόπλισε την Κροατο-Μουσουλμανική πλευρά στη Βοσνία, βομβάρδισε τις σέρβικες στρατιωτικές εγκαταστάσεις και επισφράγισε τις μαζικές εθνικές εκκαθαρίσεις που διακώρυσαν τους πληθυσμούς, με τη μετατροπή της σέρβικης μειονότητας της Κροατίας σε πρόσφυγες.

Η προηγούμενη επέμβαση του ΝΑΤΟ στην πρώην Γιουγκοσλαβία, λοιπόν, δεν είχε μόνο αποδέκτη τα τοπικά καθεστώτα που προέκυψαν από τη διάλυσή της, ώστε να μάθουν να ευθυγραμμίζονται με τις "λύσεις" των ΗΠΑ. Είχε αποδέκτη και τη Γερμανία και τη Γαλλία, για να μην ξεχνάει το "Διευθυντήριο" της ΕΕ ότι είναι υποχρεωμένο να αποδέχεται την ηγεσία της Αμερικής. Με την ίδια λογική οι αμερικάνικες κυβερνήσεις πήραν στα χέρια τους την υπόθεση της διεύρυνσης του ΝΑΤΟ στην Ανατολική Ευρώπη. Η Πολωνία, η Ουγγαρία και η Τσεχία πέρασαν από τη Ρωσική στη Δυτική συμμαχία, αλλά παρά τους οικονομικούς δεσμούς τους με την Ευρωπαϊκή Ένωση, η ένταξη τους στο ΝΑΤΟ εξασφαλίζει την αμερικάνικη επιρροή.

Από αυτή τη σκοπιά αντιμετωπίζει ο Κλίντον και την επέμβαση στο Κόσοβο. Ευρωπαϊκές κυβερνήσεις που έχουν ανάγκη την πολεμική μηχανή των ΗΠΑ για να επιβάλουν την "τάξη" στην ίδια την αυλή τους, μειώνουν τις δυνατότητές τους να προβάλουν ανηρρήσεις για τις αμερικάνικες θέσεις σε θέματα διεθνούς εμπορίου, νομοματικής πολιτικής του δολαρίου και του Ευρώ, περιγελακτικής πολιτικής ή για οτιδήποτε άλλο.

Η Βρετανική εφημερίδα Γκάρνταν υποστήριξε την επέμβαση του ΝΑΤΟ με το εξής αποκαλυπτικό επιχείρημα: "Το

ΝΑΤΟ πρέπει να δοκιμαστεί στη νέα του μορφή και η κρίση στο Κόσοβο προσφέρεται για μια τέτοια δοκιμή". Η υπουργός Εξωτερικών του Κλίντον, Μαντλιν Ολμπραϊτ, ξεκαθάρισε πώς βλέπουν οι ΗΠΑ το ρόλο του ΝΑΤΟ όταν δήλωνε τον περασμένο Δεκέμβριο:

"Οι απειλές που αντιμετωπίζουμε σήμερα προέρχονται από διάφορες πηγές, ανάμεσά τους περιπτώσεις που βρίσκονται έξω από τα σύνορα του ΝΑΤΟ. Είναι καλύτερα μερικές φορές να αντιμετωπίζουμε τις εστίες αστάθειας όσο ακόμα βρίσκονται σε μια κάποια απόσταση".

Αυτή είναι η εξήγηση γιατί το ΝΑΤΟ, παρά τον τερματισμό του Ψυχρού Πολέμου, έχει αυξήσει τεράστια τις πολεμικές δαπάνες του. Το ΝΑΤΟ είχε πέρσι "αμυντικό προϋπολογισμό" ύψους 400 δις δολαρίων, ποσό που είναι διπλάσιο από τις πολεμικές δαπάνες που διαθέτουν μαζί όλες οι πρώην χώρες του Σύμφωνου της Βαρσοβίας, η Κίνα, η Βόρεια Κορέα, η Μέση Ανατολή, η Βόρεια Αφρική και η υπόλοιπη Ασία!

Η επίθεση του ΝΑΤΟ στη νέα Γιουγκοσλαβία είναι μια ιμπεριαλιστική επέμβαση. Ο χαρακτήρας του καθεστώτος του Μιλόσεβιτς δεν αλλάζει καθόλου αυτή τη διαπίστωση. Όσοι κρατούν "ίσες αποστάσεις" από τον Μιλόσεβιτς και τον Κλίντον κάνουν τραγικό λάθος.

Η τοποθέτησή μας ενάντια στον πόλεμο του ΝΑΤΟ είναι βασικό άμεσο καθήκον. Αυτό δεν σημαίνει ότι ξαφνικά βλέπουμε τα καθεστώτα των χωρών του ΝΑΤΟ σαν "φασιστικά". Η οργή των διαδηλωτών που ζωγραφίζουν το μoustάκι του Χίτλερ στο πρόσωπο του Κλίντον είναι κατανοητή. Αλλά για μια ξεκάθαρη πολιτική ενάντια στον πόλεμο, πρέπει να έχουμε στο νου μας τη διαφορά που υπάρχει ανάμεσα στο σήμερα και στο 1941. Οι Ναζί είχαν τσακίσει το εργατικό κίνημα μέσα στην ίδια τη Γερμανία πριν εξαπολύσουν τις ιμπεριαλιστικές επιθέσεις τους στις άλλες χώρες. Σήμερα στην Αμερική του Κλίντον και στην Ευρώπη του Σρέντερ και του Ζοσπέν η εργατική τάξη διαθέτει τεράστιες δυνάμεις. Συνδικάτα, απεργίες, διαδηλώσεις, κόμματα της αριστεράς, πολιτική συζήτηση -οι εργάτες στην Αμερική και την Ευρώπη μπορούν να κερδηθούν στην πάλη ενάντια στον πόλεμο του ΝΑΤΟ. Κι αν γίνει αυτό, έχουν όλη τη δύναμη να τον σταματήσουν.

Η διάλυση της Γιουγκοσλαβίας

Οι κυβερνήσεις του ΝΑΤΟ καταγγέλουν τον Μιλόσεβιτς σαν δικτάτορα και ισχυρίζονται ότι θέλουν να προστατέψουν όχι μόνο τους Αλβανούς του Κόσοβου, αλλά και τον ίδιο το σέρβικο λαό. Πρόκειται για αφόρητα υποκριτικά προπαγάνδα. Οχι μόνο γιατί το ΝΑΤΟ ποτέ δεν στράφηκε ενάντια σε δικτατορίες, αφού η Πορτογαλία του Σαλαζάρ ήταν ιδρυτικό μέλος του και οι κούντες στην Ελλάδα και στην Τουρκία είχαν την πλήρη υποστήριξη του. Αλλά και γιατί οι σχέσεις του Μιλόσεβιτς με τη Δύση ήταν το ίδιο αντιφατικές όπως και του Σαντάρ Χουσεϊν στη Μέση Ανατολή.

Επί 40 χρόνια μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, η Γιουγκοσλαβία ήταν μια χώρα έξω από τους δυο συνασπισμούς του Ψυχρού Πολέμου, με ηγετικό ρόλο στο κίνημα των λεγόμενων Αδέσμευτων Χωρών. Εμοιαζε με μια γωνιά σταθερότητας και ειρήνης στην Ευρώπη, όπου άνθρωποι με διαφορετικές εθνικές προελεύσεις ζούσαν μαζί. Σέρβοι, Κροάτες και Αλβανοί έδειχναν να έχουν αφήσει πίσω τους τα μίση του Μεσοπολέμου. Στο Βελιγράδι και στις άλλες μεγάλες πόλεις, ο πληθυσμός ήταν ανάμεικτος και οι άνθρωποι πολλές φορές δεν γνώριζαν την προέλευση των γειτόνων τους ή, κι αν ήξεραν, δεν θεωρούσαν σημαντική την καταγωγή τους. Υπήρχαν πολλές μεικτές οικογένειες.

Όπως και άλλες χώρες, όμως, η Γιουγκοσλαβία επηρεάστηκε από την εμφάνιση της οικονομικής κρίσης στα τέλη του 60, αρχές του 70. Η Γιουγκοσλαβική

ηγεσία ενθάρρυνε το οικονομικό άνοιγμα προς τη Δύση σαν λύση, αλλά τα προβλήματα συνέχισαν να οξύνονται. Στα τέλη της δεκαετίας του 70, η παγκό-

Την άνοιξη του 1991 εκατοντάδες χιλιάδες διαδήλωναν και απεργούσαν ενάντια στον Μιλόσεβιτς

σμια οικονομική κρίση χτύπησε σκληρά και τη Γιουγκοσλαβία. Ο πληθωρισμός έφτασε το 38% και το ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών εμφάνισε τεράστιο έλλειμμα. Το εξωτερικό χρέος έφτασε τα 1000 δολάρια για κάθε Γιουγκοσλάβο. Ο μέσος μισθός ήταν μόλις 120 δολάρια το μήνα. Το βιοτικό επίπεδο όλων των εθνοτήτων άρχισε να κατακυλάει, σε βαθμό που η φτώχεια γύρισε και θύμιζε τις εποχές του 30. Το 1987 επιβλήθηκε πάγωμα μισθών, ενώ τα βασικά είδη - κρέας, ψωμί, ζάχαρη - αυξήθηκαν από 25 μέχρι 60%. Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο απαιτούσε την επιβολή τέτοιων σκληρών μέτρων λιτότητας, σαν προϋπόθεση για την έγκριση των νέων δανείων που είχε ανάγκη η Γιουγκοσλαβία. Οι τραπεζίτες έκαναν χειρότερη την κρίση που είχαν προκαλέσει οι πιέσεις της παγκόσμιας αγοράς.

Όμως η οικονομική κρίση δεν έφερε αυτόματα την εθνικιστική δικήνοια. Στην αρχή, οι αντιδράσεις των εργατών στράφηκαν ενάντια στα αφεντικά. Το 1987 περίπου 365.000 εργάτες συμμετείχαν σε 1570 απεργίες. Ο αριθμός των απεργιών διπλασιάστηκε. Τον Ιούνιο του 1988 έγιναν οι μεγαλύτερες εργατικές διαδηλώσεις που είχε δει το Βελιγράδι από το 1945. Περίπου 4000 εργοστασιακοί εργάτες έκαναν πορεία δέκα χιλιομέτρων προς το τοπικό κοινοβούλιο για να πάρουν μέρος σε μια κοινή διαμαρτυρία Σέρβων και Κροατών ενάντια στα μέτρα του ΔΝΤ. Βουλευτές που προσπάθησαν να μιλήσουν στη συγκέντρωση έγιναν δεκτοί με κραυγές 'Πες μας πόσα παίρ-

Πόλεμος στα Βαλκάνια

νετε εσείς". Ο Δυτικός τύπος έγραφε εκείνη την εποχή ότι "οι διαδπλωτές δεν δίνουν σημασία στις μικρές ομάδες Σέρβων εθνικιστών που στρέφονται κατά των Αλβανών" (Γκάρνιαν, Ιούνιος 1988).

Μόνο η παρέμβαση από τα πάνω, όταν τμήματα της άρχουσας τάξης άρχισαν να παίζουν το χαρτί του εθνικισμού, έφερε τον αποπροσανατολισμό αυτής της ταξικής οργής και τη στροφή προς την αναζήτηση αποδιοπομπαίων τράγων.

Ο Μιλόσεβιτς ήταν ένας τραπεζίτης που μπήκε στην πολιτική και αναδείχτηκε με την εθνικιστική δημαγωγία. Το "μήνυμα" του ήταν ότι η Σερβία αδικείται γιατί άλλες Δημοκρατίες της Γιουγκοσλαβίας απορροφούν "δυσανάλογα κονδύλια". Ενώ οι δυνάμεις της αγοράς έφεραν την οικονομική κρίση, ο Μιλόσεβιτς κατηγορούσε σαν υπεύθυνους, αυτούς που ήταν τα πιο φτωκά θύματα της κρίσης, τους Αλβανούς του Κόσοβου.

Αυτή η ταχική του αποπροσανατολι-

σμού είχε ριμπτές και στις άλλες Δημοκρατίες. Ο Τούτζμαν στο Ζάγκρεμπ ήταν το αντίστοιχο του Μιλόσεβιτς. Οι δυο τους, παρά τις συγκρούσεις τους, συζήτησαν από πολύ νωρίς μυστικά σχέδια για το διαμελισμό της Βοσνίας. Ο Ιζετμπέκοβιτς αναδείχτηκε σε εθνικιστή ηγέτη των Μουσουλμάνων της Βοσνίας σαν αντίβαρο στις πιέσεις Μιλόσεβιτς - Τούτζμαν. Το χαρτί του εθνικισμού μπορεί να έσωσε τις άρχουσες τάξεις της παλιάς Γιουγκοσλαβίας από την ταξική οργή των εργατών τους, αλλά κατακερμάτισε την ίδια την Γιουγκοσλαβία.

Αρχικά η Δύση, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, η ΕΟΚ, οι μεγάλες τράπεζες υποστήριζαν την "ακεραιότητα" της Γιουγκοσλαβίας. Φοβόντουσαν όχι μόνο ότι τα δάνεια τους θα γίνουν κενός, αλλά και ότι θα ανατραπούν οι ισορροπίες Ανατολής-Δύσης. Όταν, όμως, ο Γιουγκοσλάβικος στρατός απέτυχε να σταματήσει με τα танκς την ανεξαρτητοποίηση της Σλοβενίας, η στάση τους άλλαξε και άρχισαν να παριστάνουν τους

"δισταπτες" που θα εξασφάλιζαν τους "όρους" για την μετάβαση από την ενιαία Γιουγκοσλαβία στις νέες ανεξάρτητες "Δημοκρατίες".

Αυτή η "μετάβαση" ήταν πορεία προς τη φρίκη των εθνικών εκκαθαρίσεων. Όταν οι εθνικιστές έρχιναν συνθήματα όπως "η Κροατία για τους Κροάτες" ή "η Σερβία για τους Σέρβους", αυτό άνοιγε αμέσως την απειλή για τις μειονότητες που ζούσαν μέσα στις χωριότητες "Δημοκρατίες". Στον πόλεμο Σερβίας-Κροατίας και στον πόλεμο της Βοσνίας, καμιά πλευρά δεν έχει τα χέρια της καθαρά. Ο στρατός του Τούτζμαν χρησιμοποίησε τον τρόπο για να "καθαρίσει" την Κράϊνα από 200.000 Σέρβους. Οι δυνάμεις του Καρατζιτς και του Μιλόσεβιτς έκαναν σφαγές Μουσουλμάνικων πληθυσμών στους "θύλακες" όπως η Σρεμπρένιτσα. Η κυβέρνηση του Ιζετμπέκοβιτς πίσω από το προσωπείο της "πολυεθνικής Βοσνίας" έκανε παρόμοια εγκλήματα όπου της δόθηκε η ευκαιρία. Και όλη αυτή η τριγωνική αλληλοσφαγή στηρί-

ΑΥΤΟ ΠΟΥ συμβαίνει στην Πρίστινα και στο Βελιγράδι είναι κάτι φριχτό. Ζω στην Ελλάδα εδώ και ενάμισι χρόνο με την κορη μου, αλλά οι υπόλοιποι συγγενείς και φίλοι μου ζουν αυτή τη στιγμή κάτω από τους βομβαρδισμούς. Δεν χτυπάνε μόνο στρατιωτικούς στόχους, χτυπάνε εργοστάσια, και σε κατοικημένες περιοχές. Μιλάω κάθε μέρα στο τηλέφωνο, μου λένε ότι έχουν κουραστεί με τις σειρήνες ανέβα-κατέβα και στέλνουν μόνο τα παιδιά στα καταφύγια. Τα βασικά είδη τροφής, ψωμί, λαδί υπάρχουν, αλλά δεν υπάρχουν για παράδειγμα φρούτα και φούδια, ότι αν συνεχίσουν να βομβαρδίζουν και να κόβουν τις επικοινωνίες, όπως τη γεφυρά στο Νάβιατ ή στα σεροδρμία, σε λίγο τα πράγματα θα γίνουν χειρότερα.

Αυτή δεν είναι η φυσιολογική ζωή. Ο κόσμος εκεί, δεν θέλει τον πόλεμο. Το ΝΑΤΟ λέει ότι βομβαρδίζει στην Πρίστινα για να σώσει τους αλβανούς. Αυτό δεν είναι αλήθεια, οι βομβές όταν πέφτουν δεν ξεχωρίζουν σέρβους και αλβανούς. Βλέπω τα καρβάνια των προσφύγων που αναγκάζονται να αφήσουν τα σπίτια τους και λέω γιατί οι ΗΠΑ, η Αγγλία, η Γαλλία δεν δίνουν λεφτά για να για να στηρίξουν αυτούς τους ανθρώπους. Και η κυβέρνηση στην Ελλάδα πρέπει να τους στηρίξει - όχι όπως τώρα που υποσχεται αλλά δεν δίνει πράσινη κάρτα στους μεταναστες.

Στη Γιουγκοσλαβία, τόσα χρόνια ζούσαμε μαζί οι σέρβοι, οι μουσουλμάνοι άνθρωποι από διαφορετικές θρησκείες και εθνοτήτες χωρίς να υπάρχουν πολλά προβλήματα - απέναντι από το σπίτι μου μένουν ούγγροι. Δεν μου αρσσει να βλέπω τον κόσμο να φεύγει από τα σπίτια του. Δεν μου αρσσει ο ρατσισμός και ο εθνικισμός. Δεν μπορούμε - δεν μπορώ να εξηγήσω πώς έχουμε φτάσει ως εδώ. Ισως ο λόγος είναι οι Μεγάλες Δυνάμεις και τα συμφεροντά τους. Νομίζω ότι αν σταματήσουν να

μας βομβαρδίζουν, οι λαοί στα Βαλκάνια μπορούμε να τα βρούμε, γιατί ο πόλεμος δεν είναι λύση.

Βομβαρδίζουν τον Μιλόσεβιτς γιατί λένε ότι είναι δικτάτορας. Όμως αυτό δεν είναι δική τους δουλειά. Το 1996 οι εργάτες και οι νεολαία στη Σερβία, θγαίναμε στους δρόμους κάθε μέρα για έξι μήνες. Διαδηλώναμε και ζητάγαμε περισσότερη δημοκρατία, να φύγει ο Μιλόσεβιτς, είχαμε οικονομικά αίτηματα. Υπήρχε ο συνασπισμός "Μαζί" που ήταν από δύο κόμματα της αντιπολίτευσης - αλλά ήταν όλος ο κόσμος. Τα απαγεύματα έκαναν όλοι θόρυβο, για να μην ακούμε τις κυβερνητικές ανακοινώσεις από τις ειδήσεις, όσοι ήταν στο δρόμο με καυδουνες, σφυριχτρες και από τα υπαλκωνία χτυπώντας καταρόλες. Θυμάμαι ότι λίγο μετά είχαν κάνει τα ίδια και οι εργάτες στην Ελλάδα. Τώρα στη Σερβία είναι όλοι ενωμένοι, όλα τα κόμματα.

Οι εργάτες σε όλες τις χώρες πρέπει να ζητήσουμε να σταματήσουν οι βομβαρδισμοί και να επιβάλλουμε ότι δεν θέλουμε τον πόλεμο γιατί δεν έχουμε να κερδίσουμε τίποτε από αυτό. Στο Βιετνάμ αυτό έγινε αλλά πέρασε πολύς καιρός, πολλοί νεκροί. Δεν πρέπει να γίνει το ίδιο και στη Γιουγκοσλαβία.

Στη Γιουγκοσλαβία και στις άλλες χώρες στην Ανατολική Ευρώπη, ποτέ δεν υπήρξε πραγματικός σοσιαλισμός. Αυτό που υπήρχε δεν είχε καμιά σχέση με τις ιδέες του Μαρξ και του Λένιν. Ήταν το ίδιο καπιταλισμός, με από πάνω και από κάτω, όπως υπήρχε και στη Δύση. Θα ήθελα με όλη μου την καρδιά να σταματήσουμε τους πολέμους και να ζήσουμε σε μια κοινωνία σαν και αυτή που οραματιζόνταν ο Μαρξ και αξίζει να πολεμάει κανείς γι'αυτό, παρά το ότι σήμερα φαίνεται δύσκολο.

Μπόμπα, μετανάστρια από τη Σερβία

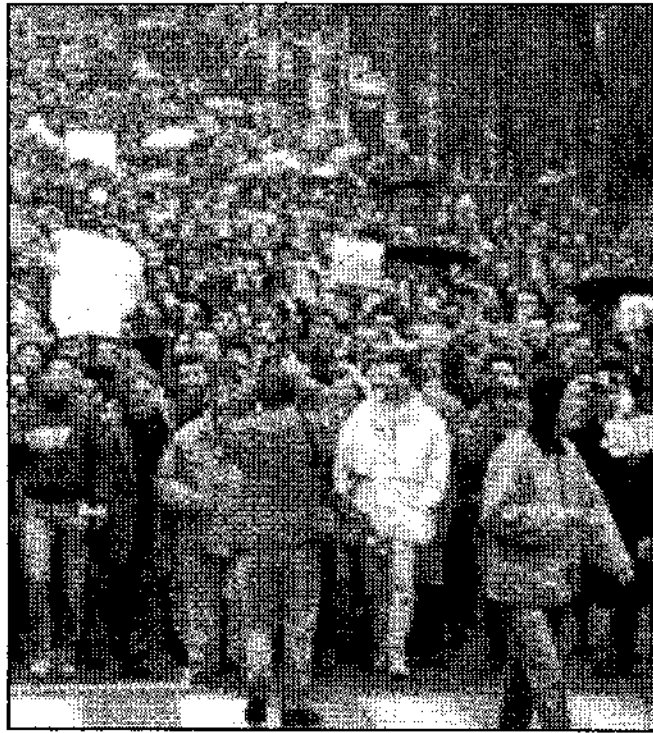
Πόλεμος στα Βαλκάνια

χιπκε στις δυνατότητες που έδιναν στις εθνικιστικές ηγεσίες οι "διαιτητικές" επεμβάσεις του ΝΑΤΟ και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η "πολιτισμένη" Δύση υιοθέτησε από την αρχή τη βασική αρχή των εθνικιστών ότι κάθε πληθυσμός είναι ασφαλής μόνο ανάμεσα στους "ομοεθνείς" του. Από την πρώτη στιγμή τα "ειρηνευτικά" σχέδια για τη Βοσνία μιλούσαν για χωριστά "καντόνια", ένα σέρβικο, ένα κροατικό και ένα μουσουλμάνικο. Η Συμφωνία του Ντέιτον, που επέβαλε την λήξη των εκθροπραξιών, ήταν απλά η επικύρωση του διαχωρισμού των πληθυσμών, το πάγωμα της φρίκης των εθνικών εκκαθαρίσεων στο σημείο που οι ηγέτες του ΝΑΤΟ μαζί με τον Μιλόσεβιτς και τον Τούτζμαν θεωρούσαν ότι υπήρχε μια "βιώσιμη ισορροπία". Ο βασικός διαπραγματευτής του Ντέιτον, Ρίτσαρντ Χόλμπρουκ, δήλωνε ότι ο Μιλόσεβιτς είναι "άνθρωπος με τον οποίο μπορεί κανείς να συννενοηθεί, ένας άνθρωπος που κατανοεί τις πραγματικότητες της ζωής στην πρώην Γιουγκοσλαβία". Ο στρατηγός Γουέσλι Κλαρκ, που τώρα είναι επικεφαλής της ΝΑΤΟϊκής επίθεσης στη Σερβία, είχε περάσει μια βραδυά στο Ντέιτον παρέα με τον Μιλόσεβιτς δοκιμάζοντας σχέδια διαχωρισμού της Βοσνίας πάνω σε ηλεκτρονικούς κάρτες. Αυτοί οι κασάπδες τώρα παριστάνουν τις "δυνάμεις του καλού" που πάνε να σώσουν σέρβους κι αλβανούς από τον Μιλόσεβιτς.

Στην πραγματικότητα η επίθεση του ΝΑΤΟ στη Σερβία είναι φίμωτρο για τους εργάτες που αντιστέκονταν στον Μιλόσεβιτς. Δυο φορές μέσα στη δεκαετία του 90 ο Μιλόσεβιτς αντιμετώπισε μαζικά κινήματα που απειλούσαν να τον ανατρέψουν, το 1991 και το 1996.

Τον Μάρτιο του 1991, λίγο πριν ξεκινήσει ο πόλεμος, ξέσπασε ένα κύμα διαμαρτυριών στους δρόμους του Βελιγρα-

Για ένα ολόκληρο μήνα ασίστηκε το Βελιγράδι από τις καθημερινές διαδηλώσεις που ζητούσαν την παραίτηση του Μιλόσεβιτς τον Δεκέμβριο του 1996

δίου. Δεκάδες χιλιάδες εργαζόμενοι και φοιτητές κατάγγειλαν τη λογοκρισία και την καταστολή του καθεστώτος. Στην αποκορύφωση εκείνου του κύματος, περίπου 250.000 άνθρωποι πλημμύρισαν το κέντρο της πόλης επί πέντε μέρες, με συνθήματα όπως "ο Σλόμπο πρέπει να φύγει". Οι δημοσιογράφοι Λόρα Σίλμπερ και Άλαν Λίτλ περιγράφουν τις σκηνές στο βιβλίο τους "Ο θάνατος της Γιουγκοσλαβίας":

"Η πόλη έμοιαζε μεταμορφωμένη. Κόσμος σταματούσε για να προσφέρει ιρόφιμα και κουβέρτες στους φοιτητές, που κοιμόντουσαν στις πλατείες μέσα σε θερμοκρασίες υπό το μηδέν. Κάθε βράδυ, ακαδημαϊκοί και καλλιτέχνες ανέβαιναν σε μια εξέδρα στο συντριβάνι για να καιρετίσουν το πλήθος. Ο Μιλόσεβιτς ανησυχούσε ότι θα έχει την ίδια τύχη με τον Τσαουσεάσκου της Ρουμανίας".

Αλλά το μεγαλύτερο κόμμα της αντιπολίτευσης ήταν το κόμμα του Βουκ Ντράσκοβιτς, που ήταν πιο εθνικιστής κι από τον Μιλόσεβιτς. Το καθεστώς επιβίωσε χρησιμοποιώντας ένα μείγμα καταστολής και παρακωφίσεων. Ο Μι-

λόσεβιτς έβγαλε τανκς στους δρόμους και πολλοί διαδηλωτές σκοτώθηκαν. Παράλληλα ανέβασε τα τυμπανα του εθνικισμού καθώς τραβούσε προς τον πόλεμο το καλοκαίρι του 1991.

Ακόμα και μέσα στα χρόνια του πολέμου ο Μιλόσεβιτς και ο Τούτζμαν ποτέ δεν απαλλάχτηκαν τελείως από τις εργατικές αντιστάσεις. Τον Απρίλιο του 91 υπήρχαν 700.000 απεργοί στη Σερβία που διεκδικούσαν αυξήσεις. Αλλά δεν υπήρχε γνήσια σοσιαλιστική αριστερά που να συνδέσει το θυρό των εργατών ενάντια στη λιτότητα με την πάλη ενάντια στον εθνικισμό και τον πόλεμο.

Το 1993, στο απόγειο του πολέμου στη Βοσνία, υπήρχαν απεργίες και στο Βελιγράδι και στο Ζάγκρεμπ. Εγιναν αντιπολεμικές διαδηλώσεις στο Βελιγράδι και ανταρσία φαντάρων στη Μπάνια Λούκα, την πιο με-

γάλη σερβοβοσνιακή πόλη. Αλλά το πιο μεγάλο κίνημα ξέσπασε το 1996. Επί 100 μέρες, αρχίζοντας από τον Νοέμβριο εκείνης της χρονιάς, υπήρχαν μαζικές διαδηλώσεις ενάντια στον Μιλόσεβιτς, που έφτασαν μέχρι τις 250.000 διαδηλωτές. Κρατούσαν μπαλόνια, σφύριζαν με σφυρίχτρες και πετούσαν αυγά στα κυβερνητικά κτίρια. Τμήματα του στρατού δήλωσαν ότι αρνούνται να χρησιμοποιηθούν κατά των διαδηλωτών. Σε ορισμένα εργοστάσια, οι εργάτες άρχισαν να απεργούν και να συμμετέχουν στις διαδηλώσεις.

Αλλά οι πολιτικές ηγεσίες της αντιπολίτευσης δεν είχαν τίποτα διαφορετικό από τον Μιλόσεβιτς να προσφέρουν. Ο Ζόραν Τζίντζιτς διατηρούσε δεσμούς με τον Κάρατζιτς. Ο Ντράσκοβιτς έχει γίνει ανηπρόεδρος της κυβέρνησης. Οι Δυτικές κυβερνήσεις που τώρα καταγγέλλουν τον δικτάτορα Μιλόσεβιτς, τότε συμβούλευαν τον συνασπισμό της αντιπολίτευσης "να βρουν έδαφος συνεργασίας με τον Μιλόσεβιτς", όπως έλεγε χαρακτηριστικά ο υπουργός εξωτερικών της κυβέρνησης των Συντηρητικών της Βρετανίας.

Στις 27 Νοέμβριου του 1988, 11 χρόνια του Γαλλικού Μάη και της "Ανοιξης της Πράγας", δημοσιογράφοι και κάμερες από τα διεθνή πρακτορεία είχαν συγκεντρωθεί να ακούσουν το λόγο του Τίτο, στην επέτειο των 25 χρόνων από την ανακήρυξη της "Νέας Γιουγκοσλαβίας". Φειλικά, η πρωτοσέλιδα τα κέρδισαν οι φοιτητές της Πρίστινα, απ' όπου άρχισε η εξέγερση και απλώθηκε μετά σε όλη τη χώρα.

Η φοιτητική συγκέντρωση που έγινε μπροστά στη Φιλοσοφική Σχολή ήταν τεράστια, και στη συνέχεια ξετυλίχτηκε σε μια μεγάλη διαδήλωση στους δρόμους της Πρίστινα και παρόμοια της δεν είχαν ξαναδεί.

Τα συνθήματα που επικράτησαν ήταν "Κάτω η αποικιοκρατία στο Κόσοβο", και "Θέλουμε το Κόσοβο Ομοσπονδιακή Δημοκρατία". Η άρση απάντηση από τις αρχές ήταν να στείλουν στρατιωτικές μονάδες και ταנקς στους δρόμους όλων των πόλεων του Κόσοβο.

Οι διαδηλώσεις στην Πρίστινα απλώθηκαν σε όλες τις πόλεις και ανάγκασαν μετά από λίγο τον Τίτο να προχωρήσει σε αλλαγές στο Σύνταγμα της Γιουγκοσλαβίας. Το 1974 το Κόσοβο αναγνωρίστηκε σαν αυτόνομη επαρχία.

Η οικονομική σημασία του για τους γραφειοκράτες του Βελιγραδίου ήταν μεγάλη. Τα ορυχεία άνθρακα, λιγνίτη, χρώμιου, μολυβδού και ψευδάργυρου που υπάρχουν στην περιοχή της Μιτρόβιτσα, είναι από τα πλουσιότερα. Περιλαμβάνουν το 50% των αποθεμάτων του άνθρακα όλης της Γιουγκοσλαβίας και από τις μεγαλύτερες περιοχές λιγνίτη όλης της Ευρώπης.

Σε αντίθεση με το τι εξασφάλιζαν τα ορυχεία για την κεντρική κυβέρνηση, οι επενδύσεις που έκανε αυτή στην περιοχή ήταν μόνο το 50% του μέσου επίπεδου όλης της Γιουγκοσλαβίας. Οι περισσότερες επενδύσεις πήγαιναν μόνο στα ορυχεία, πράγμα που δεν δημιουργούσε καινούργιες δουλειές. Στο Κόσοβο οι κάτοικοι ήταν πολύ πιο φτωχοί από τις υπόλοιπες περιοχές της Γιουγκοσλαβίας.

Το ανέκδοτο που κυκλοφορούσε ήταν ότι το κοινό χαρακτηριστικό που υπάρχει σε όλα τα νέα κτίρια της Πρίστινα, είναι ότι έχουν έλλειψη από τα πράγματα για τα οποία φτιάχτηκαν: οι τράπεζες δεν έχουν λεφτά, οι βιβλιοθήκες δεν έχουν βιβλία, το καινούργιο Μεγάλο Ξενοδοχείο, σπάνια έχει πελάτες.

Το 1979 το κατά κεφαλήν εισόδημα στο Κόσοβο ήταν 795 δολάρια, ενώ ο εθνικός μέσος όρος ήταν 2.635 δολάρια και στη Σλο-

βενία έφτανε στις 5.315 δολάρια επί φορές μεγαλύτερο.

Την ίδια περίοδο ενώ ο μέσος όρος απασχόλησης σε όλη την χώρα ήταν 253 άτομα στα 1.000 στο Κόσοβο μόνο το 10% είχε μόνιμη δουλειά, 107 στους 1.000 και στη Σλοβενία 427 στους 1.000 δηλαδή το 50%.

Ο τρόπος που ο Τίτο επέλεξε να ελέγξει τις αντιδράσεις ήταν με εθνική καταπίεση. Ενώ το 1943 το Κομμουνιστικό Κόμμα της Γιουγκοσλαβίας είχε υποσχεθεί ότι μετά την απελευθέρωση θα αναγνωριστεί στους Αλβανούς του Κόσοβου το δικαίωμα στην αυτοδιάθεση η εξέλιξη ήταν ανάποδη. Το σύνταγμα του 1946 ανέφερε ρητά ότι το Κόσοβο ανήκε στη Σερβία, όπως και η Βοϊβοτινία, και μάλιστα με ακόμα μικρότερες ελευθερίες απ' αυτές.

Ολόκληρες περιοχές όπου η πλειοψηφία των κατοίκων ήταν αλβανοί αποφασίστηκε να περάσουν στο Μαυροβούνιο και στη Μακεδονία, στην προσπάθεια να ελέγξουν το αυτονομιστικό κίνημα, έτσι όπως έκανε το βασιλικό καθεστώς της Σερβίας πριν από το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Η εθνική καταπίεση σήμαινε ότι η αλβανική γλώσσα δεν ήταν αναγνωρισμένη επίσημα για να μπορεί να χρησιμοποιείται στα σχολεία, στις υπηρεσίες. Η ανάρτηση των αλβανικών συμβόλων και η σπράια ήταν απαγορευμένη. Η διδασκαλία της αλβανικής ιστορίας, της παράδοσης και της λογοτεχνίας ήταν στη μαύρη λίστα.

Το Σύνταγμα του 1974 ήταν η προσπάθεια φιλελευθεροποίησης των σχέσεων της κεντρικής εξουσίας με τις 6 δημοκρατίες και τις αυτόνομες επαρχίες της Σερβίας. Το Κόσοβο δεν αναγνωρίστηκε σαν ανεξάρτητη δημοκρατία, παρόλο που αυτό ήταν το αίτημα της πλειοψηφίας των κατοίκων, αλλά αναβαθμίστηκε ο ρόλος του σαν αυτόνομη περιοχή. Συμμετείχε σε όλα τα όργανα της Ομοσπονδίας και απέκτησε το δικαίωμα του βέτο για κάθε μέτρο και απόφαση που το αφορούσε. Το Σύνταγμα του 1974 απαγόρευε στη Σερβία να επεμβαίνει στις εσωτερικές υποθέσεις της Βοϊβοτινίας και του Κόσοβο. Με το νέο Σύνταγμα το Κόσοβο αποκτού-

Το καρσάκι των προσφύγων που χτυπήθηκε από το ΝΑΤΟ

Κόσοβο

σε τη δυνατότητα να έχει δική του κυβέρνηση και πρόεδρο και για πρώτη φορά αναγνωρίστηκε η δυνατότητα να χρησιμοποιείται και η αλβανική γλώσσα στις κρατικές υπηρεσίες και στα σχολεία.

Το 1981 ξέσπανε οι μεγαλύτερες φοιτητικές διαδηλώσεις ενάντια στις άθλιες συνθήκες που επικρατούσαν στο Πανεπιστήμιο. Στις 11 Μάρτη έγινε φοιτητική συγκέντρωση με βασικό αίτημα να καλύτερευσει το φημισμένο στις σχέσεις και η άθλια κατάσταση που επικρατούσε στην φοιτητική εστία. Οι φοιτητές που έψαχναν δωμάτια στις εστίες αναγκάζονταν πολλές φορές να κοιμούνται δύο σε ένα κρεβάτι κι αυτό όχι γιατί το ήθελαν αλλά από ανάγκη. Επί δύο μήνες η κατάσταση όχι μόνο στην Πρίστινα αλλά και στις άλλες πόλεις θύθιζε ξανά το '88. Το Πανεπιστήμιο και η Εστία ήταν σε κατάληψη, στους δρόμους υπήρχαν καθημερινά διαδη-

λώσεις, οι αντιδράσεις απλωνόταν από την μια πόλη στην άλλη.

Η εξέγερση κράτησε δύο μήνες και σταμάτησε μόνο μετά την επέμβαση των ειδικών δυνάμεων που έστειλε το Βελιγράδι.

Το πανεπιστήμιο της Πρίστινα ήταν κέντρο όλων των πολιτικών ρευμάτων που υπήρχαν τότε και στην Ευρώπη. Φιλοαλβανικοί "μ-λ" που έβλεπαν το καθεστώς του Εμβέρ Χότζα σαν το φράγμα απέναντι στον "ρεβιζιονισμό της ΕΣΣΔ" και υποστήριζαν την συνένωση με τη "Μεγάλη Αλβανία", οικολόγοι, φιλοκινέζοι, φιλογκεβερικοί εθνικιστές που υποστήριζαν τη δημιουργία εθνοκοσμοπολιτικού στρατού για την απελευθέρωση του Κόσοβο.

Ο τρόπος που έληξε κι αυτός ο γύρος ήταν με την καταπίεση δικαιωμάτων που τους αναγνωριζε το Σύνταγμα του 1974.

Η κυβέρνηση του Βελιγραδίου προχώρησε σε δίκες και φυλάκιες όχι μόνο τον απλό κόσμο αλλά και την ηγεσία του τοπι-

κού ΚΚ. Διέλυσε την οργάνωση του Κομμουνιστικού Κόμματος κατηγόρησε το ότι συμμετείχε σε επεισόδια και ότι είχε ηγεσία επιρροπιά σε προπαγάνδα του Εμβέρ Χότζα. Απ' αφορμή αυτά τα γεγονότα προχώρησε σε διαγραφές και εκκαθαρίσεις από κάθε "φιλο-αλβανικό" στοιχείο σε όλο το Κόμμα.

Η πραγματικότητα που φάνηκε μετά το θάνατο του Τίτο ήταν μια οικονομία σε κρίση που εγκυμονούσε πολλά μικρότερα Κόσοβα, κοινωνία πολλών κοινωνικών εκρήξεις.

Το 1987 ο Μιλόσεβιτς ανοίγει την εθνικιστική εκστρατεία για τη "συνένωση των Σέρβων που καταπιέζονται στο Κόσοβο και στην υπόλοιπη Γιουγκοσλαβία".

Οργανώνει συλλαλητήρια στο Βελιγράδι με κεντρικό σύνθημα "Καμία δύναμη δεν μπορεί τώρα να στατήσει τη συνένωση της Σερβίας". Στα πανό που κρατάνε οι οπαδοί του κυριαρχεί το σύνθημα "Κάτω η γενοκτονία των Σέρβων από τους Αλβανούς στο Κόσοβο". Είναι η προετοιμασία του Μιλόσεβιτς για να καταργήσει και τυπικά το Σύνταγμα του 1974.

Η προπαγάνδα του Μιλόσεβιτς θύμισε τις μαύρες μέρες της σταλινικής καταπίεσης των δεκαετιών του '60 και του '80. Μέσα στο Σέρβικο ΚΚ εντείνονται οι πολιτικές εκκαθαρίσεις, ο Μιλόσεβιτς αποκαθιστά τις σχέσεις του με την Ορθόδοξη Εκκλησία και αυτή θανατίζει τους οπαδούς της στη μεγάλη εκστρατεία των εθνικών εκκαθαρίσεων.

Το Νοέμβριο του 1988 αρχίζει η μεγάλη απεργία των ανθρακωρύχων που ξεκινούν πορεία από τη Μιτρόβιτσα και φτάνουν μετά από πορεία 70 χιλιομέτρων στην Πρίστινα. Εκεί τους υποδέχονται φοιτητές, μαθητές και εργαζόμενοι από την περιοχή. Τα αιτήματα των ανθρακωρύχων ήταν να μην αλλάξει το Σύνταγμα και να μην πωρηθούν οι τοπικοί ηγέτες του ΚΚ. Οι διαδηλωτές ανέμιζαν μαζί τη Σέρβικη και την Αλβανική σημαία και κρατούσαν το πορτρέτο του Τίτο. Οι ανθρακωρύχοι του Κόσο-

βο ήταν παραδοσιακά στην πλειοψηφία τους μέλη του ΚΚ και ενάντια στις αποσπαστικές κινήσεις. Το βασικό τους αίτημα ήταν η μη κατάργηση της αυτονομίας του Κόσοβο.

Τον Φλεβάρη του 1989, 1.000 μεταλλωρύχοι από το ορυχείο της Τρέπκα στην Μιρόβιτσα κατεβαίνουν σε απεργία πείνας με αίτημα να φύγει η προσωρινή ηγεσία που είχε διορίσει το Βελιγράδι επικεφαλής του τοπικού ΚΚ.

Ξαν απάντηση το Βελιγράδι διαλύει την τοπική Βουλή, καταργεί την κυβέρνηση του Κόσοβο και αναλαμβάνει άμεσα τον έλεγχο της περιοχής. Για να προλάβει την οποιαδήποτε αντίδραση στέλνει τεράστιες δυνάμεις στρατού και αστυνομίας και επιβάλλει τον στρατιωτικό νόμο. Κλείνει εφημερίδες, απολύει τους εργαζόμενους στο ραδιόφωνο και την τηλεόραση και διορίζει δική του διοίκηση. Στο εθνικό θέατρο της Πρίστινα διορίζει "διοίκηση έκτακτης ανάγκης", απαγορεύει να δίνει παραστάσεις το Μπαλέτο και διορίζει δική του διοίκηση στο Κοσοβάρφιλμ, την εταιρεία παραγωγής κινηματογραφικών ταινιών.

Το νέο πρόγραμμα για τα σχολεία αναβαθμίζει τη σέρβικη γλώσσα και ιστορία και περιορίζει στο μίνιμουμ την αλβανική γλώσσα και λογοτεχνία.

Τη δεκαετία του '90 οι εθνικές διώξεις στο Κόσοβο διαλύουν κάθε ελπίδα για σταδιακές μεταρρυθμίσεις που θα έλυναν το πρόβλημα. Το 1991 το δημοψήφισμα που έγινε αποφασίζει για την ανεξαρτησία του Κόσοβο και κάνει αίτηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση να το αναγνωρίσει σαν ανεξάρτητο κράτος. Η Ευρωπαϊκή Ένωση απορρίπτει το αίτημα, παρόλο που δεχεται την ανεξαρτησία της Κροατίας και της Σλοβενίας.

Η Συμφωνία του Ντίτον τον Οκτώβρη του 1995 δεν αντιμετώπισε καθόλου το καθεστώς του Κόσοβο μέσα στις αλλαγές που έγιναν στην πρώην Γιουγκοσλαβία. Η αποστολή που ήταν τεράστια, η προοπτική μια ειρηνικής λύσης απομακρύνονταν, ο Ρουγκόβα και οι μετριοπαθείς είχαν μια μικρή επιρροή και ο Απελευθερωτικός Στρατός του Κόσοβο (UCK) αρχίζει να εμφανίζεται σαν εναλλακτική λύση.

Η στρατιωτική δύναμη του UCK, δεν ήταν αρκετή να καλύψει τα αδιέξοδα των εθνοκτιστικών ιδεών, που τον έκαναν να στρέφεται στο ΝΑΤΟ και να περιμένει τη βοήθεια από τους ιμπεριαλιστές. Ο UCK πήρε ένα μαζικό κίνημα με μεγάλη παράδοση αγώνων και το οδήγησε στο χειρότερο σημείο.

Βαλκανικοί πόλεμοι

Οι Μεγάλες Δυνάμεις έχουν πίσω τους 120 χρόνια στρατιωτικών επεμβάσεων στα Βαλκάνια. Όπως και σήμερα, πάντα πρόβαλαν σαν δικαιολογία την υπεράσπιση των δικαιωμάτων των μικρότερων εθνών. Κάθε επέμβαση έχει αφήσει πίσω της μεγαλύτερη δυτοτυχία, καθώς τα σύνορα χαραχθηκαν και ξαναχαραχθηκαν, δημιουργώντας κάθε φορά νέες εστίες έντασης και συγκρούσεων.

Στη δεκαετία του 1870, η Ρωσία προκώπησε σε πόλεμο με την Οθωμανική Αυτοκρατορία που είχε τότε τον έλεγχο στα Βαλκάνια. Οι άλλες Ευρωπαϊκές δυνάμεις φρόντισαν να μην μείνουν απέξω και άρχισαν να ενισχύουν αντίπαλους τοπικούς εθνικισμούς. Οι αντιπαράθεσεις Σέρβων και Αλβανών έχουν τις ρίζες τους σ' εκείνη την περίοδο.

Ο αγώνας δρόμου για τη μοιρασιά των Βαλκανίων κορυφώθηκε με τους Βαλκανικούς Πολέμους 1912-13 που αποδείχθηκαν πρόλογος για τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο του 1914-1918. Κανένα από τα Βαλκανικά Κράτη δεν μπορούσε να τα βγάλει πέρα σ' αυτό τον ανελέητο πολεμικό ανταγωνισμό χωρίς συμμαχίες με τις Μεγάλες Δυνάμεις, που κρημοποίησαν τις φιλοδοξίες των τοπικών κρατών κυνικά και αδιόστακτα.

Το 1913 οι Μεγάλες Δυνάμεις υπέγραψαν τη Συνθήκη του Λονδίνου που αναγνώριζε την ανεξαρτησία της Αλβανίας, αλλά άφηνε τον μισό αλβανικό πληθυσμό έξω από τα όρια του νέου κράτους. Ένα νέο μυσικό Πρωτόκολλο του Λονδίνου το 1915 προσέβλεπε το διαμελισμό του

νεοσύστατου αλβανικού κράτους ανάμεσα στην Ιταλία και στην Ελλάδα. Η Βρετανία στήριξε την ένταξη του Κόσοβου στο Βασίλειο των Σέρβων, Κροατών και Σλοβένων το 1919-20. Η ίδια η Αλβανία μόλις και γλίτωσε από προτεκτοράτο της Ιταλίας. Το 1921 οι Κοσοβάροι ζήτησαν από την Κοινωνία των Εθνών (τον ΟΗΕ της εποχής) την ένωση με την Αλβανία, αλλά το αίτημά τους απορρίφθηκε.

Στον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, η Ναζιστική Γερμανία και η φασιστική Ιταλία προσπάθησαν να αξιοποιήσουν τις εθνικές διαφορές για να εδραιώσουν την κατοχή τους στη Γιουγκοσλαβία και την Αλβανία. Το φασιστικό καθεστώς των Ουστάσι στην Κροατία επιδόθηκε στην συστηματική εξόντωση Εβραίων και Σέρβων. Οι βασιλόφρονες και αγγλόφιλοι Σέρβοι Τσέτινικ στράφηκαν περισσότερο ενάντια στους Κροάτες παρά ενάντια στους Ναζί.

Το κίνημα της Αντίστασης του Τίτο ήταν αυτό που κατάφερε να ενώσει παρτιζάνους από όλες τις εθνότητες. Ο ίδιος ο Τίτο ήταν μεκτικής Κροατικής και Σέρβικης καταγωγής και αρχικά είχε στενή συνεργασία και με το αντίρτικο της Αλβανίας. Προσπάθειες για συνεργασία έγιναν και με το αντίρτικο στην Ελλάδα. Αλλά οι ελπίδες για μια ενότητα από τα κάτω, χτισμένα μέσα στην κοινή αντιφασιστική πάλη, τσακίστηκαν από τη βίαιη βρετανική επέμβαση. Τον Δεκέμβριο του 44 και στον Ερμούλιο, η Βρετανία και οι ΗΠΑ βοήθησαν την άρχουσα τάξη στην Ελλάδα να πνίξει την προ-

οπτική μιας εργατικής επανάστασης και εξασφάλισαν τη μοιρασιά των Βαλκανίων όπως όριζαν οι συμφωνίες Τσώρτσιλ-Στάλιν στη Γιάλτα.

Το καθεστώς του Τίτο δεν έφερε τον Σοσιαλισμό στη Γιουγκοσλαβία, όπως έλεγε. Έφερε, όμως, αλλαγές στις σχέσεις των εθνοτήτων που την αποτελούσαν. Το κράτος οργανώθηκε σε Ομοσπονδιακή βάση, έτσι ώστε υπήρχαν ομοσπονδιακά κρατίδια-Δημοκρατίες της Σερβίας, της Κροατίας, της Σλοβενίας, της Βοσνίας και της Μακεδονίας. Οι αλβανοί του Κόσοβου και οι Ούγγροι της Βοϊβοδίνια απέκτησαν κι αυτοί δικαιώματα τοπικής αυτονομίας, αργότερα. Τα όρια αυτής της μεταρρύθμισης φάνηκαν όταν άρχισε η οικονομική κρίση στη δεκαετία του 80. Τότε οι διάδοχοι του Τίτο άρχισαν να ξηλώνουν τα δικαιώματα των εθνοτήτων, με αποκορύφωση την εκστρατεία του Μιλόσεβιτς ενάντια στους Κοσοβάρους.

Από τις αρχές του 20ου αιώνα, όμως, υπήρχε μια διαφορετική προοπτική για τα Βαλκάνια, που προτάθηκε από τους διεθνιστές επαναστάτες σοσιαλιστές.

Ο Τρότσκι, που κάλυψε τους Βαλκανικούς Πολέμους σαν ανταποκριτής, έγραφε: *Τα κράτη που σήμερα καλύπτουν τη Βαλκανική Χερσόνησο κατασκευάστηκαν από την ευρωπαϊκή διπλωματία γύρω από το τραπέζι των διαπραγματεύσεων της διάσκεψης του Βερολίνου το 1879. Εκεί πάρθηκαν όλα τα μέτρα, έτσι ώστε η εθνική πολυμορφία της περιοχής αυτής να μετατραπεί σε ένα μωσαϊκό μικρών κρατιδίων. Κανένα*

Πόλεμος στα Βαλκάνια

απ' αυτά δεν θα μπορούσε να αναπτυχθεί πέρα από ένα όριο, το καθένα χωριστά ήταν πασμένο σ' έναν ιστό διπλωματικών δεσμών και τοποθετημένο σε αντίθεση με όλα τα άλλα, έτσι ώστε όλα μαζί τελικά ήταν καταδικασμένα σε αδυναμία απέναντι στις Μεγάλες Δυνάμεις και τις συνεχείς δολοφονίες τους".

Οι Συνθήκες δεν θα άντεχαν στον χρόνο, πρόβλεπε ο Τρότσκι, γιατί "τα νέα σύνορα έχουν χαραχτεί πάνω στα ζωντανά σώματα των εθνών, έτσι ώστε όλα έχουν καρακωθεί και αιμοραγίσει μέχρι εξάντλησης". Η τελική παρατήρηση του Τρότσκι ήταν ότι "καθένα από τα Βαλκανικά κράτη τώρα περιλαμβάνει μέσα στα σύνορα του μια συμπαγή μειονότητα που είναι εχθρική απέναντι του. Αυτά είναι τα αποτελέσματα των διπλωματικών εργασιών των καπιταλιστικών κυβερνήσεων".

Η ανάλυση του Τρότσκι για το ρόλο των ιμπεριαλιστικών επεμβάσεων έχει επιβεβαιωθεί ξανά και ξανά στη διάρκεια του 20ου αιώνα. Οι επαναστάτες έχουν αντιπαχθεί σ' αυτή τη φρίκη, δημιουργώντας μια διεθνιστική παράδοση.

Όταν ξέσπασε ο Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος, ο σέρβος επαναστάτης Λάπσεβιτς όρθωσε το ανάστημά του μέσα σε μια Βουλή που παραληρούσε υπέρ του πολέμου και κατάγγειλε την πολεμοκαπνίλεια. "Η Σερβία πρέπει να πάψει επιτέλους να είναι όργανο των Μεγάλων Δυνάμεων", τόνισε, "πρέπει να επιδιώξει τον στόχο της Βαλκανικής Σοσιαλιστικής Ομοσπονδίας". Ο Λάπσεβιτς τασσόταν ενάντια στην καταπίεση κάθε Βαλκανικού λαού, αλλά έβλεπε ότι η επιμονή μόνο στα εθνικά ζητήματα, χωρίς αναφορά στα ευρύτερα ζητήματα του ιμπεριαλισμού και του πολέμου μπορούσε να οδηγήσει σε συμφορά. Γι' αυτό, έλεγε, η επίλυση των εθνικών ζητημάτων έπρεπε να συνδέεται με την ενότητα όλων των Βαλκα-

νικών λαών.

Μετά τη Ρώσικη Επανάσταση του 1917, με τη δημιουργία της Τρίτης Διεθνούς, οι επαναστάτες είχαν την ευκαιρία να διαμορφώσουν πιο συγκεκριμένα την τακτική τους. Το Δεύτερο Συνέδριο του 1920 φρόντισε να περιλάβει στη Διακήρυξη του ένα τμήμα που αναφερόταν στα Βαλκάνια. Ο πόλεμος που έγινε από τις Μεγάλες Δυνάμεις στο όνομα της υπεράσπισης των μικρών εθνών είχε καταλήξει "στην καταστροφή και στην υποταγή των Βαλκανικών λαών, νικητών και ηττημένων μαζί". Ο Βούλγαρος επαναστάτης Καρπακτσιόφ εξηγούσε γιατί ήταν απαραίτητο για τους εργάτες να ξεπεράσουν τον εθνικισμό, παρόλο που οι ιμπεριαλιστικές επεμβάσεις είχαν αφήσει πάνω από ένα εκατομμύριο Βούλγαρους έξω από τα σύνορα της Βουλγαρίας:

"Ο εθνικισμός οδήγησε τον Βουλγάρικο λαό σε δυο τραγωδίες το 1913 και το

1918. Το ίδιο ισχύει για τη Σερβία. Η μόνη διέξοδος είναι μια Βαλκανική σοσιαλιστική επανάσταση". Στην Ελλάδα που λόγω της Μικρασιατικής Εκστρατείας οι πόλεμοι κράτησαν δέκα χρόνια, από το 1912 μέχρι το 1922, το αντιπολεμικό κίνημα πήρε διαστάσεις και από τις γραμμές του μαζικοποιήθηκε το ΣΕΚΕ. Το ΣΕΚΕ πήρε θέση ενάντια στη Μικρασιατική Εκστρατεία και ο Παντελής Πουλιόπουλος αναδείχτηκε στην ηγεσία του με τις πιο ξεκάθαρες διεθνιστικές θέσεις, ενάντια στις επεμβάσεις των Μεγάλων Δυνάμεων, ενάντια στον ελληνικό εθνικισμό, για μια Βαλκανική Σοσιαλιστική Ομοσπονδία.

Ο Τρότσκι υποστήριξε ότι η ενότητα των Βαλκανίων μπορούσε να επιτευχθεί μέσα από δυο διαφορετικούς δρόμους. "Είτε από τα πάνω, με την επέκταση ενός Βαλκανικού κράτους, όποιο τυχαίνει να είναι ισχυρότερο σε βάρος των πιο αδύνατων -αυτός είναι ο δρόμος της εξόντωσης και καταπίεσης των ασθενέστερων. Η εναλλακτική λύση είναι από τα κάτω, με την ενότητα των ιδίων των ανθρώπων-αυτός είναι ο δρόμος της επανάστασης".

Αυτή η διαπίστωση είναι ακόμα πιο επίκαιρη σήμερα. Οι Σέρβοι δεν μπορούν να είναι ελεύθεροι αν η χώρα τους καταπιέζει το Κόσοβο. Το Κόσοβο δεν μπορεί να είναι ελεύθερο, αν γίνει πiónι στα σχέδια του ΝΑΤΟ, στα κέρια των ΗΠΑ και της ΕΕ. Οι Σέρβοι πρέπει να υποστηρίξουν το δικαίωμα των Αλβανών του Κόσοβου στην αυτοδιάθεση, να αποφασίσουν οι ίδιοι για το μέλλον τους. Και οι Αλβανοί του Κόσοβου πρέπει να επιδιώκουν την συνύπαρξη με τους Σέρβους, τον τερματισμό των εθνικών εντάσεων. Η ενότητα και ο σεβασμός των εθνικών δικαιωμάτων των μεν από τους δε είναι ο μόνος δρόμος προς μια διαρκή ειρήνη και την πρόοδο.

Ο Λέον Τρότσκι με τον Κριστιάν Ρακόφσκι, πρωτεργάτη της διεθνιστικής ενότητας των εργατών στα Βαλκάνια

Οι εργάτες ενάντια στον πόλεμο

Οι βομβαρδισμοί του ΝΑΤΟ και οι φρικαλέες συνέπειές τους δείχνουν ότι ο 20ος αιώνας τελειώνει όπως άρχισε - με τη φρίκη του πολέμου. Ο αιώνας είχε ξεκινήσει με μεγάλες υποσχέσεις ότι θα ήταν μια νέα εποχή ειρήνης και ευημερίας. Αλλά κάθε δεκαετία του εικοστού αιώνα έχει σηματοδοτεί με τραγωδίες, όπου απλοί άνδρες και γυναίκες σφαγιάζονται, ακρωτηριάζονται και υποφέρουν ψυχολογικά από τις συνέπειες του πολέμου. Εκατομμύρια επιπλέον έχουν υποφέρει από τις παρενέργειες του πολέμου, τις αρρώστιες, την πείνα και την προσφυγιά.

Κάθε φορά οι πολέμαρχοι και οι πολεμοκάπηλοι προπαγανδιστές τους παρουσιάζουν τους σκοπούς τους με τα καλύτερα λόγια. Πάντα εμφανίζουν τους πολέμους τους σαν εκστρατείες κατά της τυραννίας και υπέρ της ελευθερίας και της δημοκρατίας.

Αλλά πίσω από τα ψέματα κρύβεται η αλήθεια γι' αυτούς τους πολέμους, η προσπάθεια των ισχυρών να ελέγχουν και να μοιράζουν τον πλανήτη για να εξασφαλίζουν τα κέρδη τους. Ο καπιτα-

σμός είναι η πιο αιματοβαμμένη κοινωνία στην ιστορία.

Από τις αρχές του, ο καπιταλισμός έχει γεννήσει πολέμους για την κατάκτηση αποικιών, για την αρπαγή χρυσού, σκλάβων, πετρελαίου, όπλου, φτηνών εργατικών κερών και "στρατηγικών πλεονεκτημάτων". Και σε κάθε τέτοιο πόλεμο

δεν γίνεται με ειρηνικά μέσα.

Καθώς οι ανταγωνιστές τους οδηγούνται στην πτώχευση, οι καπιταλιστικές επιχειρήσεις γίνονται μεγαλύτερες. Και όσο πιο πολύ μεγαλώνουν, τόσο περισσότερο στηρίζονται στην κρατική και στρατιωτική μηχανή για να εξασφαλίσουν τους στόχους τους. Ο εικοστός αι-

ώνας ξεπέρασε όλους τους άλλους σε πολεμικές σφαγές, γιατί ο καπιταλισμός με τον ανταγωνισμό για αγορές και πρώτες ύλες προώθησε τη χρήση της τεχνολογίας του θανάτου και των όπλων σε πρωτοφανή κλίμακα.

Ο Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος του 1914-18 ήταν πόλεμος για τις αποικίες. Η Βρετανία είχε στον έλεγχό της το ένα τρίτο του κόσμου, η Γαλλία κατείχε τη μισή Αφρική και την Ινδονησία. Η Γερμανική άρχουσα τάξη είχε μπει σ' αυτόν τον αγώνα δρόμου με καθυστέρηση

και διεκδικούσε ένα μεγαλύτερο μερίδιο αποικιών.

Οι άρχουσες τάξεις όλων των πλευρών χρησιμοποίησαν κάθε προπαγανδιστικό ψέμα για να ντύσουν εκείνον τον πόλεμο με "υψηλά ιδανικά". Η Βρετανία έλεγε ότι πολεμούσε για να σώσει το

οι πλούσιοι και ισχυροί του κάθε έθνους έστελναν τους απλούς εργαζόμενους να στρατευτούν και να σκοτωθούν για λογαριασμό τους.

Ο ανταγωνισμός ανάμεσα σε αντιπάλους καπιταλιστές είναι το κίνητρο που σπρώχνει στο κυνήγι του κέρδους. Και

Πόλεμος στα Βαλκάνια

"μικρό αλλά πρωϊκό Βέλγιο" από τον Γερμανικό μιλιταρισμό. Η Γερμανία απαντούσε παριστάνοντας τον προστάτη του πολιτισμού από τις βαρβαρότητες του βρετανικού ιμπεριαλισμού και των Τσάρων της Ρωσίας.

Δέκα εκατομμύρια φαντάροι σκοτώθηκαν στα πεδία των μαχών του Πρώτου Παγκόσμιου Πόλεμου. Οι νικητρίες δυνάμεις - η Βρετανία, η Γα-

λία και οι ΗΠΑ- διακήρυξαν ότι εκείνος ήταν ο πόλεμος που θα τέλειωνε όλους τους πολέμους. Αλλά μέσα σε 20 χρόνια, ο κόσμος συγκλονίστηκε από ένα Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο ακόμα πιο μεγάλης κλίμακας κι απ' τον Πρωτο. Οι νεκροί του έφτασαν τα 50 εκατομμύρια.

Ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος εμφανίζεται μέχρι σήμερα σαν πόλεμος κατά του φασισμού. Εκατομμύρια άνθρωποι που πολέμησαν είχαν σαν κίνητρο την αντίσταση στους Ναζί. Αλλά οι ηγέτες των Μεγάλων Δυνάμεων είχαν άλλα κίνητρα. Η τεράστια οικονομική κρίση της δεκαετίας του 30 είχε οξύνει τους ανταγωνισμούς ανάμεσα στις κυρίαρχες τάξεις των βασικών καπιταλιστικών χωρών. Η Βρετανία πολεμούσε για να διατηρήσει τον έλεγχο της Αυτοκρατορίας της, ιδιαίτερα στην Απω και τη Μέση Ανατολή. Οι ΗΠΑ φιλοδοξούσαν να διαδεχθούν τη Βρετανία σαν κυρίαρχη δύναμη του κόσμου και προσπαθούσαν να σταματήσουν τον Γιαπωνέζικο ανταγωνισμό στον Ειρηνικό. Η άρχουσα τάξη της Ιαπωνίας διεκδικούσε αποικίες στην Ινδονησία, στη Μαλαισία, στην Κορέα, στη Μαντζουρία, για να εξασφαλίσει το πετρέλαιο και τις άλλες πρώτες ύλες που της έλλειπαν.

Οι δημοκρατικές αντιφασιστικές διακηρύξεις των Συμμάχων δεν είχαν κανένα πραγματικό ρόλο εκτός από το να ξεγελάσουν τον κόσμο. Κράτησαν τα σύνορα τους κλειστά για τους Εβραίους που προσπαθούσαν να ξεφύγουν από τους Ναζί. Ποτέ δεν κατέστρεψαν το οι-

Σκοτωμένοι φαντάροι στις ακτές της Νορμανδίας μετά την "πετυχημένη" απόβαση των Συμμάχων στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο

δηροδρομικό δίκτυο που οδηγούσε στους θαλάμους αερίων του Ολοκαυτώματος και, όπως αποδείχτηκε, γνώριζαν αυτό το πιο φρικτό έγκλημα στην ιστορία της ανθρωπότητας. Η άρχουσα τάξη των ΗΠΑ δεν δίστασε να χρησιμοποιήσει την ατομική βόμβα ενάντια σε μια Ιαπωνία που ήταν έτοιμη να παραδοθεί.

Ο Ψυχρός Πόλεμος που ακολούθησε τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο είχε τόσα θύματα που κάθε άλλο παρά "ψυχρός" πρέπει να ονομάζεται. Στην Κορέα, ο άρχος πληθυσμός έχασε δυο εκατομμύρια νεκρούς. Στο Βιετνάμ, οι ΗΠΑ έριξαν περισσότερες βόμβες απ' όσο σε όλη τη διάρκεια του Δεύτερου Παγκόσμιου Πόλεμου. Ο κηρικός πόλεμος πήρε τεράστιες διαστάσεις με τη χρήση ναπάλμ σε ολόκληρα χωριά και άλλων κηρικών για την καταστροφή των δασών. Ένα εκατομμύριο ήταν οι νεκροί του Βιετνάμ και άλλο ένα εκατομμύριο της Καμπότζης.

Οι νικητές του Ψυχρού Πολέμου διακήρυξαν μια Νέα Τάξη πραγμάτων με διαρκή ειρήνη, αλλά μέσα σε ένα χρόνο οργάνωσαν τον Πόλεμο στον Περσικό Κόλπο ενάντια στο Ιράκ. Η προπαγάνδα των ΗΠΑ μιλούσε για σωτηρία του Κουβέιτ από τις βαρβαρότητες των σιρατευμάτων του Σαντάμ Χουσεΐν που "βίαζαν γυναίκες και άρπαζαν παιδιά απ' τα νοσοκομεία". Σήμερα, σχεδόν δέκα χρόνια αργότερα, ο ΟΗΕ παραδέχεται ότι 6.000 Ιρακινοί χάνουν τη ζωή τους κάθε μήνα εξαιτίας των ελλείψεων που δημιουργούν οι κυρώσεις στο Ιράκ.

Αυτή είναι η τραγική ιστορία των ιμπεριαλιστικών πολέμων του εικοστού αιώνα. Σήμερα, υπάρχουν πολλοί ιστορικοί που παραδέχονται ότι ο Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος ήταν μια σφαγή χωρίς νόημα. Ελάχιστοι απολογητές έχουν απορείσει να δικαιολογούν τον πόλεμο που είχε ε-

ξαπολύσει η Θάτσερ ενάντια στην Αργεντινή για τα νησιά Φόλκλαντ. Ο πιο πολύς κόσμος κατανοεί ότι η φρίκη σε βάρος του Ιράκ ήταν ένας πόλεμος για τα πετρέλαια. Δεν πρέπει ν' αφήσουμε σε κανέναν την παραμικρή αμφιβολία ότι η επίθεση του ΝΑΤΟ στη Γιουγκοσλαβία είναι κομμάτι του ίδιου βρώμικου κύκλου, πίσω από τις διακηρύξεις για "ανθρωπιστικά κίνητρα".

Ο καπιταλισμός γεννάει τον πόλεμο, αλλά κουβαλάει μέσα του και τη δύναμη που αγανακτεί και ξεσηκώνεται ενάντια στη φρίκη του πολέμου. Πάντα οι εργάτες που έχουν να υποστούν τις συνέπειες της τρέλας των καπιταλιστών ανυδρούν, όσο καλοστημένη κι αν είναι η πολεμοκάπηλη προπαγάνδα. Ο Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος τέλειωσε με συναδέλφωση των φαντάρων στα παρακάματα και το μεγαλύτερο κύμα επαναστάσεων που γνώρισε η ιστορία. Στο τέλος του Δεύτερου Παγκόσμιου Πόλεμου τα κινήματα της Αντίστασης έβαλαν σε πολλές χώρες στην ημερήσια διάταξη την επαναστατική αλλαγή της κοινωνίας. Στην περίπτωση του πολέμου στο Βιετνάμ, το αντιπολεμικό κίνημα που ξεσηκώθηκε ήταν τόσο δυνατό, ώστε ανάγκασε τις ΗΠΑ να υποχωρήσουν. Σήμερα, ο πόλεμος που εξαπέλυσε το ΝΑΤΟ στα Βαλκάνια προκαλεί από την πρώτη στιγμή ένα κύμα αγανάκτησης των εργατών και της νεολαίας. Χρέος μας είναι να συνδέσουμε την αντίσταση στον πόλεμο με την πάλη ενάντια στο σύστημα που τον γεννάει.

Ιμπεριαλισμός -ο σύγχρονος καπιταλισμός

Η πιο διαδεδομένη ερμηνεία της λέξης ιμπεριαλισμός είναι κυριαρχία ισχυρών χωρών πάνω σε αδύνατες. Η μαρξιστική θεωρία για τον ιμπεριαλισμό, δεν απορίπτει αυτή την πρώτη εξήγηση, αλλά την εντάσσει σε μια συνολικότερη ανάλυση. Κεντρικό σημείο αυτής της ανάλυσης, είναι η κατανόηση του σύγχρονου καπιταλισμού, του καπιταλισμού όπως αναπτύχθηκε τον 20ο αιώνα.

Η θεωρία για τον ιμπεριαλισμό διατυπώθηκε στα πρώτα χρόνια του αιώνα από μια σειρά μαρξιστές διανοούμενους, τον Ρούντολφ Χίλφερντιγκ, την Ρόζα Λούξεμπουργκ, τον Καρλ Κάουτσκι και δυο κεντρικές φυσιογνωμίες, τον Ν. Μπουκάριν και τον Β.Ι. Λένιν. Η προσοχή όλων αυτών των θεωρητικών επικεντρώθηκε στη σχέση ανάμεσα σε δυο φαινόμενα που γίνονταν πολύ ορατά εκείνη την εποχή. Το πρώτο, ήταν οι αλλαγές στη δομή του καπιταλισμού. Τέτοιες αλλαγές δεν ήταν διακριτές μόνο από μαρξιστές θεωρητικούς, αλλά και από άλλους όπως ο άγγλος φιλελεύθερος οικονομολόγος Τζ.Α. Χόμπσον με το βιβλίο του "Ιμπεριαλισμός".

Όμως αυτές οι αλλαγές αναλύθηκαν για πρώτη φορά, τουλάχιστον σε γενικές γραμμές, από τον Ρούντολφ Χίλφερντιγκ στο βιβλίο του "Χρηματιστικό Κεφάλαιο" που δημοσιεύτηκε το 1910. Εκεί λέει ότι

στα τέλη του 19ου και τα πρώτα χρόνια του 20ου αιώνα εντεινεται η συγκέντρωση της οικονομικής εξουσίας μέσα στις ξεχωριστές εθνικές οικονομίες. Αυτή η συγκέντρωση έπαιρνε δυο μορφές: Η μια ήταν η δημιουργία επιχειρήσεων στη βιομηχανία που ουσιαστικά μονοπωλούσαν ολόκληρους κλάδους. Αυτές οι τεράστιες συγκεντρωτικές επιχειρήσεις είχαν προχωρήσει και στη δημιουργία εμπορικών "καρτέλ" δηλαδή σε συμφωνίες για το μοίρασμα των αγορών, για το σταμάτημα του ανταγωνισμού ανάμεσά τους. Η άλλη ήταν η εμφάνιση του κρηματιστικού κεφαλαίου. Με αυτόν τον όρο, ο Χίλφερντιγκ εννοούσε την τάση για συγκώνευση ανάμεσα στο βιομηχανικό και τραπεζικό κεφάλαιο, κάτι που εκείνη την εποχή ήταν ιδιαίτερα διαδεδομένο σε χώρες όπως η Γερμανία, όπου υπήρχε μια μακριά "παράδοση" ανάμιξης και ελέγχου από τις τράπεζες σε βιομηχανικές επιχειρήσεις.

Ταυτόχρονα, αναπτυσσόταν μεγάλες γεωπολιτικές συγκρούσεις ανάμεσα στις Μεγάλες Δυνάμεις η εξάπλωση της αποικιοκρατίας στα τέλη του περασμένου αιώνα, οι καυγάδες για το μοίρασμα της Αφρικής. Ανταγωνισμοί ανάμεσα στις Μεγάλες Δυνάμεις, όχι μόνο για τις αποικίες, αλλά και για συγκεκριμένα κομμάτια της Ευρώπης, όπως στα Βαλκάνια. Εχουμε ακόμα την κλιμάκωση

των εξοπλισμών, όπως τα τεράστια προγράμματα ναυτικών εξοπλισμών που η Αγγλία και η Γερμανία ξεκίνησαν τα χρόνια πριν τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο. Αυτοί οι γεωπολιτικοί ανταγωνισμοί κορυφώθηκαν τον Ιούλιο-Αύγουστο του 1914 στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Κάποιοι, που υποστήριζαν μάλιστα ότι ήταν μαρξιστές, αρνούσαν ότι υπήρχε μια κοινή αιτία πίσω από αυτά τα δυο φαινόμενα. Για παράδειγμα ο Καρλ Κάουτσκι, ο "πάπας" του "ορθόδοξου" μαρξισμού, η πιο σπουδαία θεωρητική φυσιογνωμία της Β' Διεθνούς, αμέσως μετά το ξέσπασμα του πολέμου διατύπωσε την θεωρία του "υπερ-ιμπεριαλισμού". Με αυτή τη θεωρία υποστήριζε ότι η διαδικασία της συγκέντρωσης του κεφαλαίου μέσα στις εθνικές οικονομίες, θα κορυφωνόταν με την εμφάνιση ενός παγκόσμιου οικονομικού καρτέλ. Με απλά λόγια, την συγκώνευση του κεφαλαίου στις εθνικές οικονομίες θα διαδεχόταν η συγκώνευση του κεφαλαίου σε παγκόσμια κλίμακα. Από αυτό κατέληγε στο συμπέρασμα ότι οι εθνικές διαμάχες, οι συγκρούσεις ανάμεσα σε ξεχωριστά αστικά εθνικά κράτη, που γέννησαν τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο δεν ανταποκρίνονταν στα συμφέροντα του κεφαλαίου. Από την άποψη των μακροχρόνιων συμφερόντων του κεφαλαίου ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος ήταν "λάθος".

Ο Καρλ Κάουτσκι έγραφε: "Δεν υπάρχει καμιά οικονομική αναγκαιότητα για την συνέχιση της κούρσας των εξοπλισμών μετά τον παγκόσμιο πόλεμο. Ακόμα και από την οπική γωνία της ίδιας της αστικής τάξης κάθε ανοικτόμυαλος καπιταλιστής πρέπει να πει 'καπιταλιστές όλου του κόσμου ενωθείτε!'. Είναι βέβαια κάπως παράξενο να καλεί κανείς τους καπιταλιστές να ενωθούν την στιγμή που οι συγκρούσεις τους οδηγούν εκατομμύρια στη σφαγή. Αλλά αυτό που πρέπει να να τονιστεί, είναι ότι η θεωρία του Κάουτσκι για τον "υπερ-ιμπεριαλισμό" αποτελεί μια πρώτη διατύπωση -με μαρξιστική φρασεολογία- των αντίστοιχων σημερινών θεωριών για την "παγκοσμιοποίηση". Σήμερα είναι πολύ της "μόδας" να λέγεται ότι ο καπιταλισμός συγκωνεύεται σε παγκόσμια κλίμακα και αποδεσμεύεται από τα εθνικά κράτη, ενώ οι πόλεμοι και εθνικές συγκρούσεις είναι απλά κληρονομιά του παρελθόντος. Ο Κάουτσκι διατύπωνε ουσιαστικά την ίδια ιδέα από το 1914-1915.

Ανώτατο στάδιο

Ο Λένιν, αντίθετα, συστηματικά προσπάθησε να συνδέσει τις οικονομικές αλλαγές στον καπιταλισμό και τις γεωπολιτικές συγκρούσεις. Δεν τα έβλεπε σαν ξεχωριστές διαδικασίες που δεν είχαν τίποτα να κάνουν μεταξύ τους, αλλά υποστήριζε ότι ήταν στενά δεμένα μεταξύ τους, απράδευαν την γέννηση του ιμπεριαλισμού που όριζε σαν ένα ιδιαίτερο στάδιο στην ανάπτυξη του καπιταλισμού, ή όπως τιλοφορούταν η γνωστή παρφέτα του "ανώτατο στάδιο του καπιταλισμού". Πρέπει να εξετάσουμε τον ιμπεριαλισμό της περιόδου, με την αποικιακή εξάπλωση, τις συγκρούσεις των Μεγάλων Δυνάμεων σαν μια φάση ανάπτυξης του καπιταλισμού.

Πώς προσδιόρισε πιο συγκεκριμένα τον ιμπεριαλισμό ο Λένιν; Υπάρχει ένας πολύ γνωστός ορισμός όπου αναφέρονται πέντε βασικά χαρακτηριστικά: η ανάπτυξη του μονοπωλιακού κεφαλαίου, η δημιουργία του χρηματιστικού κεφαλαίου (η συγκώνευση του βιομηχανικού και τραπεζικού κεφαλαίου για την οποία μιλούσε ο Χίλφερνιγκ), η ανάπτυξη της εξαγωγής κεφαλαίων στη θέση της εξαγωγής εμπορευμάτων, με άλλα λόγια, οι καπιταλιστικές επιχειρήσεις με γοργούς ρυθμούς αναπτύσσουν τις επεν-

δύσεις τους σε όλη την υδρόγειο, η δημιουργία πολυεθνικών καπιταλιστικών επιχειρήσεων, το εδαφικό μοίρασμα του κόσμου ανάμεσα στις Μεγάλες Δυνάμεις.

Αυτή η θεώρηση του καπιταλισμού είναι ιδιαίτερα σημαντική. Μας δίνει τα εργαλεία για να κατανοήσουμε γεγονότα όπως ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος. Δεν ήταν ένα "τυχαίο ατύχημα" όπως υποστήριζε ο Κάουτσκι, αλλά το αποτέλεσμα της τάσης που ο Μαρξ περιέγραφε στο Κεφάλαιο, δηλαδή της τάσης για συγκέντρωση και συγκεντροποίηση του κεφαλαίου. Καθώς προχωρά η συσσώρευση κεφαλαίου μέσα από τον ανταγω-

Β. Ι. Λένιν

νισμό των ξεχωριστών καπιταλιστών, οι ξεχωριστές επιχειρήσεις γίνονται μεγαλύτερες τείνουν να συγκωνεύονται μεταξύ τους και οι μεγάλοι καπιταλιστές εκτοπίζουν τους μικρούς. Από αυτή τη διαδικασία, όπως υποστήριζε ο Λένιν, προέρχεται η εμφάνιση του μονοπωλιακού και χρηματιστικού κεφαλαίου. Οι συγκρούσεις που κορυφώθηκαν στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, είναι έκφραση αυτών των διαδικασιών.

Το τέλος αυτού του πολέμου, υποστήριζε ο Λένιν, δεν θα οδηγούσε στην επιστροφή στην "ηρεμία" που πρόβλεπαν πολλοί φιλελεύθεροι αστοί αλλά και άν-

θρωποι όπως ο Κάουτσκι, στον τερματισμό της κούρσας των εξοπλισμών, αλλά αντίθετα σε μια εποχή "πολέμων και επαναστάσεων" όπως έλεγε και η διακήρυξη της Κομμουνιστικής Διεθνούς που ιδρύθηκε το 1919. Γι' αυτό η ανάλυση του Λένιν έχει τόσο μεγάλη σημασία, αποτελεί τη βάση για οποιαδήποτε ανάπτυξη της μαρξιστικής θεωρίας για τον ιμπεριαλισμό. Γιατί συνδέει με τόσο ξεκάθαρο τρόπο τις οικονομικές αλλαγές με τις στρατιωτικές συγκρούσεις.

Υπάρχει ωστόσο μια αδυναμία, στον ορισμό του Λένιν, στη "λίστα" των χαρακτηριστικών που αναφέραμε παραπάνω. Το πρόβλημα είναι ότι από μόνη της δεν καθορίζει το ειδικό βάρος των διάφορων χαρακτηριστικών. Ετσι ανοίγει ο δρόμος για ιδιαίτερα σχολαστικές ερμηνείες για το ποιες καπιταλιστικές χώρες είναι ιμπεριαλιστικές ή δεν είναι. Ετσι για παράδειγμα αν εξετάσουμε την Ιαπωνία: Στην διάρκεια του Μεσοπολέμου, ήταν χώρα εισαγωγής και όχι εξαγωγής κεφαλαίου, αλλά αυτό δεν εμπόδισε την άρκουσα τάξη της να χρησιμοποιήσει την στρατιωτική της ισχύ για να χτίσει μια αυτοκρατορία στην ΝΑ Ασία, ιδιαίτερα στην Κίνα.

Ο ίδιος ο Λένιν υπογράμιζε ότι κάποια από τα χαρακτηριστικά που ανέφερε είναι πιο σημαντικά από κάποια άλλα. Έλεγε ότι στο οικονομικό πεδίο, ιμπεριαλισμός σημαίνει εμφάνιση του μονοπωλιακού κεφαλαίου, ότι οι αλλαγές στην δομή της οικονομίας είναι το κλειδί για την κατανόηση της φύσης του ιμπεριαλισμού. Όμως πρέπει να πάμε παραπέρα, γιατί προκύπτει η ερώτηση τι είναι ο μονοπωλιακός καπιταλισμός που σκηρατίζονταν. Ο Λένιν όπως και ο Χίλφερνιγκ επικεντρώνουν την προσοχή τους στην συγκέντρωση της οικονομικής δύναμης στο εσωτερικό των εθνικών αστικών κρατών. Όπως έτσι γινόμαστε ευάλλωτοι στην άποψη του Κάουτσκι που λέει ότι η λογική κατάληξη της συγκέντρωσης και συγκεντροποίησης του κεφαλαίου είναι η οργάνωσή του όχι σε εθνικά, αλλά σε παγκόσμια κλίμακα.

Δυο τάσεις

Γ' αυτό χρειάζεται μια πιο βαθιά ανάλυση της φύσης του ιμπεριαλισμού. Αυτή την έδωσε ο Νικολάι Μπουχάριν, ένας θεωρητικός και στέλεχος του μπολσεβίτικου κόμματος σε μια

Ιμπεριαλισμός

σειρά από κείμενα που γράφτηκαν στην περίοδο του Α' Παγκόσμιου Πολέμου: "Για μια θεωρία του ιμπεριαλιστικού κράτους" και "Ιμπεριαλισμός και παγκόσμια οικονομία" αλλά και μεταγενέστερων όπως το "Οικονομία της Μεταβατικής Περιόδου" που δημοσιεύτηκε το 1920.

Αυτό που έλεγε ο Μπουκάριν ήταν τα εξής. Συμφωνούσε με τον Λένιν ότι η ουσιώδρευση οδηγεί στην συγκέντρωση και συγκεντροποίηση του κεφαλαίου και αυτό με τη σειρά του οδηγεί στην εμφάνιση του μονοπωλιακού και κρηματιστικού κεφαλαίου. Όμως, σύμφωνα με την ορολογία του Μπουκάριν, το λογικό όριο αυτής της διαδικασίας είναι ο κρατικός καπιταλισμός. Το όριο της διαδικασίας συγκέντρωσης και συγκεντροποίησης του κεφαλαίου είναι η συγκένωση του κρατικού με το ιδιωτικό κεφάλαιο.

Για να προσδιορίσει αυτό τον ορισμό ο Μπουκάριν έγραφε: "Πρέπει να πάρουμε υπόψη τις τάσεις ανάπτυξης του κρηματιστικού κεφαλαίου: τη διαδικασία της συγκένωσης που συμπεριλαμβάνει ολοένα και περισσότερους κλάδους της εθνικής οικονομίας μέσω των τραπεζών. Αυτή η διαδικασία έχει οδηγήσει στη μετατροπή κάθε εθνικού καπιταλιστικού συστήματος σε κρατικό καπιταλιστικό τρασ".

Από την άλλη, η διαδικασία της ανάπτυξης των παραγωγικών δυνάμεων σε παγκόσμια κλίμακα σπρώχνει τους εθνικούς καπιταλισμούς σε ένα σκληρό ανταγωνισμό μεταξύ τους για την κυριαρχία στην παγκόσμια αγορά.

Στην ουσία δηλαδή ο ιμπεριαλισμός χαρακτηρίζεται από δυο τάσεις. Την συγκέντρωση της οικονομικής δύναμης με αποκορύφωμα την εμφάνιση του κρατικού καπιταλισμού μέσα στις εθνικές καπιταλιστικές οικονομίες και δεύτερον την διεθνοποίηση του κεφαλαίου σε παγκόσμια κλίμακα. Αυτές οι δυο τάσεις βρίσκονται σε σύγκρουση μεταξύ τους. Η ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων, βασικό χαρακτηριστικό του καπιταλισμού, σπρώχνει προς μια ενιαία παγκόσμια οικονομία ενώ στα πλαίσια των ξεχωριστών οικονομιών οι τράπεζες οι βιομηχανίες και τελικά το κράτος συντονίζονται σε αυτό που ο Μπουκάριν αποκαλούσε "κρατικό καπιταλιστικό τρασ". Ακριβώς επειδή αυτές οι τάσεις

N. Μπουκάριν

είναι αλληλοσυγκρουόμενες, επειδή τα κρατικά καπιταλιστικά τρασ συγκρούονται σε παγκόσμια κλίμακα, η εποχή του ιμπεριαλισμού είναι εποχή αστάθειας, συγκρούσεων και πολέμων που δημιουργούν τις συνθήκες που μπορούν να γεννήσουν την σοσιαλιστική επανάσταση.

Πρόκειται για μια πολύμημη και γόνιμη επαναδιατύπωση του ορισμού του ιμπεριαλισμού, για μια σειρά λόγους. Ξεπερνάει με την θεωρία του "ιμπεριαλισμού" του Κάουτσκι. Για τον Μπουκάριν το αποτέλεσμα της συγκέντρωσης και της συγκεντροποίησης δεν είναι η διαμόρφωση ενός άμορφου απροσδιόριστου κεφαλαίου ξεκομμένου από το εθνικό κράτος, αλλά η οργάνωση του κεφαλαίου σε εθνικά κλίμακα μέσα από την συγκένωση του κρατικού και ιδιωτικού κεφαλαίου. Δεύτερον στην εποχή του ιμπεριαλισμού όλος ο κόσμος μετατρέπεται σε πεδίο των καπιταλιστικών ανταγωνισμών, ξεφεύγει από τα σύνορα του εθνικού κράτους. Αυτό σημαίνει συγκεκριμένα ότι οι γεωπολιτικοί ανταγωνισμοί και οι στρατιωτικές συγκρούσεις, όπως ο Α' Πόλεμος Πόλεμος, είναι μορφές καπιταλιστικού ανταγωνισμού. Όπως έγραφε ο Μπουκάριν "ο αγώνας ανάμεσα σε κρατικά καπιταλιστικά τρασ κρίνεται κύρια από τους συ-

σχετισμούς των στρατιωτικών τους δυνάμεων, γιατί η στρατιωτική ισχύς μιας χώρας αποτελεί το τελευταίο καταφύγιο των ανταγωνιζόμενων εθνικών καπιταλιστικών ομάδων".

Μια τέτοια μαρξιστική ανάλυση μας δίνει την δυνατότητα να ερμηνεύσουμε όχι μόνο τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο αλλά ουσιαστικά ολόκληρο τον 20ο αιώνα. Χρησιμοποιώντας την ανάλυση του Μπουκάριν μπορούμε να κατανοήσουμε την εποχή των ιμπεριαλιστικών συγκρούσεων και της μεγάλης οικονομικής κρίσης που οδήγησε στις δυο παγκόσμιες ιμπεριαλιστικές σφαγές αλλά και τον Ψυχρό Πόλεμο που ακολούθησε. Μια τέτοια θεωρία του ιμπεριαλισμού μας βοηθάει να κατανοήσουμε τις εξελίξεις στην παγκόσμια πολιτική στον 20ο αιώνα.

Κρατικός καπιταλισμός

Η διατύπωση της έννοιας του κρατικού καπιταλισμού από τον Μπουκάριν αποτελεί μια πρόβλεψη για τη τεράστια κλίμακα "κρατικοποίησης" της οικονομίας που είναι κοινό χαρακτηριστικό όλων των αναπτυσσόμενων καπιταλιστικών κρατών στο πρώτο μισό του αιώνα. Για παράδειγμα στη δεκαετία του '30, την εποχή της μεγάλης οικονομικής κρίσης, η παγκόσμια οικονομία χαρακτηρίζεται από την περιχαράκωση σε ανταγωνιστικά προστατευτικά μπλοκ, ενώ η κάθε μια ιμπεριαλιστική δύναμη χρησιμοποιεί την στρατιωτική της ισχύ, τον έλεγχο στις αποικίες, για να διαμορφώσει ολόκληρες περιοχές που μόνο τα δικά της αγαθά θα πωλούνταν και θα αγοράζονταν. Ταυτόχρονα μέσα στα πλαίσια του κάθε κράτους δυνάμωσαν η τάση για κρατική παρέμβαση στην διεύθυνση της οικονομίας, η συστηματική επέμβαση του κράτους σε τομείς που πριν θεωρούνταν αποκλειστική σφαίρα δράσης των δυνάμεων της αγοράς.

Σης ΗΠΑ ο Φ. Ρούσβελτ εφαρμόζει το Νιου Ντράπ από το 1933 και μετά. Την ίδια τάση μπορούμε να δούμε στην ναζιστική Γερμανία όπου το εθνικοσοσιαλιστικό καθεστώς προσπάθησε να αντιγράψει τα πεντάχρονα πλάνα που είχε ξεκινήσει ο Στάλιν στην Ρωσία με ένα τετράχρονο πλάνο υπό τη διεύθυνση του Γκαίρινγκ.

Η ανάλυση του Μπουκάριν για τον 1-

μπεριαλισμό και τον κρατικό καπιταλισμό μας δίνει την βάση για να κατανοήσουμε το φαινόμενο του οποίου ο Μπουκάριν υπήρξε αρχιτέκτονας αλλά και θύμα, δηλαδή του σταλινισμού. Ο Μπουκάριν έπαιξε κεντρικό ρόλο στην σταθεροποίηση της σταλινικής γραφειοκρατίας στη δεκαετία του '20 και εξοντώθηκε στη διάρκεια των σταλινικών εκκαθαρίσεων στο δεύτερο μισό της δεκαετίας του '30 όπως και τόσο άλλοι που είχαν παίξει παρόμοιο ρόλο τα προηγούμενα χρόνια.

Κάτω από τον Στάλιν αυτό που διαμορφώθηκε στην Ρωσία, ήταν ο γραφειοκρατικός κρατικός καπιταλισμός. Κάτω από τις πολύ ειδικές συνθήκες μιας ηττημένης εργατικής επανάστασης προχώρησε η συγχώνευση του κράτους με το κεφάλαιο την οποία ο Μπουκάριν ανέλυσε στα γραπτά του στη διάρκεια του Α' Παγκόσμιου Πολέμου.

Υπάρχουν όμως και μια σειρά σημαντικές αδυναμίες στη θεωρία του Μπουκάριν για τον ιμπεριαλισμό, τις οποίες μάλιστα τις επεσήμανε τότε ο Λένιν.

Διεθνοποίηση

Ο Μπουκάριν υπέθετε ότι η διαδικασία της "εθνικής οργάνωσης του κεφάλαιου" είχε ολοκληρωθεί. Θεωρούσε ότι ο κόσμος είχε οριστικά μοιραστεί ανάμεσα στους διαφορετικούς κρατικούς καπιταλισμούς, ότι κάθε οικονομία ελέγχονταν απόλυτα από το αντίστοιχο κράτος. Οι η μόνη μορφή ανταγωνισμού στην οποία μπορούσαν να καταφύγουν οι καπιταλιστές ήταν οι στρατηγικοί ανταγωνισμοί. Δεν έπαιρνε υπόψη δηλαδή την τάση για την διεθνοποίηση του κεφάλαιου που ο ίδιος είχε επισπράνει. Ακόμα και στην δεκαετία του '30 κανένα κράτος δεν πέτυχε την ολοκληρωτική αυτόρκεια, ολοκληρωτική "ανεξαρτησία" από την παγκόσμια οικονομία. Δεν το πέτυχαν ακόμα και τα καθεστώτα που προχώρησαν περισσότερο σ' αυτή την κατεύθυνση, το σταλινικό καθεστώς στην Ρωσία και το ναζιστικό καθεστώς στην Γερμανία.

Στη δεκαετία του '30 το σταλινικό καθεστώς ήταν υποχρεωμένο να εισάγει μηχανολογικό εξοπλισμό από τη Δύση και για να πληρώσει εξήγαγε σιτάρι. Εξαιτίας της παγκόσμιας κρίσης η τιμή του σιταριού έπεφτε συνέχεια και έτσι

το καθεστώς αναγκάζονταν να εξάγει όλο και περισσότερο σιτάρι. Αυτή ήταν η αιτία της "κολλεκτιβοποίησης" στην γεωργία που είχε σαν αποτέλεσμα να πεθάνουν εκατομμύρια άνθρωποι από την πείνα. Είναι αντανάκλαση της επιρροής που έχει η παγκόσμια οικονομία ακόμα και σε ένα κρατικοκαπιταλιστικό καθεστώς.

Αντίστοιχα το ναζιστικό καθεστώς της Γερμανίας μπήκε σε κρίση στα τέλη της δεκαετίας του '30 γιατί αντιμετώπιζε έλλειψη σε πρώτες ύλες που έπρεπε να αγοράσει ενώ την ίδια στιγμή δεν μπορούσε να χρηματοδοτήσει αυτή την προσπάθεια. Αυτός είναι ένας από τους βασικούς παράγοντες που έσπρωξε το ναζιστικό καθεστώς στην πολεμική εξάπλωση για να αποσπάσει όλα αυτά που δεν μπορούσε να αγοράσει.

Αν η διεθνοποίηση του κεφάλαιου ήταν τόσο σημαντική ακόμα και στη δεκαετία του '30, που η εθνική παρικορκόωση των οικονομιών είχε φτάσει στο ανώτατο σημείο, είναι ακόμα πιο σημαντική σήμερα. Μπορούμε να πούμε ότι από αυτές τις δυο τάσεις που αναφέραμε προηγουμένως, προς τον κρατικό καπιταλισμό και προς την διεθνοποίηση, το πρώτο μισό του αιώνα χαρακτηρίστηκε από την κυριαρχία της πρώτης και γι' αυτό βλέπουμε τα συγκεκριμένα είδη ανάπτυξης που αναφέραμε στην περίοδο ανάμεσα στους δυο παγκόσμιους πολέμους.

Στο δεύτερο μισό του αιώνα η διεθνοποίηση του κεφάλαιου γίνεται βαθμιαία το βασικό χαρακτηριστικό του καπιταλισμού.

ομού: άπλωμα των πολυεθνικών επιχειρήσεων, ολοένα και μεγαλύτερη σημασία του παγκόσμιου εμπορίου για τις ξεχωριστές οικονομίες και συγχώνευση της χρηματιστικής αγοράς. Αυτό είναι το λογικό περιβάλημα των θεωριών της παγκοσμιοποίησης. Σίγουρα είναι αλήθεια ότι ο καπιταλισμός σήμερα είναι πολύ περισσότερο διεθνοποιημένος από την περίοδο ανάμεσα στο 1914 και 1945. Παρόλα αυτά δεν πρέπει να κάνουμε το αντίθετο σφάλμα απ' αυτό του Μπουκάριν και να θεωρήσουμε ότι δεν ισχύει μια η τάση συγχώνευσης του κράτους και του κεφάλαιου.

Αν κοιτάξουμε τον κόσμο σήμερα θα δούμε πολλά παραδείγματα όπου το κράτος αποτελεί κρίσιμο παράγοντα στην σύγκρουση αντιθέτων καπιταλιστικών ομάδων. Η πολιτική των ΗΠΑ από τον πόλεμο στον Περσικό Κόλπο το 90-91 μέχρι τη σημερινή επίθεση του ΝΑΤΟ στα Βαλκάνια δεν είναι τίποτα άλλο παρά μια περίπτωση του πιο "κλασσικού" ιμπεριαλισμού.

Γι' αυτό το λόγο πρέπει πάντα να χρησιμοποιούμε σαν εργαλείο μια διαλεκτική ανάλυση για την αλληλεπίδραση των δυο τάσεων, προς την διεθνοποίηση αλλά και την "κρατικοποίηση" του κεφάλαιου. Και δεν πρέπει να ξεχνάμε το βασικό συμπέρασμα που έβγαλε ο Λένιν, ότι οι πόλεμοι, οι γεωπολιτικοί ανταγωνισμοί, οι εθνικές συγκρούσεις δεν είναι "ατυχήματα" ή "λάθη", αλλά αντανακλούν την οικονομική βάση ενός συστήματος που πρέπει να καταστραφεί από την σοσιαλιστική επανάσταση.

Το θάρβαρο πρόσωπο του ιμπεριαλισμού - Ιράκ 1991

1912-22

Από τη Φεντερασιόν στους Ομίλους ενάντια στον Πόλεμο. Συνέντευξη με τον ιστορικό Δημήτρη Λιβιεράτο

● Σήμερα η εθνικιστική προπαγάνδα παρουσιάζει την Θεσσαλονίκη σαν το προαιώνιο κέντρο του ελληνισμού. Ξέρουμε ότι αυτή η εικόνα που ζωγραφίζουν οι εθνικιστές είναι ψεύτικη. Ποιά ήταν η πραγματική εικόνα της Θεσσαλονίκης στις αρχές του αιώνα;

Η Θεσσαλονίκη ήταν μια μεγάλη για την εποχή της πολυεθνική πόλη. Το 1895 είχε 120.000 κατοίκους. Το 1910 περιλαμβάνει 60.000 Εβραίους, 40.000 Έλληνες, 20.000 Μουσουλμάνους, 20.000 Ντονμέδες (εξισλαμισθέντες εβραίοι), 5.000 Σλάβους και 3.000 Ευρωπαίους. Η πληθυσμακή της σύνθεση δεν άλλαξε ακόμα και όταν πέρασε στην ελληνική επικράτεια. Όπως αναφέρει ο Α. Μπεναρόγια, το 1913, ένα χρόνο μετά την ενσωμάτωσή της στο ελληνικό κράτος, είχε 153.525 κατοίκους. Από αυτούς 61.439 ήταν Εβραίοι, 45.867 Μουσουλμάνοι, Ντονμέδες, Άλβανοί, 39.956 Έλληνες και 6.263 Σλάβοι. Πέρασαν πολλά χρόνια, ιδιαίτερα με την σφαγή των Εβραίων στο Β' Παγκόσμιο Πόλεμο για να αλλάξει τελικά.

● Στη Θεσσαλονίκη εκείνη την περίοδο αναπτύχθηκε το μαζικό σοσιαλιστικό κίνημα της Φεντερασιόν που στήριζε τη δράση της στις αρχές του διεθνισμού. Τι ήταν η Φεντερασιόν, πώς ιδρύθηκε και συσπειρώσε εργάτες με διαφορετική εθνική καταγωγή;

Η Φεντερασιόν ήταν μέλος της Β' Διεθνούς η οποία εκπροσωπούσε εκείνη την εποχή το παγκόσμιο εργατικό κίνημα με τις δικές του διεθνιστικές παραδόσεις. Ιδρύθηκε στην Θεσσαλονίκη το 1909 και το πλήρες όνομα της οργάνωσης ήταν Σοσιαλιστική Εργατική Ομοσπονδία. Ο τρόπος οργάνωσης ανταποκρινόταν στα πληθυσμιακά δεδομένα της εποχής εκείνης. Η Θεσσαλονίκη ήταν μια πολυεθνική πόλη, όπου ζούσαν κοντά εργαζόμενοι από πολλές εθνικότητες και θρησκευτικές ομάδες. Αποτε-

λείτο από εθνικά τμήματα, εβραϊκό, ελληνικό, τουρκικό, βουλγάρικο τα οποία ανάλογα με τη δύναμή τους εκπροσωπούντο στην Κεντρική Επιτροπή. Η οργάνωση της Φεντερασιόν ανταποκρινόταν και στο στρατηγικό σκοπό της για μια Σοσιαλιστική Ομοσπονδία που θα μπορούσε να διαδεχτεί, μετά την επανάσταση, την Οθωμανική Αυτοκρατορία.

Εξέδιδε εφημερίδες στα εβραϊκά, ελληνικά, τουρκικά, βουλγάρικα. Οργάνωσε τμήματα σε πολλές πόλεις της Μακεδονίας, όπως η Καβάλα, Ξάνθη κλπ με μέλη από διάφορες εθνικότητες και επαγγέλματα. Μεγάλη απήκηση είχε στον καπνεργατικό κλάδο.

Στις 24.7.1908 άρχισε από την Θεσσαλονίκη η εξέγερση των Νεοτούρκων εναντίον του Σουλτανικού καθεστώτος. Στην αρχή υπόσχονταν ελευθερίες για όλες τις εθνότητες και επαγγέλματα. Όλοι γιόρταζαν στην Μακεδονία την απελευθέρωσή τους. Όλοι νόμιζαν ότι έφτασε το τέλος της δουλείας. Ο Μπεναρόγιας, από τους ηγέτες τότε της Φεντερασιόν, γράφει: *Οι λόγοι είχαν όλοι ένα μοτίβο, ένα τέρπο "...τριάντα τρία χρόνια τώρα, τριάντα εκατομμύρια άνθρωποι στενάζουν υπό το ζυγό του δεσπότη Σουλτάνου και τριακόσιους υπηρέτες και καφιάδες. Τριάντα ήρωες σήκωσαν την σημαία της επανάστασης και η τυρανία έπεσε. Ηλθεν η ελευθερία, ελευθερία δια τους Τούρκους και τους Χριστιανούς, ελευθερία δια όλους... Τώρα όλοι είμαστε αδέρφια, Μουσουλμάνοι, Χριστιανοί, Τούρκοι, Εβραίοι, Έλληνες, Βούλγαροι, όλοι είμεθα πολίται της ελευθέρας Οθωμανικής Πατρίδος..."*

Τα σωματεία των εργαζομένων άρχισαν να λειτουργούν ανοικτά, να οργάνωνουν απεργίες να δημιουργούν Ταμεία Αλληλοβοήθειας. Για πρώτη φορά το 1909 γιορτάστηκε η Πρωτομαγιά, η διεθνής εργατική ημέρα. Εργάτες διάφορων εθνότητων οργανωμένοι από την

Φεντερασιόν παρέλασαν στην Θεσσαλονίκη με επικεφαλής τις κόκκινες σημαίες τους.

Γρήγορα, όμως, η Νεοτουρκική κυβέρνηση από το 1909 έδειξε ότι δεν θα ανεχόταν τις δραστηριότητες των σωματείων. Ο υπουργός Εσωτερικών Φερίτ Πασάς υπέβαλε νομοσχέδιο με το οποίο απαγορευόταν η απεργία στις υπηρεσίες "δημόσιας ανάγκης". Όμως, τα σωματεία, όλων των εθνικοτήτων, με επικεφαλής την οργάνωση της Φεντερασιόν έκαναν απεργίες, διαδηλώσεις. Η επιτυχία ήταν απόλυτη και η κυβέρνηση αναγκάστηκε να αποσύρει το νομοσχέδιο. Εκτός της Θεσσαλονίκης και σε όλες τις μεγάλες πόλεις υπήρχαν εργατικά και σοσιαλιστικά κινήματα με παρόμοια δραστηριότητα.

Μετά το 1910 οι Νεοτούρκοι, κόμμα της αστικής τάξης της Τουρκίας, εκδηλώθηκαν κατά του εργατικού κινήματος και καταδίωξαν την Φεντερασιόν. Η Πρωτομαγιά του 1911 γιορτάστηκε σε όλες τις μεγάλες πόλεις της Τουρκίας. Στη Θεσσαλονίκη έγινε η μεγαλύτερη εκδήλωση. 12.000 απήργησαν και 7.000 παρέλασαν κάτω από την καθοδήγηση των σοσιαλιστών. Οι αρχές τρόμοζαν και άρχισαν τις καταδίωξεις. Συνελήφθησαν οι Σαρμούλ Γιονά (γραμματέας του σωματείου των καπνεργατών), Σαμπεταί Λεβί, Ιχσάν (γραμματέας των τουρκών καπνεργατών) και Μπεναρόγιας. Αυτός που αργότερα πρωτοστάτησε στην ενότητα των Ελλήνων σοσιαλιστών, στο Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα το 1918.

Στις 30.3. 1914 αστυνομία και στρατός επιτίθενται κατά των εργατών και εργατριών που βρίσκονται συγκεντρωμένοι μέσα και γύρω από τα γραφεία της οργάνωσης. Τσακίζουν άγρια τους συγκεντρωμένους.

● Η Φεντερασιόν έδρασε μέσα στις συνθήκες δυο Βαλκανικών πολέμων και

του Α' Παγκόσμιου. Ποιά ήταν η αντιμετωπίσή της;

Η Φεντερασιόν αντιπροσωπεύει το Οθωμανικό κράτος στις εργασίες της Προκαταρκτικής Βαλκανικής Σοσιαλιστικής Συνδιάσκεψης του Βελιγραδίου στις 6.10.1911. Σε συμφωνία με τη Διεθνή υιοθετούν την θέση ότι η μόνη λύση είναι η Βαλκανική Ομοσπονδιακή Δημοκρατία. Την επόμενη περίοδο, σε εφαρμογή της απόφασης και ιδιαίτερα κατά της ιταλικής επέμβασης στην Αφρική, γίνονται πολλές απεργίες και διαδηλώσεις κατά του πολέμου. Όταν κηρύσσεται ο πόλεμος του 1912 η Φεντερασιόν και πέντε ακόμα κόμματα της Βαλκανικής υπογράφουν διακήρυξη κατά του πολέμου. Ονομάστηκε "Μανιφέστο των σοσιαλιστών της Τουρκίας και των Βαλκανίων ενάντια στον πόλεμο". Είναι ένα μακχικό αντιπολεμικό εϊμενο που καλεί όλους να παλέψουν για την Βαλκανική Ομοσπονδία.

Αποτέλεσμα του πολέμου είναι η επέκταση των βαλκανικών κρατών. Η Θεσσαλονίκη από τις 26.10.1912 αποτελεί μέρος του ελληνικού κράτους. Η Φεντερασιόν εξακολουθεί την δραστηριότητά της, εκδίδει την εφημερίδα της και κάνει κριτική στο καθεστώς. Καθοδηγεί πολλές απεργίες και όχι μόνο στη Θεσσαλονίκη. Αναφέρουμε την μεγάλη απεργία των καπνεργατών της Καβάλας το 1914. Οι ελληνικές αρχές, όμως, δεν ανέχονται την εργατική δραστηριότητα της Φεντερασιόν και αρχίζουν οι καταδιώξεις. Επεμβαίνουν με την αστυνομία αλλά και υποκινούν το μίσος κυρίως κατά των Εβραίων.

Την 1 Αυγούστου του 1914 αρχίζει η Α' Παγκόσμιος Πόλεμος. Η Φεντερασιόν αλλά και πολλοί Έλληνες σοσιαλιστές, όπως ο Δημητράτος, τάσσονται υπέρ της ειρήνης σύμφωνα με τις αποφάσεις των συνεδρίων της Διεθνούς.

Οι δυνάμεις της Φεντερασιόν ήταν όμως μικρές για να ανατρέψουν την κατάσταση. Καταλαβαίνει ότι μόνο με την ίδρυση ενός Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος όλης της χώρας θα είναι πιο αποφασιστική η πάλη. Συνέβαλε πολύ στην δημιουργία του Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος στις 4 Νοεμβρίου 1918.

Στις 28.6.1915 έγινε Συνδιάσκεψη των βαλκανικών κομμάτων στο Βουκουρέστι εναντίον του πολέμου. Την Φεντερασιόν αντιπροσώπευε ο Α. Σίδερης. Η Συνδιά-

Απεργιοί σιδηροδρομικοί στη Θεσσαλονίκη το 1920

σκεψη τάχθηκε υπέρ της ειρήνης χωρίς προσαρτήσεις και αποζημιώσεις. Εξέφρασε την αλληλεγγυη στις αντιπολεμικές θέσεις των Καρλ Λίμπκνεχτ και Ρόζας Λούξεμπουργκ. Επίσης η Φεντερασιόν ενέκρινε τις αποφάσεις της συνδιάσκεψης των αντιπολεμικών σοσιαλιστών στο Τσιμερβαλντ της Ελβετίας το 1915. Με δυο λόγια προσπαθεί στη διάρκεια του πολέμου να βρίσκεται σε διαρκή επαφή με την αντιπολεμική πτέρυγα της Διεθνούς.

● Η Μικρασιατική Εκστρατεία ήταν η πιο μεγάλη εξόρμησι των ελληνικών καπιταλιστών. Ποιά απάντησι έδωσε το εργατικό κίνημα και τι ρόλο έπαιξαν οι επαναστάτες σοσιαλιστές στα μετώπισθεν και το μέτωπο;

Το Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα ιδρύθηκε στις 4.11.1918. Στις 11.11 τέλειωσε ο Α' Παγκόσμιος. Όμως για την Ελλάδα δεν ήταν το τέλος του. Το Φεβρουάριο και τον Μάρτιο ακολουθώντας την ιμπεριαλιστική πολιτική των Δυτικών Δυνάμεων 30.000 στρατιώτες στέλνονται στην Ουκρανία να πολεμήσουν εναντίον της εργατικής εξουσίας.

Η εκστρατεία απέτυχε και γύρισαν πίσω. Ο πόλεμος όμως συνεχίστηκε με την απόβασι στη Μικρά Ασία στις 22 Μάη του 1919. Αρχισε η εκστρατεία της Μικράς Ασίας για να υποστηρίξει τα συμφέροντα των Δυτικών Δυνάμεων στα πετρέλαια της Μέσης Ανατολής. Όλα αυτά σκεπάζτηκαν βέβαια με μεγάλα λόγια για την απελευθέρωση των

"σκλάβων αδελφών" και τη δημιουργία της Μεγάλης Ελλάδας.

Το ΣΕΚΕ από την αρχή ήταν αντίθετο στη Μικρασιατική Εκστρατεία. Παρά τη συνεχή τρομοκρατία το ΣΕΚΕ και η ΓΣΕΕ που είχε επίσης τότε ιδρυθεί, αγωνίζονται εναντίον του πολέμου. Με συνεχείς απεργίες, διαδηλώσεις, έντυπο υλικό, καλούν τον ελληνικό λαό να σταματήσει την σφαγή. Μόνο το 1921 γίνονται περίπου 50 απεργίες, με 40.000 απεργούς. Χιλιάδες λιποτάκτες γυρίζουν κυνηγημένοι στα βουνά.

Οι σοσιαλιστές επαναστάτες προβλέπουν την καταστροφή. Βλέπουν ότι ο ελληνικός καπιταλισμός υποταγμένος στα αγγλικά συμφέροντα σέρνει τη χώρα στη μεγαλύτερη καταστροφή της ιστορίας της. Οι στρατιώτες στο Μέτωπο, οι ναύτες στα καράβια, οργανώνονται σε Ομίλους κατά του Πολέμου. Στην κεντρική ομάδα βρίσκεται ο Παντελής Πουλιόπουλος. Αυτός ο νέος και μεγάλος επαναστάτης, τον Νοέμβρη του 1924 έγινε γραμματέας του κόμματος που τότε ονομάστηκε κομμουνιστικό.

Δυστυχώς οι δυνάμεις του Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος δεν ήταν αρκετές για να σταματήσουν την καταστροφή. Όμως το νεαρό και μικρό τότε κόμμα απέδειξε ότι είχε μεγάλη διορατικότητα, προοπτική αλλά και μαχητικότητα στην υποστήριξη των ιδεών του. Η πάλη ενάντια στον πόλεμο ήταν πάντα ένας από τους κύριους σκοπούς της πάλης των σοσιαλιστών σε όλο τον κόσμο.

Βιετνάμ

Οι στρατιωτικές υπηρεσίες εκκίνησαν την κατάσταση σαν πραγματικά επικίνδυνη. Οργανώθηκε μια επιχείρηση στην οποία συμμετείχαν 26.000 ένοπλοι. Μετατρέψαμε τα γραφεία σε ένα πρόχειρο νοσοκομείο και έφεραν εκατοντάδες τραυματίες.

Η περιγραφή αυτή από τον Αύγουστο του 1968 θα μπορούσε να αναφέρεται σε κάποιο πεδίο μάχης στο Βιετνάμ. Όμως δεν ήταν Βιετνάμ. Σε καμιά από τις μάχες στο Βιετνάμ δεν χρησιμοποιήθηκε ποτέ μια δύναμη 26.000 αμερικάνων φαντάρων.

Τα λόγια ανήκουν στον Γιουτζίν Μακάρθι, διεκδικητή για το χρίσμα του Δημοκρατικού Κόμματος σαν υποψήφιο προέδρου των ΗΠΑ και τα γεγονότα διαδραματίστηκαν στο Σικάγο, μέσα στην "καρδιά του κήνους". Στρατός και αστυνομία εξαπέλυσαν ένα όργιο βίας στους αντιπολεμικούς διαδηλωτές έξω από το Συνέδριο του Δημοκρατικού Κόμματος - αλλά και μέσα όπου η αστυνομία έφτασε να συλλαμβάνει και να κτυπάει τους ίδιους τους συνέδρους.

Ενας αυτόπτης μάρτυρας περιγράφει: *Επιτέθηκαν με δακρυγόνα και ανεμίζοντας τα γκλόμπ και φωνάζοντας "σκοτώστε, σκοτώστε". Ενας νεαρός γεμάτος αίματα από τα κτυπήματα ξήλωσε την αμερικάνικη σημαία από το κοντάρι και την αντικατέστησε με το κόκκινο από το αίμα πουκάμισό του φωνάζοντας "Άς δει όλος ο κόσμος τι γίνεται στο Σικάγο!"*

Το 1968 ήταν η χρονιά που οι κόκκινες σημαίες δεν ανέμιζαν μόνο στο Σικάγο, αλλά σε ολόκλη-

ρο τον κόσμο. Μια δύναμη έκανε ξανά την εμφάνισή της μετά από δεκαετίες στο προσκήνιο της ιστορίας, η δύναμη των από κάτω.

Αυτή ήταν η δύναμη που σταμάτησε τον πόλεμο του Βιετνάμ, τα εκατομμύρια των διαδηλωτών που μέρα την ημέρα δημιούργησαν στις πόλεις των ΗΠΑ και της Ευρώπης έναν ατελείωτο στρατό στα μετόπισθεν της μεγαλύτερης στρατιωτικής υπερδύναμης. Και ταυτόχρονα μια άρχουσα τάξη σε βαθιά κρίση, τόσο βαθιά ώ-

στε η αστυνομία και ο στρατός να εισβάλουν στο συνέδριο του Δημοκρατικού Κόμματος - του κόμματος που ήταν στην κυβέρνηση και ξεκίνησε τον πόλεμο. Όμως τα πράγματα δεν ήταν έτσι από την αρχή.

Στα τέλη της δεκαετίας του '50 η Γαλλία έχασε τον πόλεμο με τους Βιετμίνχ και μαζί μια από τις αποικίες της. Ο αγέλης των ανταρτών Χο-Τσι-Μίνχ, μετά από παρέμβαση της Ρωσίας και της Κίνας, συμφώνησε στις διαπραγματεύσεις με τις ΗΠΑ στο διαμελισμό του Βιετνάμ και στο νότο η εξουσία πέρασε σε μια κυβέρνηση που είχε την στήριξη των ΗΠΑ.

Όμως για τον κόσμο στο Ν.Βιετνάμ, αυτή δεν ήταν η καλύτερη εξέλιξη. Το 1961-62 στο Ν.Βιετνάμ ξέσπασε μεγάλη εξέγερση εναντίον του δικτατορικού καθεστώτος του προέδρου Ντιέμ. Για τις ΗΠΑ η υπεράσπιση του καθεστώτος - όπως και στη Γουατεμάλα το 1954, στο Κογκό το 1960 - ήταν σημαντική για την εξασφάλιση του ελέγχου στην περιοχή.

Ο τότε πρόεδρος των ΗΠΑ Κένεντι έδωσε την άδεια για βομβαρδισμούς των εξεγερμένων και ανέβασε τον αριθμό των αμερικάνων συμβούλων στο Βιετνάμ από 400 σε 18.000. Βλέποντας ότι μια εξέγερση δεν σταματάει με "συμβούλους" προχώρησε μαζί με βιετναμέζους αξιωματικούς σε πραξικόπημα βγάζοντας από τη μέση τον Ντιέμ. Η επόμενη κλιμάκωση του πολέμου έγινε από το διάδοχο του Κένεντι. Ο Τζόνσον μετά από μια στιγμηνία προβοκάτσια στον κόλπο του Τόνκιν έδωσε την

Η αντιπολεμική συγκέντρωση στο Σικάγο το 1968 έξω από το Συνέδριο του Δημοκρατικού Κόμματος

εντολή στα βομβαρδιστικά αεροπλάνα να ξεκινήσουν τον μεγαλύτερο βομβαρδισμό της ιστορίας, μέρα τη μέρα, χρόνο το χρόνο, σε στόχους στο Βόρειο και Νότιο Βιετνάμ. Η εκτίμηση ήταν ότι ο πόλεμος ήταν "προσωρινός" και δεν θα κρατούσε πάνω από ένα χρόνο. Η εκτίμηση αυτή ήταν λάθος.

Η συνέπεια των βομβαρδισμών δεν ήταν μια συνθηκολόγηση, αλλά περισσότερες επιθέσεις των ένοπλων ανταρτών, των Βιετκόγκ, στις αμερικάνικες βάσεις. Αυτό σήμαινε περισσότερο στρατό: Το Μάρτιο του 1965, 33.500 πεζοναύτες έφτασαν στο Βιετνάμ και στο τέλος του χρόνου αντί ο πόλεμος να έχει τελειώσει, ο αριθμός αυτός έφτασε τους 210.000 στρατιώτες. Στη τέλος του πολέμου 1.750.000 νέοι είχαν πολεμήσει στο Βιετνάμ.

Για ένα χρονικό διάστημα, το αντιπολεμικό κίνημα θα περιοριζόταν μέσα στις σχολές και τις φοιτητικές εστίες. Όμως, την ίδια περίοδο η άρκουσα τάξη των ΗΠΑ είχε να αντιμετωπίσει ένα άλλο μεγάλο "πρόβλημα": Τις εξεγέρσεις στα γκέτο των αμερικάνικων μεγαλουπόλεων.

Η δολοφονία ενός νεαρού μαύρου από την αστυνομία στο Χάρλεμ τον Ιούλιο του 1964, οδήγησε στο ξέσπασμα της εξέγερσης στο γκέτο της Ν.Υόρκης.

Ενα χρόνο αργότερα, τον Αύγουστο του 1965 η αστυνομία ξυλοκόπησε ένα μαύρο οδηγό γιατί έτρεχε στο γκέτο του Γουάιτ στο Λος Άντζελες. Επί 36 ώρες, χιλιάδες μαύροι - γυναίκες και παιδιά ανάμεσά τους - διαδήλωναν στους δρόμους του γκέτο και συγκρούστηκαν με την αστυνομία. 34 διαδηλωτές δολοφονούνται, εκατοντάδες τραυματίζονται και συλλαμβάνονται 4.000. Το 1968 γίνονται εξεγέρσεις σε 13 πόλεις. Το 1967 στο Νιούαρκ η εθνοφυλακή σκοτώνει 21 άτομα ανάμεσά τους και δύο λευκούς. Στο Νιτρόι το κέντρο της παγκόσμιας αυτοκινητοβιομηχανίας, μαύροι - αλλά και λευκοί - εργάτες συγκρούονται με την εθνοφυλακή. Ο πόλεμος βρίσκεται πια μέσα στις ΗΠΑ - και είναι ταξικός.

Το ίδιο διάστημα οι ανάγκες για όλο και περισσότερους στρατιώτες στο Βιετνάμ αρχίζουν να δημιουργούν όλο και μεγαλύτερη αντίδραση στη νεολαία. Από το 1965 και μετά οι διαδηλώσεις σε όλες τις μεγάλες πόλεις των ΗΠΑ αρχίζουν να αριθμούν εκατοντάδες χιλιάδες, λευκοί και μαύροι. Η πόλη ενάντια στο ρατσισμό και τον πόλεμο γίνεται ένα και δεν μπορεί να εκφραστεί καλύτερα από τα λόγια του μοξέρ Μω-

κάμεντ-Άλι "κανένας βιετναμέζος δεν με αποκάλυψε ποτέ αράπην".

Το 1968, οι αντάρτες Βιετκόγκ οργανώνουν την "επίθεση της Τετ" (της Βιετναμέζικης πρωτοχρονιάς). Ξεδιπλώθηκε μέσα σε όλες τις πόλεις του Ν.Βιετνάμ, και η αμερικάνικη πρεσβεία στη Σαϊγκόν κόνιτσε να καταληφθεί από τους Βιετκόγκ. Το γεγονός αποκάλυψε στις ΗΠΑ ότι ο λαός του Βιετνάμ δεν έβλεπε τον στρατό των ΗΠΑ σαν απελευθερωτή, όπως έλεγε η αμερικάνικη προπαγάνδα. Το ίδιο και οι στρατιώτες. Στην κορφή των μαζικών αντιπολεμικών διαδηλώσεων άρχισαν πια να βαδίζουν - πολλοί με κορμμένα μέλη - οι βετεράνοι του πολέμου. Στο ίδιο το Βιετνάμ οι φαντάροι έρχονταν σε σύγκρουση με τον πόλεμο.

"Συνηθίζαμε να μην εκτελούμε αποστολές που ήταν δολοφονικές. Αν καταλάβαινα ότι θα υπήρχε σύγκρουση και θα σκοτώσουμε κόσμο χωρίς λόγο, έλεγα στον αξιωματικό αν θές πήγαινε εσύ, αλλά εγώ και οι υπόλοιποι θα πάμε από αλλού" θυμάται ένας βετεράνος του πολέμου. Και η άρνηση εκτέλεσης διαταγής ήταν το λιγότερο που είχαν να αντιμετωπίσουν οι αξιωματικοί στο Βιετνάμ: Μεταξύ του 1969-71 σε ένα σύνολο 700 επιθέσεων 83 αξιωματικοί δολοφονήθηκαν με τη μέθοδο του "φράγκιν" (με χειροβομβίδες στα αντίσκηνα τους) από τους φαντάρους. Ανεξαρτήτως ήταν ο αριθμός αυτών που πέθαναν - αλλά όχι από σφαίρα Βιετκόγκ - την ώρα της μάχης. Οι αντιπολεμικές εφημερίδες που εξέδιδαν οι βετεράνοι έφταναν κατά χιλιάδες στο μέτωπο. Το πηκτικό του στρατού ήταν κάτω από το μηδέν: Το 35% κάπνιζε μαρικουάνα, ενώ το 10% περίπου των φαντάρων που πολέμησαν στο Βιετνάμ εθίστηκε σε βαριά ναρκωτικά.

Για την άρκουσα τάξη των ΗΠΑ ήταν φανερό ότι δεν μπορούσε πια να κερδίσει τον πόλεμο στο Βιετνάμ. Αυτό που άρχισε να τη φοβίζει ήταν ότι δεν θα μπορούσε να αντιμετωπίσει και τον πόλεμο στο εσωτερικό της: Το εκρηκτικό μίγμα των χιλιάδων φοιτητών, της εργατικής τάξης, των γκέτο, των βετεράνων του πολέμου, της συνολικότερης αγανάκτησης που άρχισε να εκφράζεται λόγω της ακρίβειας και του πληθωρισμού που έφερε ο πόλεμος άρχισε να ανησυχεί την άρκουσα τάξη.

Αυτό που έκανε την ανησυχία ακόμα μεγαλύτερη ήταν η ανάπτυξη του επαναστατικού κινήματος το 1968: *"Νέοι άνθρωποι πήγαν στο Σικάγο σαν ειρηνιστές για να διαμαρτυρηθούν, μοιράζο-*

ντας προκηρύξεις του Γιουτζήν Μακάρθι και έφυγαν σαν επαναστάτες" γράφει ο Κρίς Χάρμαν.

Το 1967 δημιουργείται στο Οκλαντ το κόμμα των "Μαύρων Πανθήρων" και μέσα σε ένα χρόνο η εφημερίδα τους φτάνει να πουλάει 100.000 αντίτυπα στα γκέτο όλων των πόλεων. Οι φοιτητές του SDS στα πανεπιστήμια αρχίζουν να δηλώνουν επαναστάτες και όχι "δημοκράτες". Το 1970 μετά από τη δολοφονία τεσσάρων φοιτητών από την αστυνομία στο Οκάιο, 360 πανεπιστήμια καταλαμβάνονται, ακόμα και τα λύκεια και τα γυμνάσια.

Το DRUM, το "Επαναστατικό Κίνημα" των εργατών στο εργοστάσιο της Ντιοζ στο Νιτρόι οργανώθηκε από μαύρους σοσιαλιστές και έβλεπε στο κέντρο της επαναστατικής δράσης την εργατική τάξη. *"Οι μορφές δράσης στην κοινότητα, δεν μπορούν να προκαλέσουν τόση ζημιά στην άρκουσα τάξη όσο η δράση στο εργοστάσιο. Αν κλείσεις μια μονάδα παραγωγής για μια μέρα θα κοστίζει στην Κράισλερ 1000 αυτοκίνητα"* διακήρυξε το DRUM, κερδίζοντας την εμπιστοσύνη των μαύρων εργατών και οργανώνοντας δυναμικές απεργίες στα εργοστάσια του Νιτρόι.

Η άρκουσα τάξη ήταν ανημέωπη με ένα κίνημα που ήξερε ότι αν έβγαζε στο δρόμο το σύνολο της αμερικάνικης εργατικής τάξης, πολύ δύσκολα θα μπορούσε να το σταματήσει. Την ίδια στιγμή η οικονομική επιβάρυνση του πολέμου άρχισε να γίνεται πρόβλημα ακόμα και για τα κέρδη των καπιταλιστών της Γουόλ Στρίτ. Κάτω από αυτές τις πιέσεις ο αμερικάνικος ιμπεριαλισμός άρχισε να αποσύρει το στρατό από το Βιετνάμ μειρώντας μια μεγάλη ήττα - που τον ταλαιπωρεί ακόμα - το λεγόμενο "Σύνδρομο του Βιετνάμ".

Αυτή η ήττα δεν ήταν αποτέλεσμα ούτε απλά της δύσκολης για στρατιωτικές επιχειρήσεις ζούγκλας του Βιετνάμ ούτε της εξωτερικής πολιτικής των άρκουσών τάξεων στη Ρωσία και στην Κίνα.

Οι εξεγερμένοι βιετναμέζοι αγρότες και εργάτες δεν θα μπορούσαν ποτέ να νικήσουν το στρατό των ΗΠΑ, αν δεν είχαν στο πλευρό τους τα εκατομμύρια των νεολαίων και εργατών των ΗΠΑ και της Ευρώπης να φωνάζουν *"Έίμαστε όλοι Βιετκόγκ"*. Αυτή είναι η δύναμη που μπορεί όχι μόνο ξανά να σταματήσει τις ιμπεριαλιστικές επεμβάσεις και τους πολέμους, αλλά να ανατρέψει και το καπιταλιστικό σύστημα που τους γεννάει.

Οι ιδέες του Διεθνισμού

■ **"Η κρίση στα Βαλκάνια , το Μακεδονικό και η εργατική τάξη",**
Εκδόσεις Εργατική Δημοκρατία, σελ. 160, 1.500 δρχ

■ **"Ελλάδα - Τουρκία - Κύπρος. Η σύγκρουση των υποϊμπεριαλισμών",**
Εκδόσεις Εργατική Δημοκρατία, σελ. 80, 1.000 δρχ

Καθώς οι βόμβες του ΝΑΤΟ σπέρνουν τον όλεθρο, χιλιάδες εργαζόμενοι όχι μόνο αγανακτούν απ' αυτό το έγκλημα αλλά και ψάχνουν απαντήσεις για τις αιτίες και για το πώς μπορούμε να το αντιπαλέψουμε. Δυο βιβλία που κυκλοφορούν από τις εκδόσεις Εργατική Δημοκρατία, είναι πολύτιμα εργαλεία σ' αυτή την συζήτηση που ανοίγει. Το πρώτο είναι το *"Μακεδονικό, η Κρίση στα Βαλκάνια και η Εργατική Τάξη."* Είναι το βιβλίο που κόστισε στους συγγραφείς του και στους συντρόφους που το διακινούσαν δικαστικές διώξεις από την κυβέρνηση της ΝΔ, επειδή προπαγανδίζει τις ιδέες του διεθνισμού. Το δεύτερο βιβλίο είναι το *"Ελλάδα Τουρκία Κύπρος Η σύγκρουση των υποϊμπεριαλισμών".*

● Το *"Μακεδονικό"* έχει κυκλοφορήσει σε τέσσερις εκδόσεις, η τελευταία έγινε το Νοέμβριο του 1995 αμέσως μετά την Συμφωνία του Νιέπτον. Διαβάστε τον πρόλογο, είναι προφητικός για την κρίση και τον πόλεμο που έχει ξεσπάσει σήμερα στην Γιουγκοσλαβία. Να τι γράφει για την Συμφωνία του Νιέπτον που υποτίθεται ότι θα έβαζε τις βάσεις της μόνιμης ειρήνης στα Βαλκάνια: *"Οι μάξιμουμ φιλοδοξίες αυτού του τύπου της 'εμπνευστικής διαδικασίας' περιορίζονται στην εγκαθίδρυση μιας ειρήνευσης τύπου Μέσης Ανατολής, δηλαδή με διαρκείς αναφλέξεις που διαχωρίζονται από διαλείμματα ασταθούς ισορροπίας".*

Το βιβλίο κυκλοφόρησε για πρώτη φορά το 1992 -όταν ο πόλεμος και η φρίκη της εθνοκάθαρσης στην Βοσνία έπαιρναν εφιαλτικές διαστάσεις. Ήταν η εποχή που η κυβέρνηση του Μιτισοτάκη και η άρχουσα τάξη είχαν ξεκινήσει μια υστερική εθνικιστική εκστρατεία ενάντια στην α-

ναγνώριση της Δημοκρατίας της Μακεδονίας. Πίσω από τις κραυγές για το όνομα και την "ελληνικότητα της Μακεδονίας" κρύβονταν οι αρπακτικές διαθέσεις των ελλήνων καπιταλιστών που ήθελαν να δημιουργήσουν τη δική τους "ζώνη επιρροής" στην πρώην ενιαία Γιουγκοσλαβία που κατέρρευσε. Ο Μιτισοτάκης έφτασε να παζαρεύει με τον Μιλόσεβιτς τον τερακτισμό της Δημοκρατίας της Μακεδονίας. Τα άρθρα που περιλαμβάνονται στο βιβλίο ξεσκεπάζουν τους εθνικιστικούς μύθους γυρίζοντας πίσω στην ιστο-

ένα τεράστιο βάρος που κουβαλούν οι Βαλκανικοί λαοί, εμποδίζοντας την οικονομική και πολιτιστική τους ανάπτυξη". Το άρθρο *"Πώς καράκιπκαν τα σύνορα στα Βαλκάνια"* παρουσιάζει αναλυτικά τα δέκα χρόνια των πολέμων από το 1912 μέχρι το 1922 όταν τα σύνορα καράκιπκαν με τη φωτιά και το σίδερο πάνω στις πλάτες των λαών της περιοχής. Ένα ιδιαίτερα χρήσιμο κομμάτι του βιβλίου είναι το κείμενο με τίτλο *"Θρησκευτικοί Πόλεμοι"*, την ώρα που ο Χριστόδουλος αναθερμαίνει τα κηρύγματα τύπου "Ελλάς-Σερβία-Ορθοδοξία", το άρθρο αυτό ανατρέχει στον πραγματικό ρόλο της εκκλησίας στα Βαλκάνια. Γιατί, όμως, συμβαίνουν τα ίδια και σήμερα, γιατί διαλύθηκε η Γιουγκοσλαβία του Τίτο; Μ' αυτά τα ερωτήματα ασχολείται η ενότητα με τίτλο *"Η άνοδος και η πτώση του κραϊκού καπιταλισμού στα Βαλκάνια"*.

Ένα μεγάλο μέρος του βιβλίου είναι αφιερωμένο στο ίδιο το Μακεδονικό. Το πρώτο άρθρο *"Γιατί ξανάνοιξε το Μακεδονικό Ζήτημα"* γραμμένο το 1988 -πολύ πριν ξεκινήσει η διάλυση της ενιαίας Γιουγκοσλαβίας- αφού δείχνει ότι ο μακεδονικός λαός όχι μόνο δεν είναι "κατασκεύασμα" αλλά και έχει ρακρά ιστορία αγώνων καταλήγει: *"Ο θόρυβος για τις προκλήσεις των Σκοπίων δεν είναι παρά ένα προπέτασμα για τις προετοιμασίες του ελληνικού καπιταλισμού να μην μείνει έξω από οποιαδήποτε (διπλωματική μέχρι στρατιωτική) επέμβαση σε περίπτωση 'κάους' στην Γιουγκοσλαβία."*

Το βιβλίο δεν περιορίζεται μόνο στις αναλύσεις για το πώς οι "από πάνω" -οι ντόπιες άρχουσες τάξεις και οι Μεγάλες Δυνάμεις- έχουν οδηγήσει με τους ανταγωνισμούς και της μηχανοραφίες τους σε βάρβαρους πολέμους και σε απίστευτες

ρία των Βαλκανίων, της Γιουγκοσλαβίας, της Αλβανίας.

Το πρώτο κεφάλαιο ξεκινάει με ένα άρθρο του Α. Τρότσκι γραμμένο το 1910 στις παραμονές του Α' Βαλκανικού Πολέμου. Ο Α. Τρότσκι εξηγεί το βρώμικο ρόλο των ευρωπαϊκών Μεγάλων Δυνάμεων και των ντόπιων άρχουσών τάξεων: *"ολόκληρος αυτός ο μηχανισμός θεμελιωμένος στη βία και στην απάτη, αποτελεί*

αγριότητες. Δείχνει ότι υπάρχει και άλλος δρόμος, η διεθνιστική απάντηση της ενωμένης εργατικής τάξης. Σ' αυτό είναι αφιερωμένο και το τελευταίο κεφάλαιο του βιβλίου. Το άρθρο "Εθνικισμός και Εργατική Τάξη" εξηγεί ότι τα έθνη δεν είναι προακόνιστοι θεσμοί αλλά δημιουργήματα της ανάπτυξης του καπιταλισμού και ότι η καλλιέργεια των εθνικιστικών ιδεών είναι μια συνειδητή επιλογή της άρχουσας τάξης και όχι "αυθόρμητη λαϊκή συνείδηση".

Όμως, γιατί οι κυβερνήσεις της ΝΔ και του ΠΑΣΟΚ όλα αυτά τα χρόνια τρέχουν να ανακατευτούν -όλο και πιο βαθιά κάθε φορά- στην κρίση στην Γιουγκοσλαβία και σε όλες τις διπλωματικές μανούβρες και τις πολεμικές εξορμήσεις των ΗΠΑ και της Ε.Ε. στην περιοχή; Η απάντηση βρίσκεται στον ανταγωνισμό του ελληνικού με τον τουρκικό καπιταλισμό για πρωτοκαθεδρία στην περιοχή. Το αποτέλεσμα είναι ένας αγώνας δρόμου ανάμεσα στις δυο άρχουσες τάξεις για το άπλωμα της επιρροής τους και το δυνάμωμα του ρόλου τους στην περιοχή, με τη φιλοδοξία να κερδίσει η κάθε μια για λογαριασμό της το ρόλο του τοπικού χωροφύλακα του ιμπεριαλισμού.

● Το βιβλίο "Ελλάδα Τουρκία Κύπρος Η σύγκρουση των υποϊμπεριαλισμών" παρουσιάζει με τον καλύτερο τρόπο αυτή την κούρσα των ανταγωνισμών τις αιτίες που την γέννησαν και την συντηρούν μέχρι σήμερα. Το βιβλίο κυκλοφόρησε τον Οκτώβριο του 1986, λίγους μήνες μετά την κρίση των Ιμια που παραλίγο να καταλήξει σε ένα γενικευμένο ελληνοτουρκικό πόλεμο. Στο πρώτο άρθρο του βιβλίου, που εξηγεί γιατί φτάσαμε στην κρίση στα Ιμια, υπάρχουν οι εξής γραμμές:

"Η ανυπαράθεση των δυο καπιταλισμών εκτείνεται σε όλη την περιοχή. Γιατί έτρεξαν και οι μιν και οι δε να στείλουν στρατεύματα στην Βοσνία; Ποιά 'εδαφική ακεραιότητα' προστατεύουν στα βόρεια του Σεράγεβο; Αυτοί είναι οι πραγματικοί όροι της σύγκρουσης Ελλάδας-Τουρκίας. Δυο γειτονικοί καπιταλισμοί που φιλοδοξούν να μετατρέψουν τις αδύνατες χώρες της περιοχής σε δορυφόρους τους, δυο υποϊμπεριαλισμοί που απειλούν να φτάσουν σε πόλεμο για να μοιράσουν και να ξαναμοιράσουν τον έλεγχο και την επιρροή σε ένα από τα πιο ασταθή σταυροδρόμια του πλανήτη."

Σήμερα, την στιγμή που το ΝΑΤΟ βομβαρδίζει την Γιουγκοσλαβία, οι δυο άρχουσες τάξεις έχουν ξεχυθεί σε ένα παρόμοιο αγώνα δρόμου για επιρροή στην Μακεδονία και στην Αλβανία.

Αυτός ο ανταγωνισμός έχει οδηγήσει ήδη μια φορά σε πόλεμο, στην Κύπρο το 1974 με μήλο της έριδος τότε τον έλεγχο των περιοχών στο Αιγαίο που είχαν ανακαλυφτεί τα κοιτάσματα του πετρελαίου. Στο άρθρο "Ο ελληνοτουρκικός πόλεμος του 1974" -που είχε γραφτεί για τα είκοσι χρόνια από το ξέσπασμα αυτού του πολέμου- υπάρχει αυτή η διαπίστωση: "Η ανηδραστική διαμάχη ανάμεσα στον ελληνικό και τουρκικό καπιταλισμό δεν έχει σταματήσει... Πίσω από τις κόνιτρες για την ναυσιπλοΐα ξαναφαινούνται καθαρά οι κόνιτρες για τα πετρέλαια -αυτή τη φορά όχι του Αιγαίου αλλά του Καυκάσου". Η σύγκρουση των Λάτσαδων, των Βαρδινογιάννηδων, των Κοπελουζών με τους ομολόγους τους από την άλλη πλευρά του Αιγαίου για τον έλεγχο στο δρόμο που θα φτάσουν αυτά τα τεράσια αποθέματα στην Δύση, αναζωπύρωσε την ένταση ανάμεσα στις δυο χώρες και οδήγησε στην "νύχτα των Ιμια". Είναι μια κόνιτρα που γεννά ξανά και ξανά την απειλή του πολέμου.

Η εξήγηση που δίνουν οι περισσότερες δυνάμεις στην Αριστερά, για τον ελληνοτουρκικό ανταγωνισμό, είναι ότι πρόκειται για "αμερικάνικο δάκτυλο". Στην καρδιά αυτής της ανάλυσης βρίσκεται η εικόνα ότι η άρχουσα τάξη είναι "εξαρτημένη" και "υπανάπτυκτη" και έχει μετατρέψει τη χώρα σε "προτεκτοράτο" της Δύσης. Η πραγματικότητα είναι διαφορε-

τική. Όπως εξηγεί το άρθρο "Η σύγκρουση των υποϊμπεριαλισμών" οι δυο καπιταλισμοί που αναπτύχθηκαν ορμητικά μέσα στο διεθνές περιβάλλον των δεκαετιών του '50 και του '60 έφτασαν στο σημείο να γίνουν τα "κεφαλοκάρια" του ιμπεριαλισμού στην περιοχή της Ν.Α. Μεσογείου που ήρθαν σε σύγκρουση μεταξύ τους. Το ίδιο έγινε σε μια σειρά περιοχές από την Μ. Ανατολή μέχρι την Α. Αμερική.

Η θεωρία των υποϊμπεριαλισμών είναι το κλειδί για να εξηγήσουμε τον τρόπο με τον οποίο λειτούργησε ο ιμπεριαλισμός μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Είναι το δημιουργικό προκείμενο της θεωρίας για τον ιμπεριαλισμό που πρωτοδιατύπωσαν στις αρχές του αιώνα οι επαναστάτες μαρξιστές, όπως ο Λένιν, ο Μπουχάριν και η Ρ. Λούξεμπουργκ.

Το άρθρο "Η Αταξία της Νέας Τάξης" εξηγεί πώς οι ανταγωνισμοί αυτών των τοπικών "υποϊμπεριαλισμών" τείνουν να αποκτήσουν ανεξέλεγκτες διαστάσεις όταν έπαψε να ισχύει η πειθαρχία των δυο μεγάλων συνασπισμών που χαρακτήριζαν το μεταπολεμικό κόσμο, και ο καπιταλισμός άρχισε να βυθίζεται σε μια παγκόσμια κρίση.

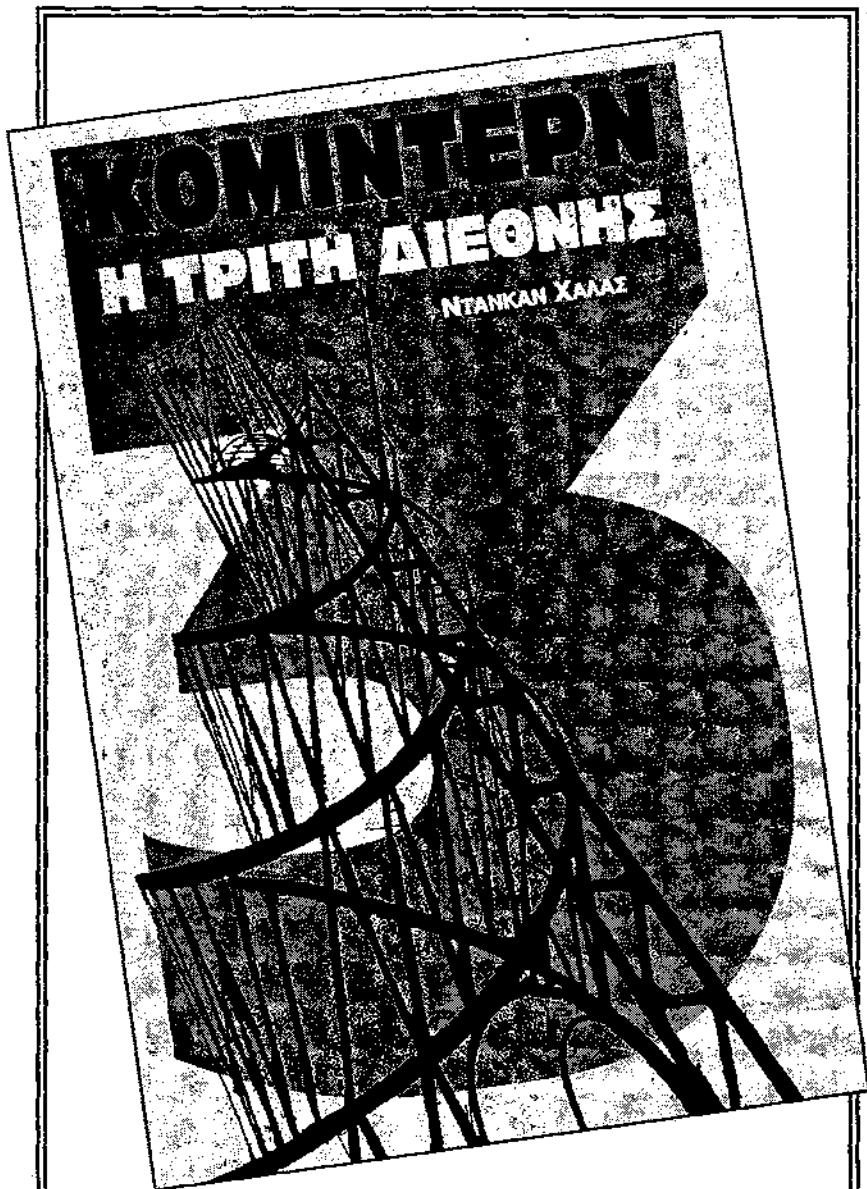
Η ενωμένη πάλη των εργατών και από τις δυο πλευρές του Αιγαίου είναι η μοναδική απάντηση στις άρχουσες τάξεις που απειλούν να μας σύρουν κάθε τόσο στο σφαγείο του πολέμου. Όπως δείχνουν και τα παραδείγματα που μπορούμε να βρούμε στις σελίδες αυτού του μικρού βιβλίου, αυτή η προοπτική δεν είναι ουτοπική. Το άρθρο για τους "Κοινούς αγώνες ελληνοκυπρίων και τουρκοκυπρίων" θυμίζει μερικές από τις ένδοξες και τις πιο ξεκασμένες σελίδες των αγώνων της εργατικής τάξης στην Κύπρο. Η αντιπολεμική διάθεση και το μίσος ειρών εργατών και της νεολαίας για την κούνια ήταν η δύναμη που εμπόδιζε να μετατραπεί ο πόλεμος στην Κύπρο σε μια γενικευμένη σύγκρουση στον Εβρο και το Αιγαίο. Ετσι άνοιξε ο δρόμος για την κατέρρευση της δικτατορίας και τη φανταστική ανάπτυξη του εργατικού κινήματος που ακολούθησε στα χρόνια της Μεταπολίτευσης.

Γι' αυτό τα δυο αυτά βιβλία αποτελούν αναντικατάστατα όπλα: εξοπλίζουν με ξεκάθαρες ιδέες τους αγωνιστές που σήμερα θέλουν να παλέψουν την φρίκη του πολέμου, είναι όπλα για δράση. Προμηθευτείτε τα και (ξανα)διαβάστε τα!

Αντιπολεμικά

Μπορείτε να διαβάσετε επίσης

- Ο Τρότσκι για τα Βαλκάνια και τους Βαλκανικούς Πολέμους εκδ. Θεμέλιο δρχ 5.350
- Λένιν "Ο ιμπεριαλισμός ανώτατο στάδιο του καπιταλισμού" εκδ. Σύγχρονη Εποχή δρχ 1.000
- Λένιν "Κριτικά σημειώματα πάνω στο εθνικό ζήτημα και για την αυτοδιάθεση των λαών" εκδ. Σύγχρονη Εποχή δρχ 950
- Π. Πουλιόπουλου "Πόλεμος κατά του Πολέμου" εκδ. Διεθνής Βιβλιοθήκη δρχ 1.500
- Δημήτρη Λιβιεράτου "Παντελής Πουλιόπουλος" Εκδόσεις Γλάρος, δρχ. 1.200
- Κ. Χάρμαν "Μαρξισμός και Εθνικισμός" εκδ. Εργατική Δημοκρατία δρχ 900
- Α. Μπεναρόνια "Η πρώτη σταδιοδρομία του ελληνικού προλεταριάτου" εκδ. Κομμούνα δρχ 2.000
- Γ. Κορδάτου "Ιστορία του εργατικού κινήματος" εκδ. Μπουκουμάνης δρχ. 3.800
- Δ. Λιβιεράτου "Το ελληνικό εργατικό κίνημα 1918-23" εκδ. Καρανάσης δρχ. 1500
- Τ. Β. Λεονταρίτη "Το ελληνικό σοσιαλιστικό κίνημα κατά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο" εκδ. Εξάντας δρχ. 3.400
- Τζον Ριντ "Τα Βαλκάνια στις φλόγες" εκδ. Στοχαστής δρχ 3.400
- Μ. Φερό "Ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος 1914-18" εκδ. Ελληνικά Γράμματα δρχ. 3.700
- Ντάγκαν Χάλας "Κομιντέρν - Η Τρίτη Διεθνής" εκδόσεις Εργατική Δημοκρατία δρχ 2.000
- Μ. Βίκερς "Οι Αλθάνοι" εκδ. Οδυσσεας δρχ. 4.350

Κυκλοφορεί

Από τις Εκδόσεις Εργατική Δημοκρατία
Η ιστορία της επαναστατικής Διεθνούς
του Λένιν και του Τρότσκι, αφιερωμένη
στα 80 χρόνια από την ίδρυσή της

Θα τα βρείτε στο Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο, Αναξαγόρα 14 Α, Ομόνοια, τηλ: 52 47 584